

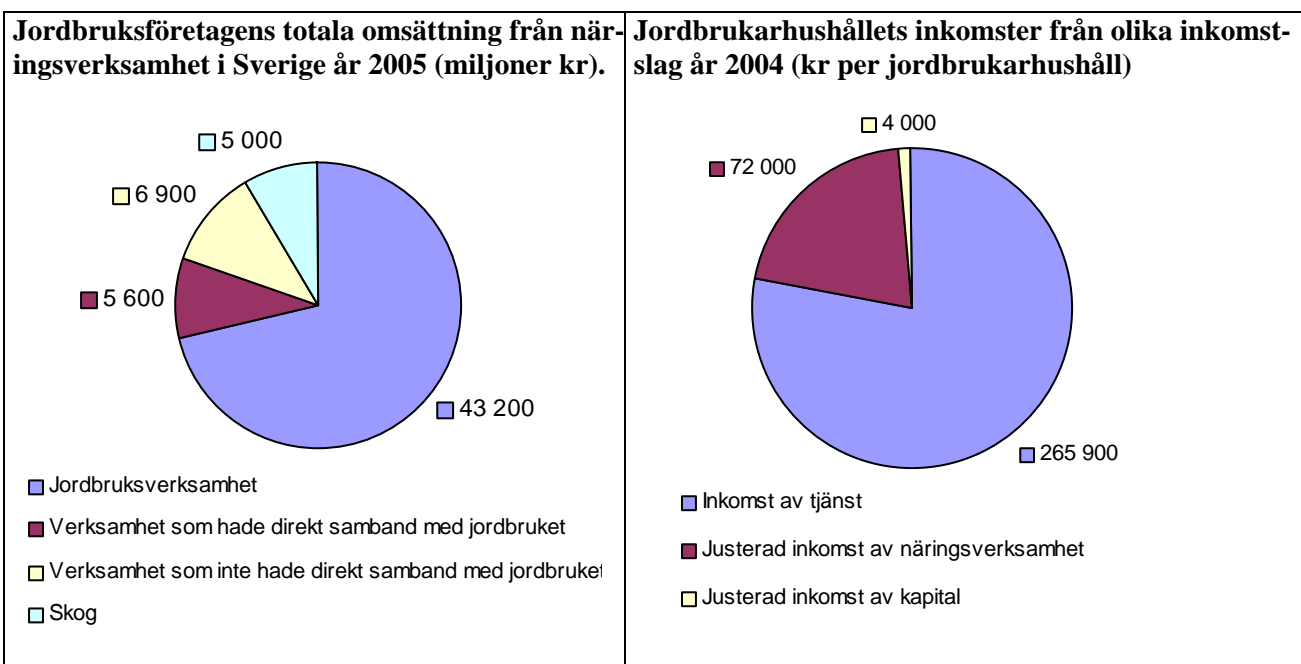
STATISTIK FRÅN JORDBRUKSVERKET

Statistikrapport 2007:3

Jordbruksföretagets kombinationsverksamheter och jordbrukarhushållets inkomster

Other gainful activities on the agricultural holding and income of the agricultural household

Sammanfattning

Tomas Eriksson, 036 – 15 56 98

statistik@sjv.se

Annan näringsverksamhet svarar för 28 procent av omsättningen

Jordbrukare bedriver idag många gånger sina jordbruk i kombination med annan näringsverksamhet. Det kan vara annan näringsverksamhet som har direkt samband med jordbruket där man använder de resurser man också använder i jordbruket, men det kan också vara näringsverksamhet som är helt skild från jordbruket.

Av de 75 808 jordbruksföretag som återfanns i Lantbruksregistret år 2005 hade ca 23 000 (30 procent) någon form av kombinationsverksamhet som genererade omsättning utöver jordbruket. Jordbruksföretagens omsättning från kombinationsverksamheten beräknades år 2005 till 12,5 miljarder kr. Omsättningen från skogsbruket var 5 miljarder kr, medan jordbruket svarade för 43,2 miljarder kr. Det innebär att annan näringsverksamhet svarade för 28 procent och jordbruksverksamheten för 72 procent av jordbruksföretagens omsättning.

Jordbrukarna lade ner 24 700 årsverken i kombinationsverksamheten (exklusive skog) jämfört med 43 200 årsverken i jordbruket. Jordbrukarna använde alltså mer än en femtedel av sin arbetstid till kombinationsverksamhet.

Arbete på entreprenad störst, men turism och produktion av förnybar energi ökar mest

Den vanligaste verksamhet som hade direkt samband med jordbruk var arbete på entreprenad som hade en total omsättning om 3,1 miljarder kr. ”Entreprenad åt andra jordbruksföretag” var vanligast och svarade för ungefär hälften av allt entreprenadarbete. ”Turism” svarade för knappt 0,6 miljarder kr och ”Kommersiell hästverksamhet” och ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” för drygt 0,4 miljarder kr vardera.

De båda verksamheterna ”Turism” och ”Produktion av förnybar energi” är de två enskilda verksamheter som haft den största procentuella ökningen av antal verksamma företag de senaste åren.

Den typ av kombinationsverksamhet som bedrevs vid företagen skiljer sig åt mellan Sverige och EU-27. Entreprenadverksamhet, turism, hantverk, träförädling och förnybar energi är vanligare som kombinationsverksamhet i Sverige jämfört med EU-27. Vidareförädling av gårdens produkter är däremot mera vanligt i övriga EU-länder jämfört med Sverige.

Omfattningen av kombinationsverksamhet störst vid större jordbruksföretag

Större jordbruksföretag mätt i hektar eller i resurskrävande driftsinriktningar hade störst omfattning av kombinationsverksamhet. Yngre företagare bedriver också kombinationsverksamhet i större utsträckning än äldre företagare.

Jordbruksföretag med driftsinriktningen ”Jordbruks- och trädgårdsväxter” hade den högsta genomsnittliga omsättningen per företag från kombinationsverksamhet, i genomsnitt drygt 600 000 kr för dem som bedrev verksamhet med direkt samband med jordbruket och knappt 900 000 kr i genomsnitt för de företag som hade verksamhet utan koppling till jordbruket.

Kvinnor bedriver hästverksamhet medan män bedriver entreprenadverksamhet

Det är vanligare att män bedriver entreprenadverksamhet medan det är vanligare att kvinnor bedriver ”Kommersiell hästverksamhet” och ”Turism”. Omsättningen per årsverke var högre för män (535 000 kr) än för kvinnor (415 000 kr).

Två tredjedelar av jordbruksföretagarna har skog

Två tredjedelar av jordbruksföretagen har skog. För de företag som har skog var den genomsnittliga arealen 70 hektar år 2005. Skogsbrukets betydelse för jordbruksföretagen har minskat under den senaste 20-årsperioden.

Skogen har som väntat större betydelse för jordbruksföretagen i Norrland och i Södra och mellersta Sveriges skogsbygder än i slättbygderna. För ett genomsnittligt mjölkföretag med cirka 40 kor i dessa områden hämtas åtminstone 20 procent av det företagsekonomiskt beräknade resultatet från skogen.

Inkomster från anställning viktiga för jordbrukarhushållen

För jordbrukarhushållen, dvs. de hushåll där någon eller några medlemmar driver jordbruk, är inkomst från tjänst en betydelsefull del av hushållets samlade inkomster. Inkomsten från tjänst uppgick år 2004 till 265 900 kr per hushåll medan den justerade inkomsten från näringsverksamhet uppgick till 72 000 kr.

Inkomst från näringsverksamhet den största inkomstkällan för hushåll med mjölkkor

Inkomsterna kan fördelas på hushållets medlemmar. Det visar sig då att företagarens inkomst från näringsverksamhet var 59 200 kr medan hans eller hennes inkomst av tjänst var 140 000 kr. Det betyder att 70 procent av företagarnas förvärvsinkomst hämtas från anställning och endast 30 procent från näringsverksamhet. Samtaxerade företagare hade något högre inkomster än sina ensamstående kollegor.

Jordbrukare med driftsinriktningen "Mjölkkor" var de enda där hushållets inkomst från näringsverksamheten var högre än inkomsten från tjänst. För företagarna själva var inkomsten från näringsverksamhet den största inkomstkällan för driftsinriktningarna "Mjölkkor", "Nötkreatur blandat" och "Jordbruks- och trädgårdsväxter".

Inkomsten från näringsverksamhet ökar när företagets storlek ökar

Inkomsten från näringsverksamhet ökar när företagets storlek mätt i hektar åkermark ökar. Tjänsteinkomsten däremot minskar när jordbruksföretagets storlek ökar. För jordbrukare med mer än 50 hektar åker var inkomsten från näringsverksamhet den största inkomstkällan. För hela hushållets inkomst var motsvarande brytpunkt 100 hektar åker.

Kvinnliga företagare har lägre inkomst från näringsverksamhet än sina manliga kollegor

Inkomsterna skiljde sig åt mellan manliga och kvinnliga företagare. Manliga företagare hade i genomsnitt 65 400 kr från justerad näringsverksamhet medan de kvinnliga företagarnas inkomst från näringsverksamheten endast var 29 procent av de manliga brukarnas, 18 300 kr. De kvinnliga företagarna hade därmed högre inkomst av tjänst nämligen 150 600 kr jämfört med sina manliga kollegor vars inkomst från tjänst uppgick till 138 400 kr.

En jämförelse gjordes också av inkomsterna för hushåll med ensamstående respektive samtaxerade personer. Inkomsten för manliga företagare från såväl tjänst som justerad näringsverksamhet var högre för samtaxerade hushåll än för ensamstående manliga företagare. För ensamstående kvinnliga företagare skiljde sig dock resultaten åt. De kvinnliga ensamstående företagarna hade lägre inkomst från justerad näringsverksamhet, cirka 90 procent av sina samtaxerade kvinnliga kollegors. Vad gäller inkomst av tjänst har de ensamstående däremot en högre inkomst procent av sina samtaxerade kollegors.

Summeras inkomsterna för företagare respektive maka/make så var inkomsten störst i hushåll med kvinnliga företagare, vilket framför allt kan förklaras av makens relativt högra tjänsteinkomst.

Skillnaderna mellan mäns och kvinnors inkomst av näringsverksamhet är stora. En del av förklaringen är att kvinnliga jordbruksföretagare i genomsnitt bedriver jordbruk i mindre skala. De kvinnliga företagarna arbetade i genomsnitt 0,33 årsverken per år medan de manliga företagarna arbetade 0,55 årsverken per år i jordbruket.

Innehållsförteckning

---

1. Inledning	7
1.1 Syfte	8
1.2 Kombinationsverksamhet i jordbruksstatistiken	8
2. Antal jordbruksföretag med kombinationsverksamhet (exkl. skog)	11
2.1 Antal företag med kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket	11
2.2 Antal företag med kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket	13
2.3 Kombinationsverksamheten inom EU-27	14
3. Sysselsättning i olika kombinationsverksamheter (exkl. skog)	16
3.1 Sysselsättning i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket	16
3.1.1 Årsverken per verksamhet	17
3.1.2 Sysselsättning för män och kvinnor	18
3.1.3 Sysselsättning efter ålder	20
3.2 Sysselsättning i kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket	20
4. Omsättning i olika kombinationsverksamheter (exkl. skog)	21
4.1 Omsättning i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket	22
4.1.1 Omsättning för män och kvinnor	23
4.1.2 Omsättning efter ålder	23
4.2 Omsättning i kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket	24
5. Hur ser kombinationsverksamheten ut på olika typer av företag	25
5.1 kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket	25
5.2 kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket	27
6. Skogens betydelse som kombinationsverksamhet	29
6.1 Arealer skog vid jordbruksföretag	29
6.2 Intäkter, kostnader och lönsamhet i skogen	30
7. Jordbrukarhushållens inkomster	32
7.1 Hushållsinkomster	32
7.2 Inkomster för företagare och maka/make	34
7.2.1 Fördelning av inkomster mellan samtaxerade personer	38

7.3 Inkomster efter driftsinriktning	39
7.4 Inkomst efter företagets storlek	43
8. Slutsats	45
Jordbruksföretagets kombinationsverksamheter	45
Jordbrukarhushållets inkomster	46
Tabeller	47
Teckenförklaring	47
1a. Antal företag, antal personer samt antal årsverken för olika verksamheter på jordbruksföretag år 2005, per område.	48
1b. Antal företag, antal personer samt antal årsverken på jordbruksföretag år 2005 per driftsinriktning, brukarens ålder samt åkerareal	49
2. Antal företag med olika kombinationsverksamheter samt antal årsverken och omsättning på dessa.	50
3a. Antal företag, areal skogsmark samt andelen skog vid jordbruksföretag år 2005.	51
3b. Antal företag, areal skogsmark samt andelen skog vid jordbruksföretag år 2005.	52
4. Intäkter och kostnader i jord-och skogsbruk efter tre typgrupper år 2005	53
5a. Hushållens inkomster 2004. Medeltal, kr.	54
5b. Hushållens inkomster 2004. Medeltal kr.	55
6a. Justerad inkomst av näringsverksamhet 2004. Medeltal kr.	56
6b. Justerad inkomst av näringsverksamhet 2004. Medeltal kr.	57
7a. Inkomst av tjänst 2004. Medeltal kr.	58
7b. Inkomst av tjänst 2004. Medeltal kr.	59
8a. Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto 2004. Medeltal kr.	60
8b. Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto 2004. Medeltal kr.	61
9a. Skattefria positiva transfereringar 2004. Medeltal kr.	62
9b. Skattefria positiva transfereringar 2004. Medeltal kr.	63
10a. Negativa transfereringar och allmänna avdrag 2004. Medeltal kr.	64
10b. Negativa transfereringar och allmänna avdrag 2004. Medeltal kr.	65
11a. Hushållsinkomst efter transfereringar 2004. Medeltal kr.	66
11b. Hushållsinkomst efter transfereringar 2004. Medeltal kr.	67
12a. Justerad inkomst av näringsverksamhet efter ensamstående och samtaxerade föertagare 2004. Medeltal kr	68
12b. Justerad inkomst av näringsverksamhet efter ensamstående och samtaxerade föertagare 2004. Medeltal kr	69
13a. Inkomst av tjänst efter ensamstående och samtaxerade föertagare 2004. Medeltal kr	70
13b. Inkomst av tjänst efter ensamstående och samtaxerade föertagare 2004. Medeltal kr	71
Bilagor	72
1. Definitioner med betydelse för kombinationsverksamhet inom jordbruksstatistiken	72
1.1 Definitioner av population och företag	72
1.2 Definition av kombinationsverksamhet i olika jordbruksstatistiska källor	73

1.3 Sammanfattning av definitionerna	77
2. Tillgänglighet av data	78
3 Modellantaganden i 2005 års kombinationsverksamhetsenkät	79
3.1 Modellantaganden arbetstid och omsättning	79
3.1 Modellantaganden omsättning	79
In English	82
<hr/>	
Summary	82
Other gainful activities on the agricultural holding	82
Income of the agricultural household	82
List of tables	83
List of terms	83

1. Inledning

Jordbrukare bedriver idag många gånger sitt jordbruk i kombination med andra typer av näringsverksamhet. Det kan vara verksamhet där man använder de resurser och den kunskap som man också använder i jordbruket t.ex. entreprenadkörning, skogbruk, hästverksamhet eller vidareförädling av gårdens produkter. Det kan också vara näringsverksamhet som är helt skild från jordbruket t.ex. IT-företagande, legotillverkning eller konsultverksamhet.

För jordbrukarhushållen, dvs. de hushåll där någon eller några medlemmar driver jordbruk, är dessutom inkomst från tjänst en betydelsefull del av hushållets samlade inkomster. I vissa fall kan den anställning man har, ha ett samband med jordbruket, man kanske arbetar som avbytare, maskinförare eller lärare på ett naturbruksgymnasium. I andra fall finns inget sådant samband utan man arbetar kanske som sjuksköterska, lärare, eller sågverksarbetare.

Andra verksamheter förutom jordbruk som ger sysselsättning och inkomster har alltså stor betydelse för jordbrukarhushållen i Sverige. Omfattningen och inriktningen av den kombinerade verksamheten, oavsett om den har ett nära samband med jordbruket eller inte, kommer att påverka också de val jordbrukarna gör för jordbruksdelen av sin verksamhet.

De förutsättningar jordbruksföretagen har för att såväl driva jordbruk som att kombinera annan sysselsättning och inkomst med jordbruksverksamheten skiljer sig åt mellan olika delar av landet och mellan olika typer av jordbruksföretag. Ett jordbruksföretag utanför Uppsala med tre hektar åker och fem hästar, har andra förutsättningar än ett företag i Jönköpings län med 50 hektar åker, 50 kor och 150 hektar skog. Det innebär att man kan förvänta sig att de utvecklingsmöjligheter jordbrukarna ser och de val jordbrukarna har gjort för att hitta sysselsättning och inkomst skiljer sig åt mellan olika delar av Sverige och mellan olika driftsinriktningar och storlek på jordbruksföretaget.

Syftet med denna rapport är att ge en översikt över underlagen till sysselsättning och inkomster för jordbrukarhushållen i Sverige. Rapporten bygger dels på befintlig statistik, dels på specialarbetningar gjorda för denna studie.

Resultaten i rapporten bygger helt eller delvis på bearbetningar av urvalsundersökningar. Det innebär att alla skattningar som gjorts är behäftade med en viss osäkerhet. Speciellt osäkra blir skattningar som bygger på kvoter eller andra kombinationer av variabler samt redovisningsgrupper som innehåller få objekt. Många skattningar i rapporten innehåller större s.k. medelfel än den övre gränsen för publicering inom den officiella jordbruksstatistiken. I rapporten har också information från olika statistiska undersökningar ställts samman och jämförts med varandra. Det innebär att vi har bortsett från smärre skillnader i definitioner etc. som har viss påverkan på resultatet. Resultaten bör alltså tolkas med stor försiktighet. I rapporten redovisas också under respektive avsnitt vad läsaren bör tänka på vid tolkningen av resultaten.

I rapporten ses jordbruksdelen av verksamheten som basen och andra verksamheter som komplement till jordbruket. Detta synsätt har valts eftersom studien avgränsats till att belysa jordbruksföretagets och jordbrukarhushållets sysselsättning och olika inkomster. Det är dock viktigt att komma ihåg att jordbruksföretagarna själva kanske ser sig som skogsbrukare, eller ser sin jordbruksverksamhet som en fritidssysselsättning, en del i en god boendemiljö eller som ett komplement till annan verksamhet eller anställning.

1.1 Syfte

Syftet med denna rapport är att ge en bred belysning av jordbruksföretagets kombinationsverksamheter och jordbrukarhushållens inkomster. Syftet kan delas upp i ett antal delfrågor.

A. Vilken betydelse har kombinationsverksamheter för jordbrukarhushållens sysselsättning och inkomster?

- Vilken betydelse har kombinationsverksamhet som bedrivs med jordbrukets resurser och vilken betydelse har kombinationsverksamhet som bedrivs utan samband med jordbruket?
- Vilka verksamheter bedrivs och hur betydelsefulla är dessa verksamheter mätt i sysselsättning och omsättning?
- Finns det skillnader i kombinationsverksamhetens omfattning beroende på region, driftsinriktning, storlek? Hur påverkar dessa faktorer kombinationsverksamhetens omfattning?
- Finns det skillnader i mäns och kvinnors kombinationsverksamhet?
- Hur fördelar sig sysselsättningen i kombinationsverksamheten på brukaren hans/hennes maka/make/sambo, övriga familjemedlemmar och anställda?
- Vilken betydelse har skogen som kombinationsverksamhet?

B. Vilken betydelse har olika typer av inkomster för jordbrukarhushållen?

- Vilken betydelse har inkomst av näringsverksamhet, tjänst och kapital för brukarna?
- Vilken betydelse har inkomst av näringsverksamhet, tjänst och kapital för maka/make/sambo?
- Vilket samspel finns mellan brukarnas respektive maka/make/sambos inkomster och dessa personers sysselsättning i jordbruket och i andra inkomstbringande verksamheter?
- Vilka skillnader finns beroende på driftsinriktning, storlek?
- Finns det skillnader i mäns och kvinnors inkomster?

1.2 Kombinationsverksamhet i jordbruksstatistiken

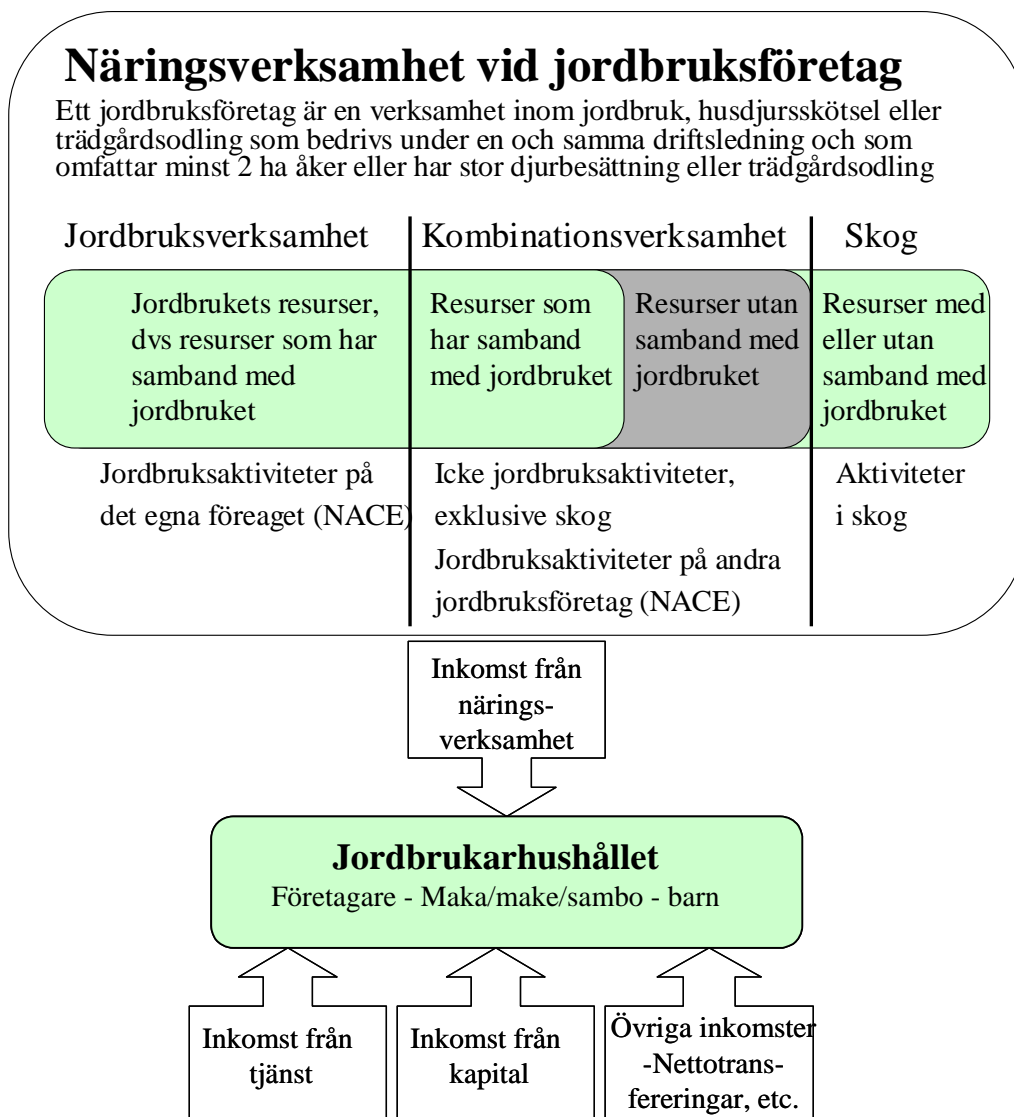
De källor som används i rapporten är i stor utsträckning hämtade från jordbruksstatistiken. Jordbruksstatistiken är harmoniserad inom EU. De definitioner och begrepp som används i Sverige används också i de andra medlemsländerna inom EU.

Inom den harmoniserade jordbruksstatistiken skiljer man på verksamhet där jordbrukets resurser används för verksamheten och verksamheter där de inte gör det. Juridiska definitioner används inte. De juridiska formerna för att bedriva jordbruksverksamhet skiljer sig åt mellan EU-länderna. I vissa länder som i Sverige ses jordbruksföretagande som vilken annan typ av företagande som helst. I flera andra EU-länder t.ex. Frankrike och Polen finns särskilda juridiska former och särskild lagstiftning rörande t.ex. beskattning för de personer som bedriver jordbruksverksamhet.

En schematisk beskrivning av jordbruksföretagets verksamheter och jordbrukarhushållets inkomster så som de behandlas i rapporten ges i följande figur.

Figur 1.1. Jordbruksföretagets verksamheter och jordbrukarhushållets inkomster

I statistiken är utgångspunkten dels jordbruksföretaget och dels jordbrukarhushållet. Jordbruksföretaget definieras som ”verksamhet inom jordbruk, husdjursskötsel och trädgårdsodling bedrivna verksamhet under en och samma driftsledning”. Alla jordbruksföretag som drivs av fysiska personer har en företagare (huvudbrukare). Jordbrukarhushållet formeras runt denna företagare, genom att företagarens maka/make/sambo och ev. andra familjemedlemmar bildar jordbrukarhushållet.

Vid jordbruksföretaget kan dels bedrivas jordbruksverksamhet och dels kombinationsverksamhet, dvs. annan verksamhet som inte klassificeras som jordbruksverksamhet. Definitionen är inte juridisk eller skatteteknisk utan tar istället sin utgångspunkt i att verksamheten ska bedrivas under samma ledning.

Kombinationsverksamheten kan i sin tur vara av olika slag. Den kan ha ett nära samband med jordbruket på så sätt att jordbrukets resurser t.ex. i form av maskiner eller produkter används i kombinationsverksamheten, men den kan också helt sakna samband med jordbruket. Det som är gemensamt för alla verksamheter är att de bedrivs av jordbruksföretagaren och dennes familjemedlemmar. Skog har en särställning och beaktas inte i de flesta källor inom jordbruksstatistiken. För denna rapport har dock uppgifter om skogens betydelse för jordbruksföretagen sammanställts från två undersökningar; den jordbruksekonomiska undersökningen JEU/FADN och underlagsmaterial från EAA-kalkylen.

Utöver nettot från näringsverksamhet har ofta företagaren och andra medlemmar av företagarens hushåll inkomst från inkomstslagen tjänst och kapital.

I rapporten används de jordbruksstatistiska källor där kombinationsverksamhet på något sätt förekommer för att belysa jordbruksföretagets verksamheter och jordbrukarhushållens inkomster. Definitionen av speciellt kombinationsverksamhet varierar mellan olika källor. En grundlig genomgång av de olika källorna ges i bilaga 1.

Källorna består av:

- Strukturundersökningen 1999, 2003, 2005. Ur strukturundersökningarna hämtas basvariabler avseende jordbrukdelen av företaget. I strukturundersökningen redovisas också förekomst av olika typer av kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket.
- EAA för åren 2002-2005, inklusive specialbearbetningar av visst underlagsmaterial. Från EAA kalkylen hämtas jordbrukets intäkter och kostnader på makronivå. I materialet ingår också sekundära aktiviteter som inte går att separera från jordbruket, alltså en snäv definition av verksamhet som har direkt samband med jordbruket.
- Jordbrukarhushållens inkomster 2000- 2004, inklusive specialbearbetningar av visst underlagsmaterial. Materialet bygger på bearbetningar av Inkomst och Taxeringsregistret och redovisar hushållens inkomster från tjänst, kapital och näringsverksamhet. För denna undersökning har specialbearbetningar gjorts där inkomsterna delats upp på de individer som ingår i hushållet.
- Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU/FADN) för år 2000-2005. I JEU/FADN redovisas jordbrukets intäkter och kostnader. JEU/FADN är en urvalsundersökning som bygger på 1025 företag i urvalet. I undersökningen ingår också intäkter och kostnader för skog, samt viss verksamhet som har direkt samband med jordbruket.
- En enkät om kombinationsverksamhet som avsåg år 2005. Av resultaten från enkäten framgår förekomst av kombinationsverksamhet samt verksamhetens sysselsättning och omsättning i kombinationsverksamheter (se JO 47 SM 0701).
- En enkät om kombinationsverksamhet som avsåg år 2002. Av resultaten från enkäten framgår förekomst av kombinationsverksamhet samt kombinationsverksamhetens sysselsättning

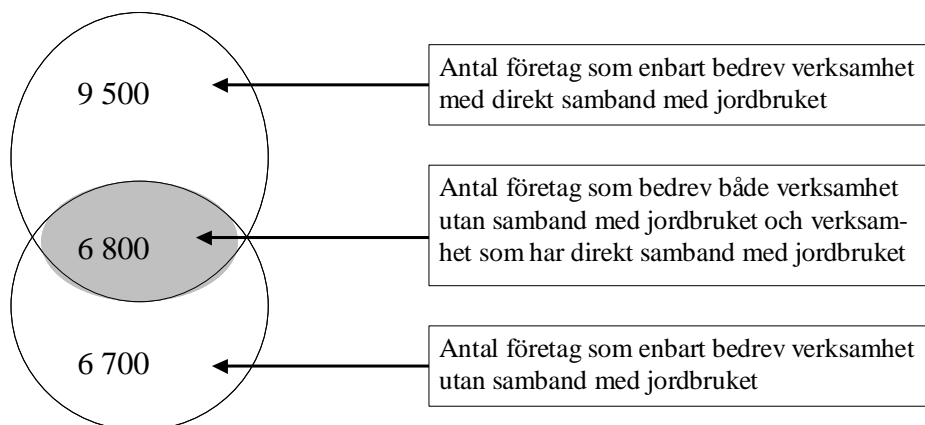
2. Antal jordbruksföretag med kombinationsverksamhet (exkl. skog)

Vid de 75 808 jordbruksföretag som återfanns i Lantbruksregistret år 2005 bedrevs det någon form av kombinationsverksamhet i ca 23 000 fall (30 procent). Skattningen härrör sig från den enkät om kombinationsverksamhet i jordbruket som avsåg 2005 (se även JO 47 SM 0701).

Av dessa var det ca 16 300 företag där det bedrevs kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket i den mening att jordbruksföretagets resurser, som t.ex. mark, byggnader och maskiner användes i verksamheten. Antalet företag där det bedrevs kombinationsverksamhet utan anknytning till jordbruket var ca 13 500, dvs. ett något färre antal.

Det var enligt undersökningen ca 6 800 företag vid vilka det bedrevs kombinationsverksamheter både med och utan anknytning till jordbruket. Det innebär att 9 500 företag enbart bedrev verksamhet med direkt samband med jordbruket medan 6 700 enbart bedrev verksamhet utan samband med jordbruket.

Figur 2.1. Antal företag med olika typer av verksamheter år 2005

Bedömningen om en viss verksamhet har eller inte har direkt anknytning till jordbruket kan i många fall vara svår. Speciellt verksamheter där jordbrukets resurser används till en mindre del eller där det inte är helt klart om en viss resurs har införskaffats för jordbruksverksamheten eller kombinationsverksamheten. Entreprenad och turism förekommer t ex inom båda typerna av verksamheter och där kan klassificeringen misstänkas vara extra besvärlig. Hur en viss verksamhet på ett visst företag kategoriserats i enkäten har avgjorts av företagaren själv.

2.1 Antal företag med kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket

För att utvidga eller komplettera den traditionella jordbruksverksamheten på företaget ligger det nära till hands att göra så genom att på något sätt utnyttja de resurser och kunskaper som redan finns på företaget. Det är förmodligen därför som kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket är vanligare än kombinationsverksamhet utan samband med jordbruket. Antalet

företag med sådan verksamhet var som nämnts ca 16 300 stycken, vilket motsvarar 22 procent av landets samtliga jordbruksföretag.

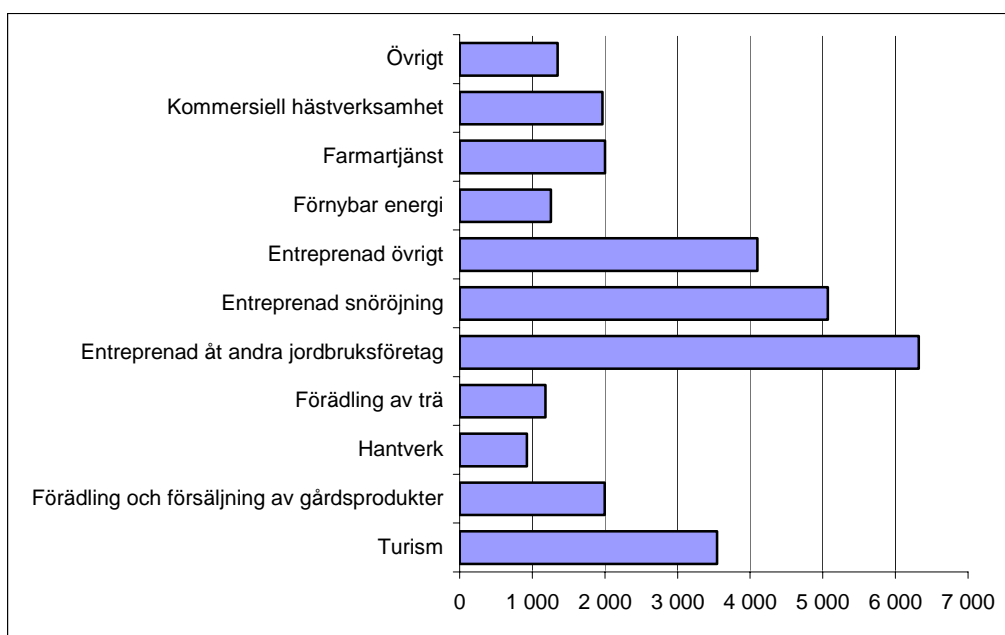
Jordbruksföretagets storlek, här mätt i areal åkermark, har betydelse för förekomsten av kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket. Förklaringen är troligen den att ett större jordbruksföretag har fler resurser vilket ger fler möjligheter att bedriva kombinationsverksamhet. Bland landets alla jordbruksföretag med mindre än 5 ha åkermark är det bara 12 procent som bedriver kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket. Motsvarande siffra bland företag med mer än 100 ha åkermark är 40 procent.

Det finns också vissa geografiska skillnader. Det är generellt något vanligare i södra Sverige än i norra delen av landet att företagen har den här typen av kombinationsverksamhet. Bilden är dock inte helt enhetlig. Halland och Blekinge tillhör t ex de enskilda län med lägst andel företag med den här typen av kombinationsverksamhet (14 procent). Högst är andelen i Stockholms- och Södermanlands län med ca 35 procent.

Den vanligaste verksamheten var enligt undersökningen arbete på entreprenad. Det var 10 100 företag som bedrev någon form av entreprenadverksamhet. I många fall kanske den dyra men effektiva skördetröskan eller hjullastaren lönar sig att investera i om den samtidigt kan ge extrainkomster i form av entreprenaduppdrag. Många jordbrukare har också extrainkomster på vintern genom att bedriva snöröjning åt kommuner, andra företag eller privatpersoner. Snöröjning på entreprenad bedrevs på drygt 5 000 jordbruksföretag. På jordbruksföretag som bedriver entreprenadverksamhet är det också vanligt att man kombinerar flera olika typer av sådana verksamheter.

Den näst vanligaste formen av kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket var ”Turism”. Sådan verksamhet bedrevs av ca 3 500 jordbruksföretag.

Diagram 2.1 Antal företag med olika typer av kombinationsverksamhet med direkt anknytning till jordbruket. År 2005.

I diagram 2.1 redovisas antal företag med olika typer av kombinationsverksamhet med direkt anknytning till jordbruket. Diagrammet ska tolkas mot bakgrund av att ett företag kan fler än en verksamhet. I genomsnitt hade företagen med kombinationsverksamhet med anknytning till jordbruket 1,8 sådana verksamheter.

Den befintliga statistiken tyder på att antalet företag med dessa kombinationsverksamheter ökat över tiden. Resultaten från strukturundersökningarna 1999, 2003 och 2005 torde vara de mest jämförbara. Vid dessa undersökningar var det uppskattade antalet företag med ”annan inkomstbringande verksamhet som har direkt samband med jordbruket” ca 5 700, 8 700 respektive 10 000. Det bör dock påpekas att åren inte är helt jämförbara.

Den stora skillnaden i skattning mellan strukturundersökningens 10 000 företag och kombinationsenkätens 16 300 avseende år 2005 har flera förklaringar. En är att kommersiell hästverksamhet inte definierades som en kombinationsverksamhet i strukturundersökningen. En annan är att frågekonstruktionen i strukturundersökningen är mycket ”enklare” då t ex farmartjänst och vilthägn inte fanns som separata kryssrutor. Detta gör förmodligen att dessa verksamheter fått färre svar i strukturundersökningen.

Den tredje och viktigaste faktorn är att bortfallet i strukturundersökningen hittills hanterats mycket restriktivt i den mening att svarsbortfall på enkätfrågan om ”annan inkomstbringande verksamhet som har direkt samband med jordbruket” alltid tolkats som att ingen verksamhet finns. Denna metod kommer att ändras fr.o.m. 2007 års strukturundersökning då resultat från kombinationsenkäten kommer att användas för imputeringar av bortfallet. Detta kommer att ge en bättre skattning av antalet företag i 2007 års strukturundersökning samtidigt som den blir mer jämförbara med kombinationsenkätens resultat. Svartsbortfallet på frågan har varit stor i tidigare strukturundersökningar.

2.2 Antal företag med kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket

Ett stort antal jordbruksföretag har även kombinationsverksamhet utan direkt samband med jordbruket. Dessa var enligt 2005 års undersökning om kombinationsverksamhet på jordbruksföretagen ca 13 500 (18 % av alla jordbruksföretag).

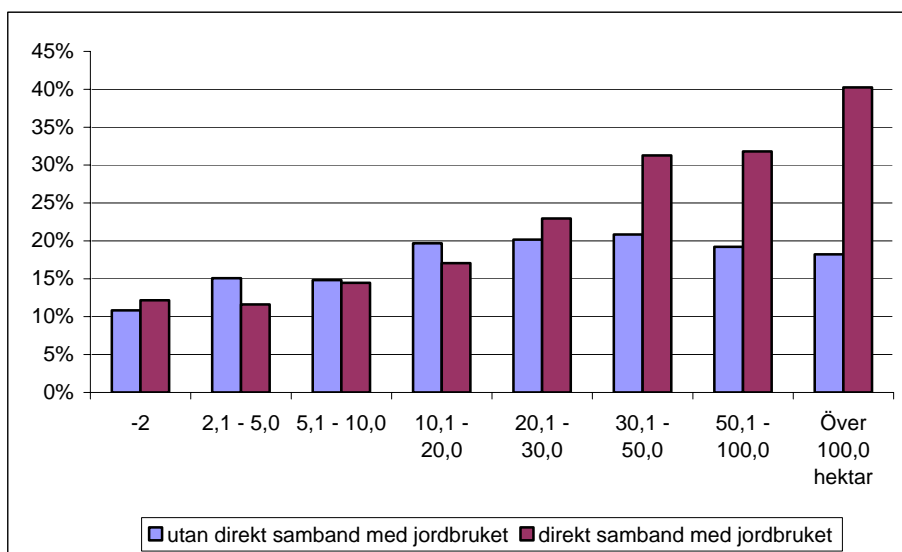
Dessa verksamheter har inte varit möjliga att klassificera på något tillförlitligt sätt varför vi valt att hantera dem som en enda verksamhet i detta sammanhang. Bland de typer av verksamheter som nämnts i enkäten dominerar maskinentreprenad, bygg- och anläggning samt skogsentreprenad. I övrigt förekommer en mängd olika aktiviteter. Några exempel är: arkitekt, butik, konsult, behandlingshem, redovisningstjänster och turism.

Förekomsten av den här gruppen verksamheter har inte koppling till jordbruksföretagets storlek på samma sätt som verksamheter med direkt samband med jordbruket. Andelen företag med verksamhet av det totala antalet företag var vanligtvis 15-20 % oavsett åkerarealens storlek bortsett från de arealmässigt minsta där andelen var lägre (se diagram 2.2).

Även de geografiska skillnaderna, mätt i andelen jordbruksföretag med verksamheter utan direkt samband med jordbruket, är mindre än för verksamheter med anknytning till jordbruket. Trots det kan även för dessa verksamheter antydans en viss högre frekvens i landets södra halva. Antalet företag med egen skog, vilket är vanligare i norra Sverige, ingår inte i denna redovisning, utan redovisas separat i kapitel 6.

Det är i princip första gången en skattning av omfattningen görs för den här typen av verksamhet. Därför finns ingen relevant jämförande statistik att tillgå. I den undersökning om kombinationsverksamhet år 2002 som genomfördes separerades inte kombinationsverksamhet som hade och inte hade samband med jordbruket. Det totala antalet företag med kombinationsverksamhet i den undersökningen skattades till drygt 20 000 (att jämföras med 2005 års 23 000). Även detta tyder alltså på en viss ökning, totalt sett.

Diagram 2.2 Procentuell andel jordbruksföretag med kombinationsverksamhet av det totala antalet företag efter åkerareal. År 2005

Jämfört med 2002 års undersökning om kombinationsverksamheter är ”Turism” och ”Produktion av förnybar energi” de verksamheter som haft den största procentuella ökningen i antal verksamma företag. Samma mönster syns också i strukturundersökningen där dessa båda verksamheter ökade mellan åren 2003 och 2005.

2.3 Kombinationsverksamheten inom EU-27

Strukturundersökningen genomförs i samtliga 27 medlemsstater inom EU, vilket innebär att jordbrukarna i samtliga EU-länder tillfrågas om de har någon kombinationsverksamhet där jordbrukets resurser eller produkter används.

Resultaten som hämtats från Eurostat visar att av de 14,5 miljoner jordbruksföretag som fanns i EU år 2005 så hade 12 procent eller cirka 1,7 miljoner företag någon form av kombinationsverksamhet där jordbrukets resurser eller produkter användes.

Strukturundersökningen är harmoniserad inom EU, men resultaten får ändå tolkas med försiktighet. I många länder finns speciallagstiftning för jordbruksföretag, t.ex. avseende beskattning och juridisk form. Det leder till att medlemsländerna ofta har en gräns där en kombinationsverksamhet ska redovisas som ett separat företagande och inte kan inkluderas i jordbruket. Hur denna gräns är utformad kan skilja sig åt mellan olika länder och för olika verksamheter.

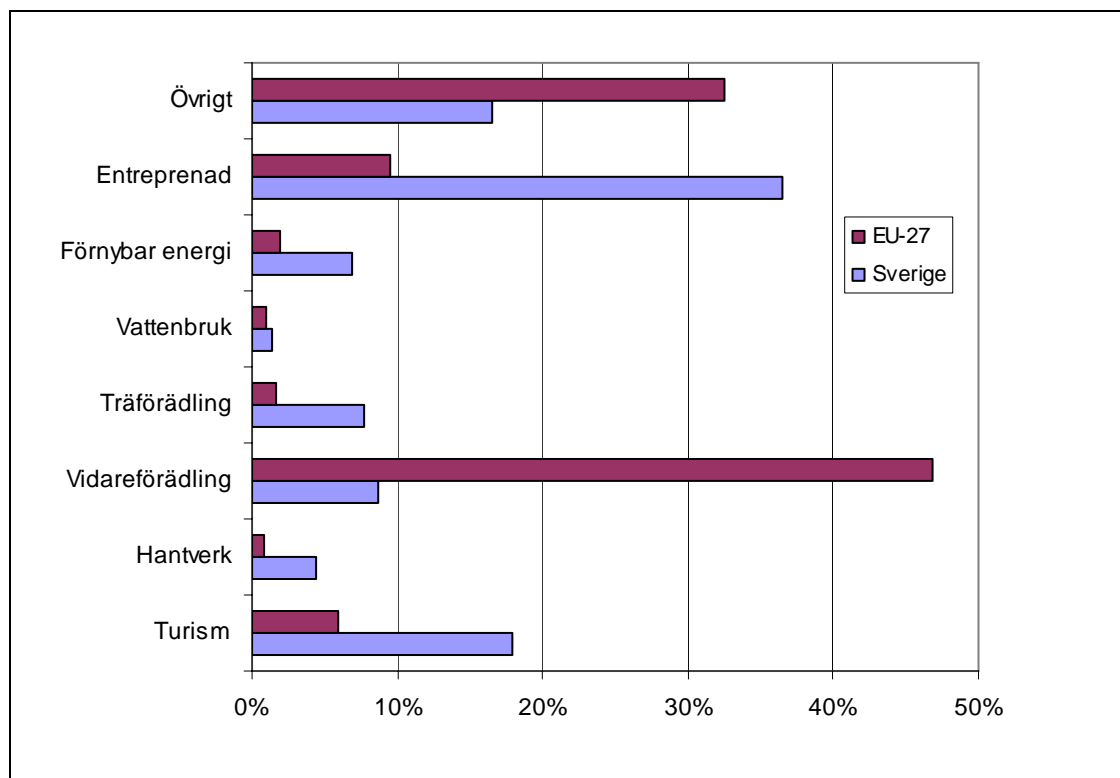
Andelen företag med kombinationsverksamhet var högst med över 20 procent i Österrike, Rumänien, Tyskland, Nederländerna, Storbritannien, Frankrike och Finland. Andelen var minst i Litauen, Grekland, Bulgarien och Slovakien med verksamhet vid 1-2 % av företagen.

Andelen företag med olika typer av kombinationsverksamheter i Sverige och i EU-27 redovisas i Diagram 2.3. Diagrammet visar att den i EU-27 vanligaste kombinationsverksamheten var vidareförädling av gårdens produkter. Knappt hälften av företagen med kombinationsverksamhet vidareförädlade gårdens produkter. Vidareförädling var vanligast i länderna i södra Europa t.ex. Spanien, Portugal, Grekland och Rumänien.

Drygt en tredjedel av den verksamhet som bedrevs kunde inte klassificeras under de angivna rubrikerna utan redovisas under övrigt. Det tyder på att diversifieringen avseende olika kombinationsverksamheter är stor.

Den typ av kombinationsverksamhet som bedrevs vid företagen skiljer sig åt mellan Sverige och EU-27. Entreprenadverksamhet, turism, hantverk, träförädling och förnybar energi är vanligare som kombinationsverksamhet i Sverige jämfört med EU-27. För vidareförädling är förhållandet det omvända. Vidareförädling är en betydligt vanligare kombinationsverksamhet i EU-27 än i Sverige.

Diagram 2.3 Andelen företag med olika kombinationsverksamheter med direkt samband med jordbruket i Sverige och i EU-27. År 2005.

Källa: Eurostat

3. Sysselsättning i olika kombinationsverksamheter (exkl. skog)

Den sammanlagda sysselsättningen inom jordbruksföretagens kombinationsverksamheter har skattats till 24 700 årsverken år 2005. Detta kan jämföras med det totala antalet årsverken i jordbruket som enligt 2005 års strukturundersökning beräknades till ca 72 200. Det innebär att i genomsnitt 25 % av den totala arbetstiden i näringsverksamheter vid jordbruksföretagen i Sverige används för kombinationsverksamhet medan 75 % av tiden användes för arbete i jordbruket (arbete i egen skog ej medräknat).

I tablå nedan redovisas skattade värden för hur antal årsverken i kombinationsverksamheter 2005 fördelade sig på brukaren, hans/hennes maka/make/sambo, övriga familjemedlemmar och anställda. För jämförelse har också sysselsättningen i jordbruket medtagits.

Tablå 3.1 Antal årsverken i kombinationsverksamhet samt jordbruket på jordbruksföretag 2005.

	Verksamhet som hade direkt samband med jordbruket		Verksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket		Jordbruksverksamhet	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Företagare	5 338	569	5 066	460	31 527	3 322
Företagarens maka/make	309	1 388	321	1 319	2 177	9 594
Övriga familjemedlemmar	1 204	287	667	283	5 910	1 775
Anställd	1 627	588	4 495	800	13 249	4 608
Summa årsverken	8 478	2 832	10 549	2 863	52 863	19 299

Tablå visar ett likartat mönster när det gäller fördelningen av arbetstiden mellan kön och personer inom alla tre verksamhetsområdena. Ett undantag är anställda (framför allt män) som arbetar inom verksamheter som inte hade direkt samband med jordbruket. Dessa har en jämförelsevis stor andel av den totala arbetstiden inom sådana verksamheter (4 495 årsverken för männen).

3.1 Sysselsättning i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket

I kombinationsverksamheter som hade direkt samband med jordbruket uppskattas det totalt antalet årsverken år 2005 att ha uppgått till 11 300. Det är mindre än hälften av alla årsverken inom kombinationsverksamhet. Det betyder att kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket visserligen bedrevs på fler företag men att den totalt sett genererade färre årsverken. Detta förklaras till stor del av ett fåtal, mycket stora icke-jordbruksanknutna verksamheter, som finns på några få företag. En stor del av arbetstiden på dessa företag utförs av anställda, vilket antydes i tablå 3.1.

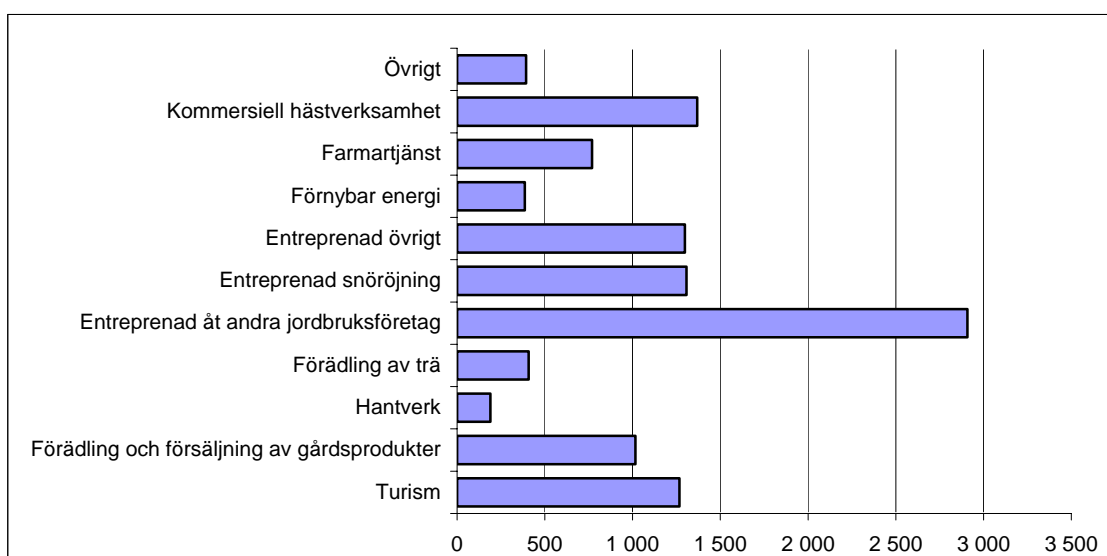

3.1.1 Årsverken per verksamhet

Även mätt i totalt antal årsverken dominerar arbete på entreprenad om än inte lika kraftigt som fallet var när det gällde antal företag. Den största av dessa, ”Entreprenad åt andra jordbruksföretag”, står ensam för knappt 3 000 årsverken. De tre olika kategorierna entreprenad står tillsammans för knappt hälften av det totala antalet årsverken bland kombinationsverksamheter med direkt samband med jordbruket (se diagram 3.1).

Bland övriga verksamheter omfattas t.ex. ”Kommersiell hästverksamhet” av totalt 1 350 årsverken, ”Turism” av 1 300 årsverken och ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” av 1 000 årsverken.

Diagram 3.1 Antal årsverken per verksamhet med direkt samband med jordbruket. År 2005

Det är också möjligt att ta hänsyn till antalet företag som bedriver en viss verksamhet för att se omfattningen per företag. Resultaten visas i diagram 3.2. Tas antalet företag med i analysen visar det sig att ”Kommersiell hästverksamhet” är den verksamhet där den genomsnittliga arbetsinsatsen är störst per företag, närmare 1 300 timmar per år. ”Hantverk” är den verksamheten som har lägst arbetsinsats per företag, i genomsnitt knappt 400 timmar per år. Att ”Kommersiell hästverksamhet” har ett högt genomsnittligt antal timmar förklaras troligen av att en häst initialt kräver många timmars skötsel. Därtill kommer den egentliga användningen i kommersiellt syfte.

”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” har också en relativt hög genomsnittlig arbetsinsats (900 timmar) vilket verkar rimligt då sådan verksamhet i många fall kan vara ganska omfattande.

Diagram 3.2 Genomsnittligt antal timmar per år per företag med verksamhet med direkt samband med jordbruket. År 2005

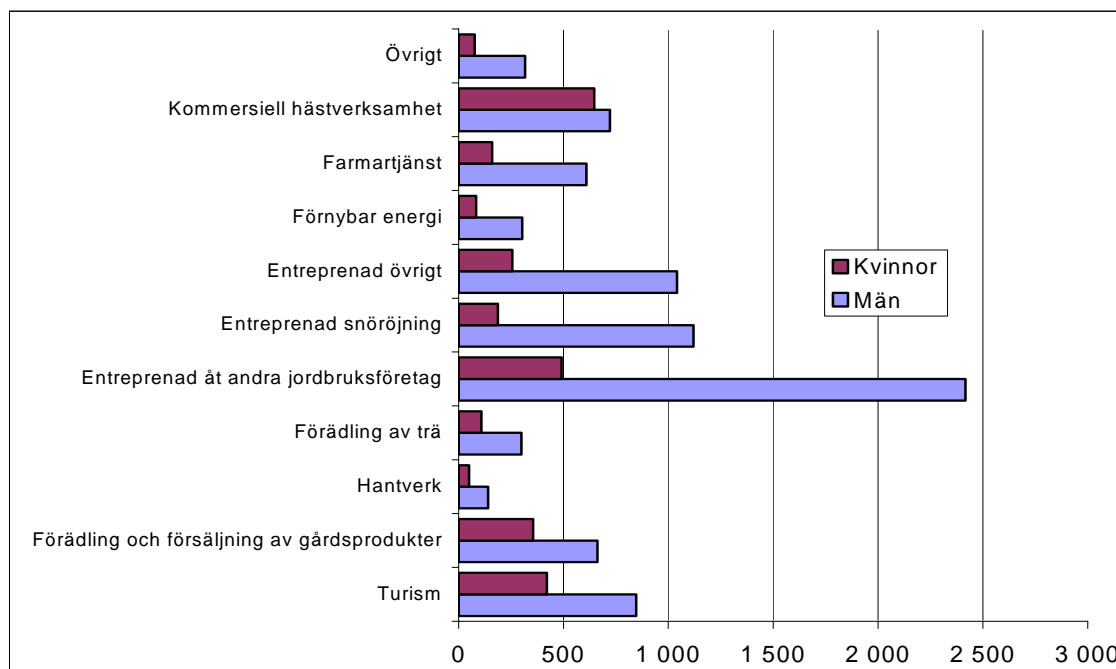
3.1.2 Sysselsättning för män och kvinnor

Det finns tydliga skillnader mellan mäns och kvinnors sysselsättning i de olika verksamheterna. Männerna står för en mycket stor andel av arbetsinsatsen inom entreprenadverksamhet medan ”Kommersiell hästverksamhet” är den verksamhet där vi finner den jämnaste fördelningen av arbetstiden. Noterbart är dock att männen har flest årsverken inom samtliga verksamhetskategorier (se diagram 3.3).

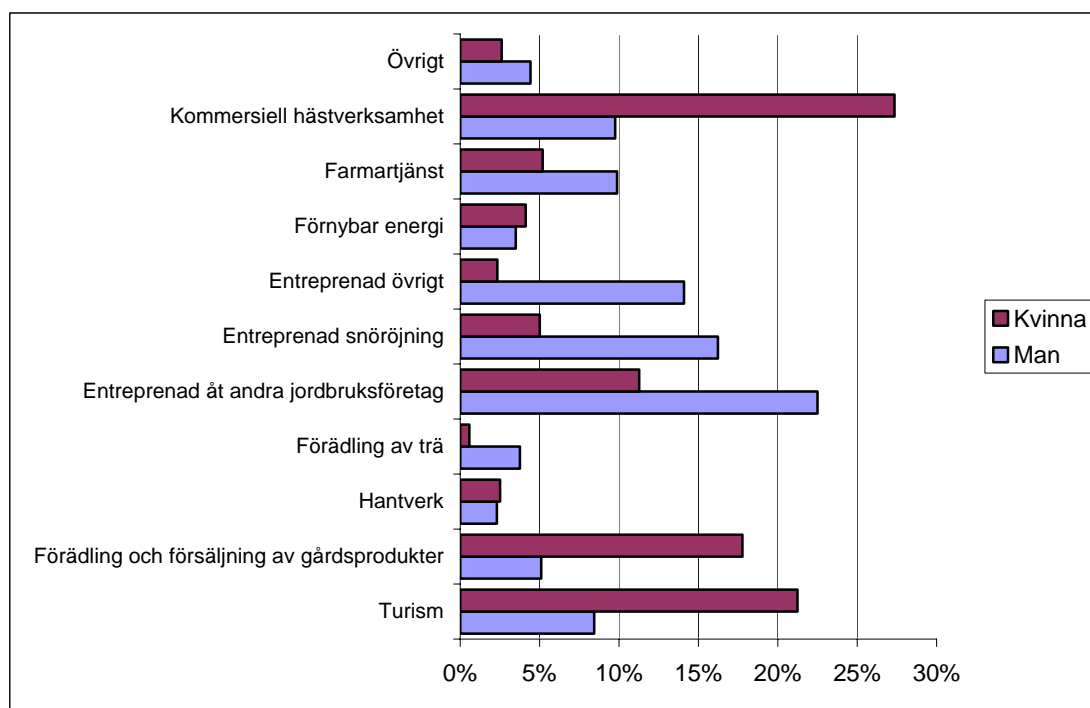
Ännu tydligare blir skillnaden om vi tittar på mäns och kvinnors procentuella fördelning av arbetstid på de olika verksamheterna. Diagram 3.4 visar att mer än hälften av männens arbetstid lades ned på entreprenadverksamhet medan mindre än 20 procent av kvinnornas arbetstid används för entreprenadarbete. Omvänt domineras kvinnornas arbetstid av ”Kommersiell hästverksamhet”, ”Turism” och ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” som tillsammans står för närmare 70 % av kvinnornas arbetstid medan endast drygt 20 % av männens arbetstid ligger på dessa verksamheter.

Resultaten visar alltså att kvinnors kombinationsverksamhet koncentreras till ”Kommersiell hästverksamhet”, ”Turism” och ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter”. Männerna däremot ägnar främst sin arbetstid i kombinationsverksamhet till körning på entreprenad.

Diagram 3.3 Antal årsverken per verksamhet med direkt samband med jordbruket fördelat på män och kvinnor. År 2005

Diagram 3.4 Mäns och kvinnors totala arbetsinsats fördelad på verksamhet med direkt samband med jordbruket, procent. År 2005

3.1.3 Sysselsättning efter ålder

För de flesta verksamheter syns inget tydligt samband mellan företagarens ålder och dennes inriktning av sysselsättning. Det finns dock två undantag. Det ena är "Turism" som tycks vara allt vanligare ju äldre företagaren är. Bland företagare under 30 år utgör "Turism" 6 procent av det totala antalet årsverken, bland företagare över 50 år utgör det ca 11 procent. Inga stora skillnader men dock en tydlig trend över ålderskategorierna.

Än tydligare samband syns inom "Entreprenad åt andra jordbruksföretag". Där utgör denna verksamhet drygt 40 procent av det totala antalet årsverken i ålderskategorin under 30 år. Med stigande ålder sjunker denna andel till att endast utgöra 17 procent av det totala antalet årsverken bland företagare över 50 år.

Sett över alla kombinationsverksamheter med direkt samband med jordbruket arbetar de yngre företagarna betydligt fler timmar än sina äldre kollegor. Bland landets alla företagare under 30 år arbetar man i genomsnitt 256 timmar om året i kombinationsverksamheten medan man i ålderskategorin 50-64 år i genomsnitt arbetar 146 timmar.

Generellt sett tycks alltså de äldre jordbruksföretagarna bedriva mer traditionellt jordbruk utan alltför mycket inblandning av kombinationsverksamheter medan den yngre generationen mer tar tillvara de möjligheter som kombinationsverksamheter ger. Förmodligen är det så att möjligheten till kombinationsverksamhet är en avgörande faktor för att kunna bo kvar på landsbygden och bedriva jordbruksverksamhet för många yngre företagare.

3.2 Sysselsättning i kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket

I kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket uppskattas det totala antalet årsverken 2005 att ha uppgått till 13 400. Då dessa verksamheter inte har kategoriserats finns ingen uppdelning av arbetstiden på olika verksamheter. Vi vet dock via de svar enkäten gav att en stor del av dessa timmar ligger på maskin- och skogsentreprenad samt bygg- och anläggningsarbeten.

Från tablå 3.1 framgick att skillnaden mellan män och kvinnor vad gäller antal årsverken var ännu större i den här kategorin verksamheter än vad fallet var för verksamheter som hade direkt samband med jordbruket. Männen stod här för hela 79 procent av samtliga årsverken.

Även när det gäller kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket är skillnaderna stora när det gäller ålder och hur mycket företagaren arbetar i verksamheten. Företagare under 30 år arbetar i genomsnitt knappt 300 timmar om året i kombinationsverksamheten medan man i ålderskategorin 50-64 år i genomsnitt arbetar ca 145 timmar.

Det bör påpekas att det i undersökningen återfanns några mycket stora företag med upp emot ett hundratal anställda inom kombinationsverksamheten. Dessa kan till viss del störa jämförelserna.

4. Omsättning i olika kombinationsverksamheter (exkl. skog)

I enkäten om kombinationsverksamhet 2005 frågades också om den totala omsättningen för de olika typerna av verksamhet. För kombinationsverksamheter med direkt samband med jordbruket har den totala omsättningen skattats till 5,6 miljarder kr. Detta ligger i närheten av de skattningar av s.k. sidoaktiviteter som görs i samband med beräkningen av EAA (Ekonomisk kalkyl för jordbruket) och som bygger på bokföringsdata.

Den totala omsättningen för kombinationsverksamhet utan direkt samband med jordbruket har skattats till 6,9 miljarder kr.

Enligt EAA var jordbrukets omsättning ca 35 miljarder kr år 2005. Räknas produktionssubventioner in tillkommer ytterligare ca 8,3 miljarder kr. Vissa produktionssubventioner avser i själva verket direkt eller indirekt också kombinationsverksamheter på företagen. Vi har inte justerat för detta i tablå nedan, varför de 43,2 miljarderna är en viss överskattning av jordbruksverksamhetens omsättning.

Intressant blir då att se på omsättning per arbetstidsenhet i de tre olika verksamheterna, jordbruk samt kombinationsverksamhet med/utan direkt samband med jordbruket.

Tablå 4.1 Omsättning, årsverken samt omsättning per årsverken för olika verksamheter. År 2005

	Verksamhet som hade direkt samband med jordbruket	Verksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket	Jordbruksverksamhet
Årsverken	11 300	13 400	72 200
Omsättning, tkr	5 600	6 900	43 200
Omsättning per årsverk	496 000	515 000	598 000

Resultaten bör tolkas med viss försiktighet. Tablå antyder dock att de olika undersökningarna ger en stringent beskrivning av förhållandena inom jordbruket. Tablå visar, att själva jordbruksverksamheten ger störst omsättning per årsverke, vilket man skulle kunna förvänta sig då det ju ändå är den huvudsakliga verksamheten i de flesta fall. Det bör påpekas att omsättning inte är detsamma som inkomst eller lönsamhet. Det kan mycket väl vara så att kombinationsverksamheterna, speciellt de med direkt samband med jordbruket, drar lägre insatskostnader då jordbrukets resurser utnyttjas till viss del. Därför skulle det kunna vara så att dessa i själva verket är de mest lönsamma verksamheterna. Om detta vet vi dock inget.

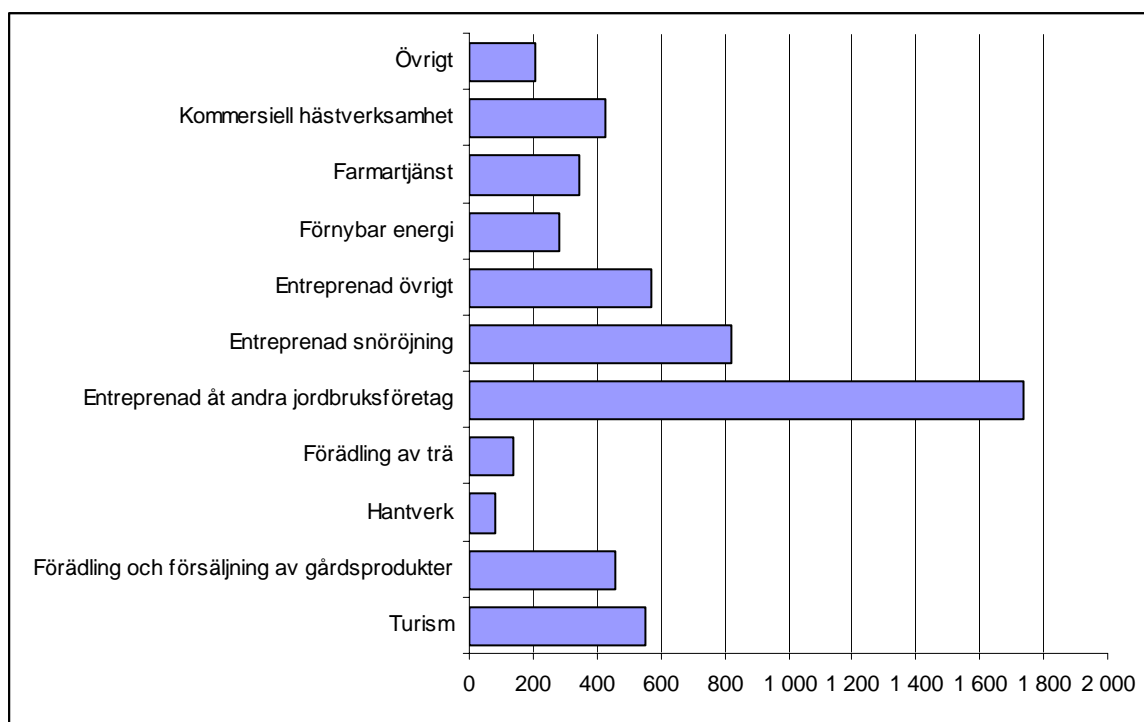
Resultaten från undersökningen visar också att det är stor skillnad på omsättning per arbetstidsenhet mellan de olika verksamheterna (se diagram 4.2).

4.1 Omsättning i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket

För kombinationsverksamheter med direkt samband med jordbruket har den totala omsättningen skattats till 5,6 miljarder kr. Omsättningsmässigt är entreprenadverksamhet den dominerande verksamheten. Tillsammans beräknas de tre olika kategorierna entreprenadverksamhet omsätta 3,1 miljarder kr.

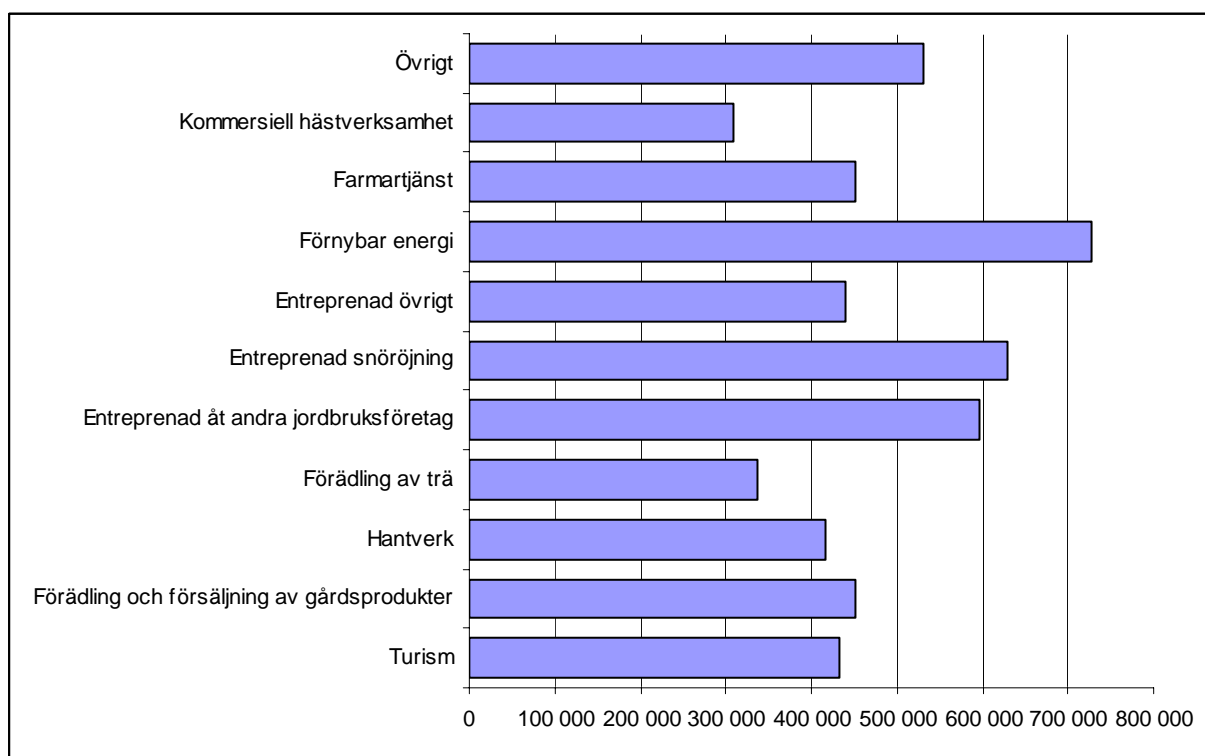
De omsättningsmässigt största verksamheterna var därefter ”Turism” med en omsättning på 550 miljoner kr, ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” med 450 miljoner kr samt ”Kommersiell hästverksamhet” med en skattad omsättning på 420 miljoner kr.

Diagram 4.1 Omsättning (miljoner kr) för kombinationsverksamheter som hade direkt samband med jordbruket. År 2005

Anmärkningsvärt är att kategorin ”Kommersiell hästverksamhet” endast står för 8 % av den totala omsättningen men utgör 12 % av det totala antalet årsverken i kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket. Det tyder på en låg omsättning per årsverke. I diagram 4.2 har den genomsnittliga omsättningen per årsverke beräknats för de olika verksamheterna. Det bör dock påpekas att resultat för enskilda verksamheter, och speciellt när kvoter av skattningar används på detta sätt, bör tolkas och användas med försiktighet eftersom osäkerheten i skattningarna kan vara betydande.

Diagram 4.2 Genomsnittlig omsättning per årsverken för kombinationsverksamheter som hade direkt samband med jordbruket, kr. År 2005

4.1.1 Omsättning för män och kvinnor

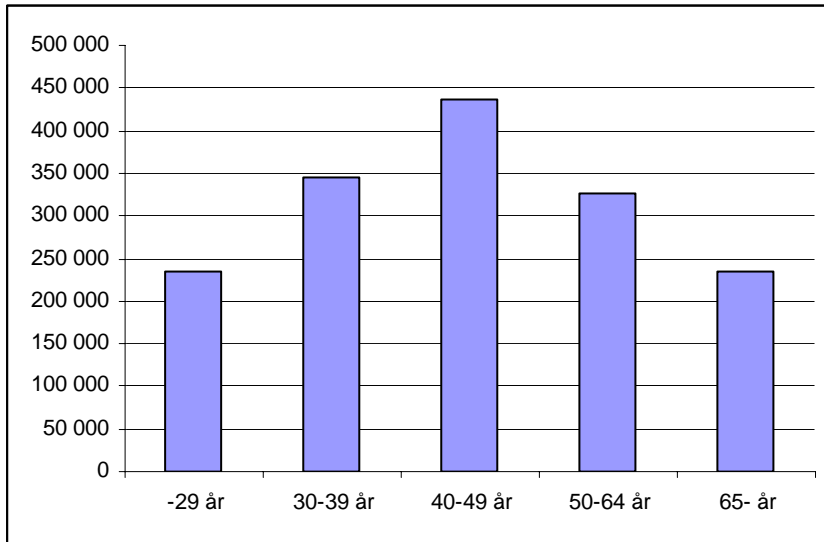
Manliga och kvinnliga företagare tycks ha ganska stora skillnader i omsättning per arbetstidsenhet. Den genomsnittliga omsättningen per årsverken bland kvinnliga företagare har skattats till ca 415 000 kr medan motsvarande skattning för manliga företagare är 535 000 kr.

En trolig förklaring till skillnaderna är att kvinnor i högre utsträckning bedriver verksamheter som inte genererar så stor omsättning per arbetstimme så som t ex "Kommersiell hästverksamhet", "Turism" och "Hantverk".

Det är dessutom viktigt att återigen påpeka att omsättning inte är detsamma som lönsamhet. De verksamheter som domineras av kvinnliga företagare kan mycket väl ha lägre genomsnittliga insatskostnader vilket i så fall ger en högre lönsamhet än vad som antyds om man bara tittar på omsättning.

4.1.2 Omsättning efter ålder

Den genomsnittliga omsättningen per årsverken på de företag som bedrev kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket efter företagarens ålder visar en tydlig ålderstrappa. Störst omsättning i kombinationsverksamheten har de företag där företagaren är mellan 40 och 49 år för att sedan avta bland företag där företagaren är äldre eller yngre.

Diagram 4.2 Genomsnittlig omsättning per årsverken efter företagarens ålder. År 2005

4.2 Omsättning i kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket

Den totala omsättningen år 2005 för kombinationsverksamhet utan direkt samband med jordbruket har skattats till 6,9 miljarder kr, vilket var 1,3 miljarder mer än för verksamheter med direkt samband med jordbruket.

Den genomsnittliga omsättningen per årsverke, vilket redovisades i tablå 4.1 var 515 000 kr, även detta något högre än vad fallet var för verksamheter med direkt samband med jordbruket.

5. Hur ser kombinationsverksamheten ut på olika typer av företag

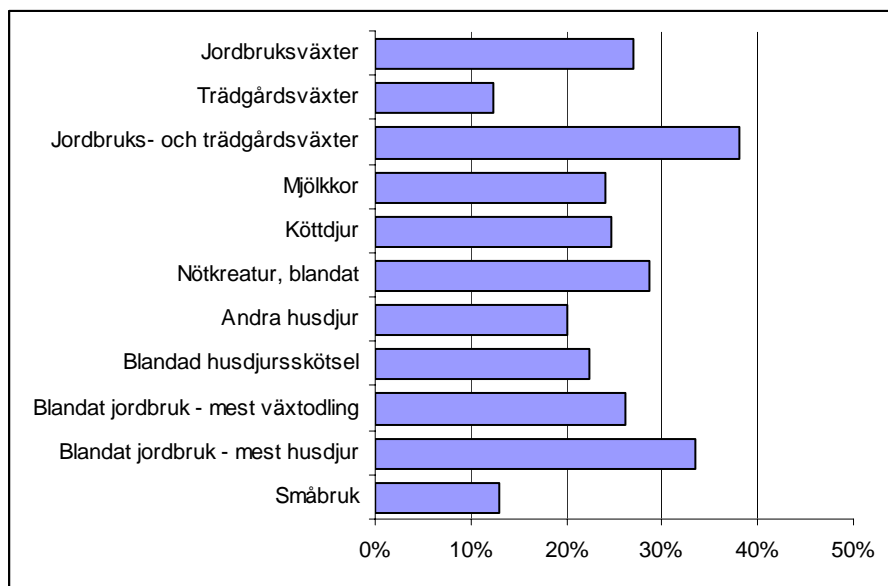
Alla Sveriges jordbruksföretag klassificerades år 2005 efter driftsinriktning. Klassificeringen baseras på uppskattningar av standardiserat arbetsbehov inom olika driftsgrenar så som odling av olika grödor, mjölkproduktion och olika typer av djurhållning. Dessa uppskattningar baseras på grödarealer och husdjurantal och är differentierade efter produktionens omfattning.

I denna redovisning har företagen delats in i elva typgrupper vilka följer de tolv bastyperna enligt driftsinriktningsindelningen i den svenska typologin. De båda bastyperna ”Köks-, prydnads- och plantskoleväxter” samt ”Frukt och bär” har här slagits samman till gruppen ”Trädgårdsväxter” för att erhålla ett analyserbart antal företag i gruppen.

5.1 kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket

Bland företag med driftsinriktning ”Trädgårdsväxter” och ”Småbruk” var andelen som hade kombinationsverksamhet betydligt mindre än för andra grupper. Endast 12-13 procent av dessa bedrev kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket. Andelen bland övriga driftsinriktningar varierar mellan 20 och 38 procent. En något högre andel med kombinationsverksamhet kan antydast bland växtodlingsföretag. Bland företagskategorin ”Mjölkkor” som är en intressant grupp att följa var andelen 24 procent.

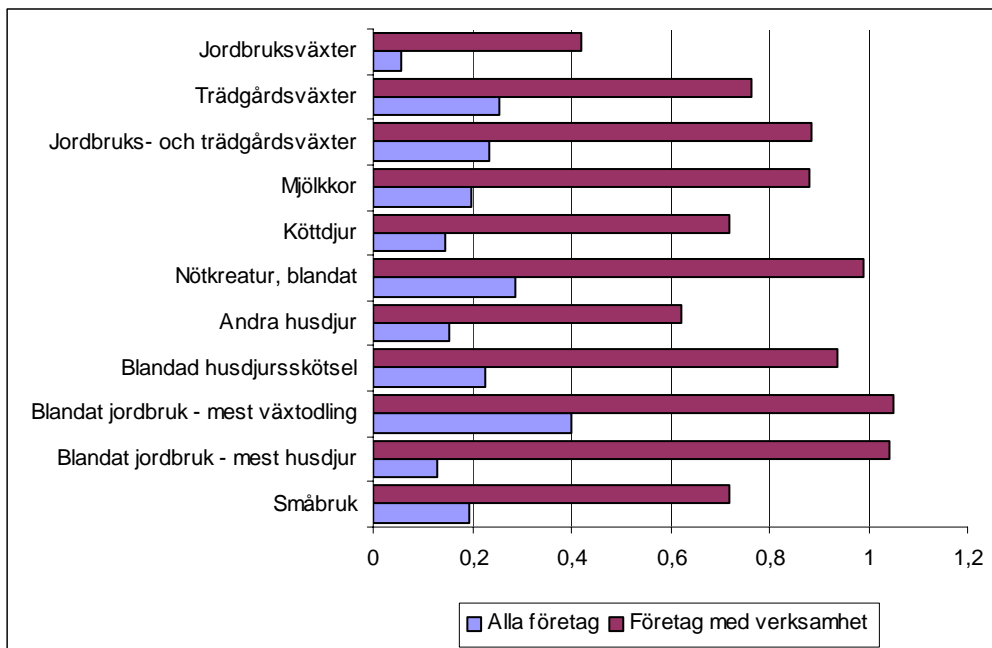
Diagram 5.1 Andel företag med kombinationsverksamhet 2005 som hade direkt samband med jordbruket per driftsinriktning. År 2005

Genomsnittligt antal årsverken i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket redovisas för respektive driftsinriktning i diagram 5.2. Där framgår att ”Blandat jordbruk – mest växtodling” och ”Blandat jordbruk – mest husdjur” är de två driftsinriktningar med det högst genomsnittliga antalet årsverken bland de företag som har kombinationsverksamhet med

direkt samband med jordbruket (drygt ett årsverke). Studeras istället samtliga företag med dessa driftsinriktningar, oavsett om de hade kombinationsverksamhet eller inte, är "Blandat jordbruk – mest husdjur" den driftsinriktning där det arbetas minst i genomsnitt. På dessa företag arbetades det i genomsnitt 0,1 årsverken i kombinationsverksamheten medan gruppen "Blandat jordbruk – mest växtodling" här hade den högsta genomsnittliga årsarbetstiden (0,4 årsverken). Driftsinriktningen "Jordbruksväxter" har den lägsta genomsnittliga arbetsinsatsen i kombinationsverksamheten, både när det gäller alla företag och när det gäller företag med kombinationsverksamhet.

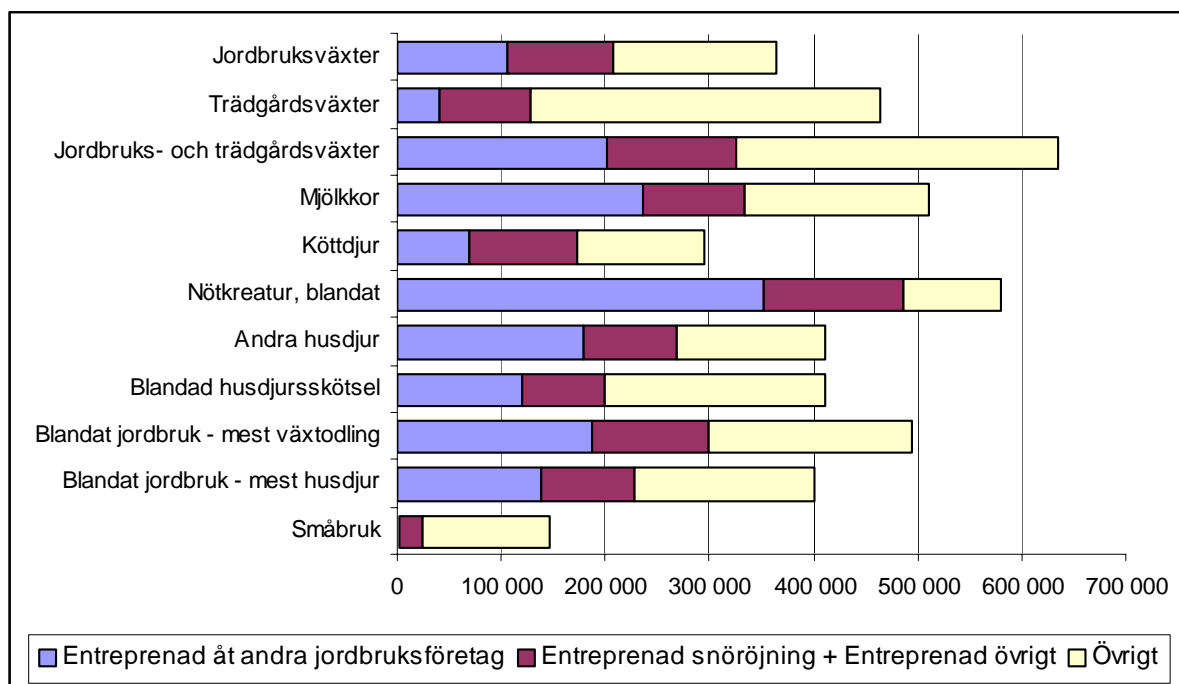
Diagram 5.2 Genomsnittligt antal årsverken i kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket bland företag i respektive grupp driftsinriktning. År 2005

Kombinationsverksamhetens genomsnittliga omsättning per företag på vilka det bedrevs verksamhet varierar kraftigt beroende på driftsinriktning (se diagram 5.3). "Småbruk" hade den i särklass lägsta omsättningen på sin kombinationsverksamhet, knappt 150 000 kr. Högst omsättning finner vi hos gruppen "Jordbruks- och trädgårdsväxter" med drygt 600 000 kr i genomsnittlig omsättning.

Den totala omsättningen för respektive driftsinriktning har också delats upp på olika verksamheter. För att göra det överskådligt har de olika verksamheterna delats in i tre grupper, "Entreprenad åt andra jordbruksföretag", "Entreprenad snöröjning + Entreprenad övrigt" samt "Övrigt". Av diagrammet framgår att "Entreprenad åt andra jordbruksföretag" utgör den större delen av omsättningen bland företagen med driftsinriktningen "Nötkreatur blandat" medan den utgör en mycket liten del av omsättningen bland företagen med driftsinriktningarna "Trädgårdsväxter" och "Småbruk". Det motsatta förhållandet gäller verksamheterna som grupperats i "Övrigt". Dessa utgör den största andelen av omsättningen på företagen med driftsinriktning "Trädgårdsväxter" och "Småbruk" men endast en mindre andel av omsättningen på företagen med driftsinriktning "Nötkreatur blandat".

Diagram 5.3 Genomsnittlig omsättning för kombinationsverksamhet per företag som hade verksamhet med direkt samband med jordbruket 2005, tusen kr.

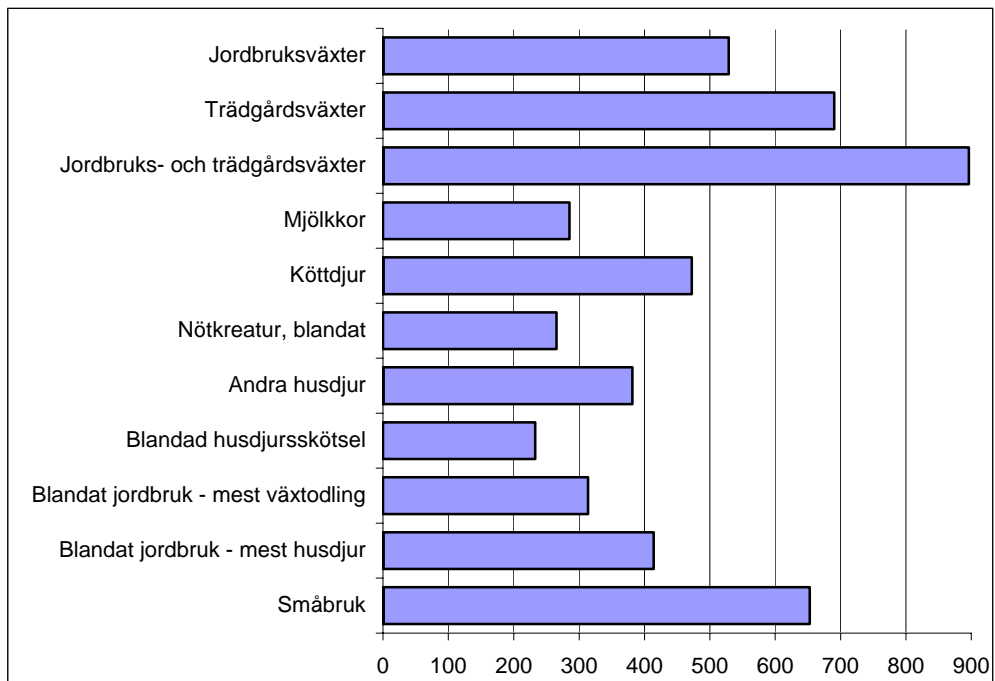

5.2 kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket

Studerar omsättningen per företag med kombinationsverksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket framträder ett delvis annat mönster. Mest slående är att "Småbruk" här hade en betydligt högre genomsnittlig omsättning än vad fallet var för verksamheter med direkt samband med jordbruket. Det förklaras troligen av att många av dessa egentligen har det som vi här definierar som kombinationsverksamhet som sin huvudsakliga verksamhet och att jordbruk egentligen är en sidoverksamhet till denna.

Intressant är också att det bland företagskategorierna "Mjölkkor" och "Nötkreatur blandat" föreligger en motsatt bild. Bland dessa företag var den genomsnittliga omsättningen betydligt högre för verksamheter som hade direkt samband med jordbruket än för sådana utan samband med jordbruket. Det tyder på en stor specialisering och att i den mån man har kombinationsverksamhet har den anknytning till jordbruket.

Diagram 5.4 Genomsnittlig omsättning i kombinationsverksamheten per företag som hade verksamhet utan direkt samband med jordbruket 2005, tusen kr.

6. Skogens betydelse som kombinationsverksamhet

Skogsbruk är ett betydelsefullt komplement till jordbruk för många företag. För de jordbruk som har skogsmark bidrar skogen till såväl sysselsättning som inkomst. Inkomster från skogsavverkningar kan användas för att jämna ut inkomsterna från jordbruket, för investeringar eller för att finansiera köp av jordbruksfastigheter t.ex. vid generationsväxlingar. För de jordbruksfastigheter som består av både jord och skog påverkar värdet på skogen fastighetens hela värde, vilket har betydelse för jordbrukarnas möjligheter att såväl köpa jordbruksfastigheter som att använda fastigheten som säkerhet för lån.

6.1 Arealer skog vid jordbruksföretag

Av tablå 6.1 framgår att arealen skogsmark vid jordbruksföretag har minskat med 2 miljoner hektar, från 5,6 miljoner hektar år 1970 till 3,6 miljoner hektar år 2005. Det innebär att år 2005 återfanns ungefär en sjättedel av Sveriges totala skogsmark vid jordbruksföretag.

År 1970 hade 75 av 100 företag skog medan andelen företag med skog minskat till 68 företag av 100 år 2005. För de jordbruksföretag som hade skog har dock den genomsnittliga arealen skog per företag ökat från 48 hektar år 1970 till 70 hektar år 2005. Utvecklingen hänger samman med att antalet jordbruksföretag har minskat samtidigt som jordbruksföretagens storlek har ökat. Arealen åkermark per företag har t.ex. nästan fördubblats under perioden.

Under perioden har alltså skogens betydelse för jordbruksföretagen minskat. Färre företag har skog och för de företag som har skog har jordbruksdelen av företaget vuxit mera än skogens del av företaget.

Tablå 6.1 Skogens betydelse för jordbruksföretagen

År	Antal jordbruksföretag			Areal skog, 1000 hektar	Areal åker, 1000 hektar	Andel företag med skog, procent	Genomsnittlig areal skog per företag med skog, hektar
	Med skog	Utan skog	Totalt				
2005	51 843	23 965	75 808	3 644	2 703	68 %	70
2003	47 304	19 476	66 780	3 381	2 669	71 %	71
1999	59 035	21 084	80 119	3 734	2 747	74 %	63
1995	63 104	24 201	87 305	3 848	2 767	72 %	61
1990	69 519	27 041	96 560	4 065	2 845	72 %	58
1985	77 758	31 271	109 029	4 332	2 922	71 %	56
1980	84 606	33 276	117 882	4 513	2 951	72 %	53
1975	96 767	35 182	131 949	4 921	2 980	73 %	51
1970	116 449	38 915	155 364	5 596	3 032	75 %	48

Källa: Lantbruksregistret, Jordbruksverket (2003/2005), SCB (1970-1999)

Siffrorna från år 2005 som redovisas i Tabell 3 visar att det var vanligare att jordbruksföretagen hade skogsmark i Norrland (80 procent) och i södra och mellesta Sveriges skogsbygder där Kronobergs och Jönköpings län ingår (75 procent). I slättbygderna var andelen företag med skog naturligt nog mindre, ca 25 procent.

Arealen skog per företag skiljer sig också åt mellan regionerna. I Norrland var den genomsnittliga arealen skog per företag med skog 112 hektar. Motsvarande siffra för slättbygderna var ca 40 hektar.

För att förstå de regionala skillnaderna är det också viktigt att komma ihåg att boniteten dvs. skogsmarkens förmåga att producera virke skiljer sig åt från norr till söder. I Norrland är medelboniteten mellan tre och fyra skogskubikmeter per hektar och år medan den i Svealand är knappt sju och i Götaland åtta. Det medför att det ekonomiska utbyte som är möjligt att få från en hektar skogsmark är betydligt större i de södra delarna i landet än i de norra.

Skogens betydelse för jordbruksföretagen skiljer sig alltså åt regionalt. I områden där skogsmarken dominerar dvs. i Norrland och i södra och mellersta Sveriges skogsbygder har inte oväntat skogen större betydelse för jordbruksföretagen än i slättbygderna.

Något samband mellan företagsstorleken mätt i areal åker och andelen företag med skog fanns inte. Studerar man den genomsnittliga arealen skog per företag med skog fanns däremot ett tydligt samband där arealen skog per företag ökar när företagsstorleken ökar. Det innebär att företag med en mindre åkerareal vanligen också har en mindre areal skogsmark. Mindre jordbruksföretag kompenserar alltså vanligen inte en liten åkerareal med att istället hämta sin försörjning från skogen.

En studie av arealen skogsmark med hjälp av företagens driftsinriktning visar att andelen företag med skog var minst bland trädgårdsföretagen där endast cirka 30 procent hade skog. Bland de få trädgårdsföretag som hade skog var däremot arealen skogsmark per företag hög, 110 hektar.

Bland småbruken däremot var förhållandena de motsatta. Cirka 70 procent av småbruken hade skog, men den genomsnittliga skogsarealen per företag var relativt liten, endast cirka 50 hektar. En studie av mjölkföretagen visar att cirka 75 procent av företagen hade skog och den genomsnittliga arealen per företag med skog var 95 hektar för mjölkgruppen.

Skogens betydelse för jordbruksföretag med olika driftsinriktningar varierar därmed. Skogen har störst betydelse för företag med djur, medan skogen har minst betydelse för småbruk och trädgårdsföretag.

6.2 Intäkter, kostnader och lönsamhet i skogen

Ungefär två tredjedelar av jordbruksföretagen har alltså intäkter och kostnader också från skogen. De källor där uppgifter om jordbruksföretagens ekonomi kan hämtas är från visst underlagsmaterial till EAA-kalkylen samt undersökningen JEU/FADN. En beskrivning av dessa båda material finns i bilaga 1.

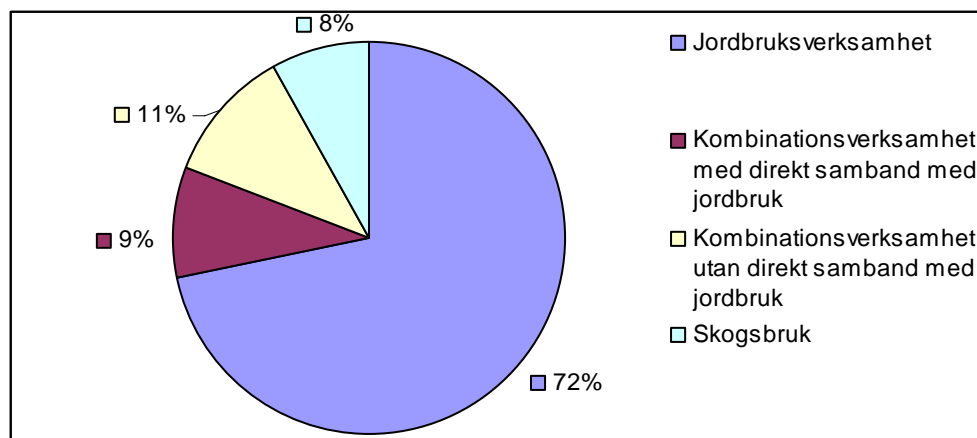
En analys av underlagsmaterialet till EAA-kalkylen som bygger på bokföringsdata från cirka 12 000 gårdar visar att omsättningen i skogsbruket för jordbruksföretagen år 2005 uppskattades till cirka 5 000 miljoner kr vilket kan jämföras med omsättningen i jordbruket som år 2005 var 44 300 miljoner kr. Litet mer än hälften av omsättning från skogen kan härledas till försäljning av skog på rot eller till intäkter från avverkningsuppdrag.

Försäljning av skog på rot innebär att säljaren får ett totalpris som man kommit överens om före avverkningen. Det är köparen som utför avverkningen. Ett avverkningsuppdrag innebär också att köparen utför avverkningen. Det pris som säljaren får för virket bestäms däremot efter virkesmätning oftast vid industrin och betalning sker enligt prislistor eller avtal. Köparen räknar därefter bort avverkningskostnaderna från det pris som säljaren erhåller. I båda fallen utför alltså säljaren inget eget arbete vid avverkningen.

Omsättningen från skogen, cirka 5 000 miljoner kr kan också jämföras med de beräkningar av omsättningen från annan kombinationsverksamhet än skog som redovisas till sammanlagt 12 500 miljoner kr i kapitel 4. En sammanställning av jordbruksföretagens omsättning från olika verk-

samheter redovisas i figur 6.1, Sammanställningen visar att ungefär åtta procent av jordbruksföretagens omsättning kommer från skogen. Omsättningen från jordbruksdelen av verksamheten vid jordbruksföretagen utgör knappt tre fjärdedelar (72 procent) av den totala omsättningen.

Figur 6.1. Omsättning i olika verksamheter för jordbruksföretag år 2005.

Källa: Enkätundersökningen år 2006, EAA-kalkylen med underlagsmaterial

Kostnaderna för insatser i skogen kan år 2005 uppskattas till ungefär 900 miljon kr. Det kan jämföras med motsvarande siffra i jordbruket (insatser exklusive underhåll) som var 26 200 miljoner kr. Ungefär en fjärdedel av kostnaderna i skogen kan härledas till skogsvård och föryngringsåtgärder (kostnader för markberedning, frö, plantor, plantering). I övrigt fanns främst kostnader för avverkning, förvaltning, röjning och transporter.

I SM-publiceringen av JEU/FADN är intäkter och kostnader från skogen skilda från jordbruket för ett antal typgrupper av jordbruksföretag. I tabell 4 redovisas ett sammandrag för gruppen växtodlingsföretag med storleken 1600-3199 standardtimmar, dvs. drygt 100 hektar åker, och gruppen mjölkföretag mellan 1600-3199 standardtimmar (cirka 20 kor), samt 3199-5999 standardtimmar (ca 40 kor). För mjölkgrupperna finns en uppdelning på de tre riksområdena, Slättbygder, Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt Norrland.

Resultaten för JEU/FADN är ett genomsnitt för samtliga företag i gruppen alltså inte bara de som har skog. De visar att skogen har relativt liten betydelse för såväl växtodlingsföretagen som mjölkföretagen i Slättbygderna. Beräknat över en femårsperiod kommer endast mellan 5-10 procent av det företagsekonomiskt beräknade resultatet till brukarfamiljens arbete och egna kapital från skogen. För mjölkföretagen i övriga områden i Sverige har dock skogen större betydelse. För dessa företag kan åtminstone 20 procent av det företagsekonomiskt beräknade resultatet till brukarfamiljens arbete och eget kapital härledas från skogen.

Samma förhållande avspeglas också vid en studie av de tillgångar som finns i de grupper av företag som studeras. I slättbygderna kommer 10-20 procent av de totala tillgångarna beräknade till nuvärde från skogen för såväl växtodlings som mjölkföretagen. I övriga Sverige är motsvarande andel mellan 40-60 procent. De skogliga tillgångarna härrör nästan uteslutande från skogens andel av fastighetens marknadsvärde. Tillgångarna i jordbruket härrör till stor delen från jordbrukets andel av fastighetens marknadsvärde. I jordbruksdelen finns dessutom tillgångar i form av lager, djur och maskiner. Arbetstiden i skogen är dock liten jämfört med arbetstiden i jordbruket.

Sammanfattningsvis är skogsbruk alltså en betydelsefull kombinationsverksamhet till jordbruk för många företag.

7. Jordbrukarhushållens inkomster

För jordbrukarhushållen, dvs. de hushåll där någon eller några medlemmar driver jordbruk visar publicerad statistik att inkomst av tjänst står för den största delen av hushållets samlade inkomster. Inkomsterna från tjänst kan naturligtvis komma från en mängd olika verksamheter. I vissa fall kan den anställning man har ha ett samband med jordbruket. Man kanske arbetar som avbytare, maskinförare eller har arvoden från jordbrukets ekonomiska föreningar. I andra fall finns inget sådant samband utan man arbetar kanske som sjuksköterska, lärare, eller sågverksarbetare.

För att förstå jordbruksföretagarnas möjligheter att driva sina jordbruk är det betydelsefullt att känna till varifrån jordbruksföretagarnas och deras familjers samlade inkomster kommer.

Statistik om jordbrukarhushållens inkomster redovisas årligen i serien för Statistiska meddelanden (JO 42 SM). Statistiken bygger på en sambearbetning mellan Lantbrukregistret (LBR) och den totalräknade inkomststatistiken (IoT). Från LBR hämtas uppgifter om samtliga företagare vid jordbruksföretagen samt de uppgifter som behövs för att fördela brukarna på olika redovisningsgrupper. Alla jordbruksföretag som bedrivs av fysiska personer har en eller flera brukare/företagare. Jordbrukarhushållet formeras runt denna eller dessa företagare, genom att företagarens maka/make/sambo och ev. andra familjemedlemmar bildar jordbrukarhushållet. Från IoT, som innehåller uppgifter om hela Sveriges befolkning, hämtas uppgifter om inkomster, skatter, bidrag, avdrag och sociala ersättningar för de personer som ingår i hushållet.

Under år 2007 har SCB på uppdrag av Jordbruksverket gjort en specialbearbetning som inneburit att inkomsterna också har delats upp på de enskilda hushållsmedlemmarna. Statistik om inkomster för kvinnliga och manliga medlemmar, liksom statistik för ensamstående respektive samtaxerade hushållsmedlemmar har tagits fram.

Notera att endast företag som bedrivs som fysiska personer ingår i statistiken. Inkomstförhållanden för ägare till jordbruksföretag som bedrivs som aktiebolag finns alltså inte med. Den sammanställning som görs i detta kapitel bygger framför allt på publikationen JO 40 SM 0601. I denna publikation finns också en fördjupad beskrivning av metoder och definitioner i inkomststatistiken.

7.1 Hushållsinkomster

Justerade inkomster och transfereringar (transfereringar=skatter och bidrag) för jordbrukarhushållen redovisas i tablå 7.1. Hushållets inkomster består av inkomster från tjänst, näringsverksamhet och kapital.

Tablåen visar att tjänsteinkomsterna år 2004 svarade för den största delen 265 000 kr eller 78 procent, av hushållets inkomster. De justerade inkomsterna från näringsverksamhet var 72 000 kr per jordbrukarhushåll vilket motsvarar 21 procent av de totala inkomsterna. Inkomsterna från kapital var 4 000 vilket motsvarade en procent av hushållets inkomster.

Den justerade inkomsten av näringsverksamhet var förhållandevis konstant runt 70 000 kr mellan åren 2001 och 2004. Jämfört med den taxerade inkomsten av näringsverksamhet har vid beräkningen av den justerade inkomsten hänsyn tagits till räntefördelningar och underskott. En inte obetydlig del av jordbrukarnas inkomst från näringsverksamhet får enligt reglerna om räntefördelning föras över till beskattning enligt de regler som gäller kapitalinkomster och ingår alltså inte i den taxerade inkomsten av näringsverksamhet. Nettot av de räntefördelningar som gjorts

har därför flyttats från inkomst av kapital till inkomst av näringsverksamhet. I genomsnitt för samtliga hushåll var räntefördelning netto 19 100 kr år 2004.

Tablå 7.1 Justerade inkomster och transfereringar per jordbrukarhushåll 2001-2004 SEK

år	Justerad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Justerad inkomst av kapital	Skattefria positiva transfereringar	Negativa transfereringar	Inkomst efter transfereringar
2004	72 000	265 900	4 000	11 600	- 115 400	238 000
2003	67 000	258 100	200	11 900	- 110 300	226 800
2002	72 100	246 100	0	11 900	- 104 600	225 400
2001	72 100	235 200	3 200	11 400	- 105 900	216 000

Källa: SCB 2006; Background facts 2006:2

Ett underskott av näringsverksamhet får inte kvittas mot andra förvärvskällor utan får tas upp som en avdragspost i näringsverksamheten följande år. Det aktuella årets underskott redovisas därför aldrig separat i deklARATIONERNA. Genom att beräkna skillnaden mellan jordbrukarhushållens ackumulerade underskott mellan två på varandra följande år har det varit möjligt att beräkna, dels hur stort överskott som det aktuella året kvittats mot tidigare års underskott, dels hur stort underskott av näringsverksamhet som uppkommit under det aktuella året. Det genomsnittliga underskottet för samtliga hushåll var år 2004 omkring 13 400 kronor. Eftersom de överskott som kvittats mot äldre underskott var betydligt lägre – 6 600 kronor - än de under år 2004 uppkomna underskotten minskades den justerade inkomsten från näringsverksamhet med 6 700 kr.

För de fysiska personer som är jordbruksföretagare kan inkomsten från näringsverksamhet dels komma från jordbruksverksamhet, men också från skogsbruk eller de typer av kombinationsverksamhet som redovisats i de tidigare kapitlen. Det är viktigt att komma ihåg att taxeringsdefinitioner används inom inkomststatistiken medan i den statistik som redovisats i tidigare kapitel har kriteriet varit att verksamheten ska bedrivas under samma driftsledning oavsett i vilken juridisk form som verksamheten bedrivs. Den definition som används i detta kapitel kan alltså antas vara något snävare.

För att exemplifiera så innebär det att för en person som driver jordbruk som en enskild firma (fysisk person) men har sin kombinationsverksamhet i ett aktiebolag (juridisk person) kommer jordbruksdelen av verksamheten att redovisas som inkomst av näringsverksamhet medan överskottet från aktiebolaget antingen kan tas ut som aktieutdelning (inkomst av kapital) eller lön (inkomst av tjänst). För en person som driver båda sina verksamheter i enskild firma kommer allt överskott man tar ut att redovisas som inkomst av näringsverksamhet. Inkomsterna för den person som driver jordbruksdelen eller båda verksamheterna som juridisk person redovisas inte i statistiken i detta kapitel.

Överskottet från den del av kombinationsverksamheten som har direkt samband med jordbruket, där jordbrukets resurser används kommer per definition att även taxeringsmässigt att redovisas tillsammans med jordbruket. För de verksamheter som inte har direkt samband med jordbruket är det okänt om jordbrukarna har valt att driva dem tillsammans med jordbruket eller som en separat juridisk person.

För de företag som deltar i JEU/FADN har jordbruksinkomster från bokföringen jämförts med uppgifter från IoT (SCB, 2006). Det visade sig då finnas en mycket stark korrelation (0,88) mel-

lan jordbruksinkomsterna och uppgifterna från IoT. Det bör dock noteras att korrelationen stärks av att omfattningen av kombinationsverksamhet med direkt samband med jordbruket ökar när omfattningen av jordbruksaktiviteterna ökar, vilket redovisades i avsnitt 2.

Av avsnitt 6.2 framgår att drygt 70 procent av jordbruksföretagens omsättning kommer från jordbruksaktiviteter. Sammantaget kan man med viss försiktighet anta att den justerade inkomsten från näringsverksamhet, åtminstone för de större jordbruksföretagen, påverkas i hög utsträckning av de inkomster som kommer från jordbruksdelen av företaget.

Inkomstslaget tjänst består av inkomster från lön, förmåner, pensioner och andra skattepliktiga ersättningar med avdrag för kostnader för inkomsternas förvärvande. Den genomsnittliga tjänsteinkomsten per hushåll har ökat kontinuerligt de senaste åren och var år 2004 sammanlagt 265 900 kr. Pensionernas andel av tjänsteinkomsten var år 2004 cirka 48 000 kr dvs. 18 procent av de genomsnittliga inkomsterna per jordbrukarhushåll.

Justerad inkomst av kapital består av summan av inkomsträntor, utdelningar, inkomst av uthyrning av privatbostad, reavinster minskat med utgiftsräntor, avdragsgilla förvaltningskostnader samt reaförluster. Räntefördelningen har tagits bort från inkomst av kapital och lagts till inkomst av tjänst. Den justerade inkomsten av kapital var 4 000 kr år 2004.

De skattefria positiva transfereringarna uppgick år 2004 till 11 600 kr i genomsnitt per hushåll. Skattefria positiva transfereringar består till största delen av barnbidrag, bostadsbidrag, kommunalt bostadstillägg, socialbidrag, studiebidrag, studiepenning, skattefritt vårdbidrag, merkostnadsersättning för värnpliktiga, handikapp ersättning och bidragsförskott.

De negativa transfereringarna uppgick till 115 400 kr i genomsnitt per hushåll. De negativa transfereringarna består huvudsakligen av kommunal inkomstskatt. Summan har korrigerats för allmänna avdrag. Dessa uppgick till 4 000 kr år 2004.

Det netto som återstår är inkomster efter transfereringar. Dessa var 238 000 kr i genomsnitt per hushåll år 2004. Inkomsten efter transfereringar har ökat kontinuerligt de senaste åren främst som en följd av att inkomsterna från tjänst har ökat.

7.2 Inkomster för företagare och maka/make

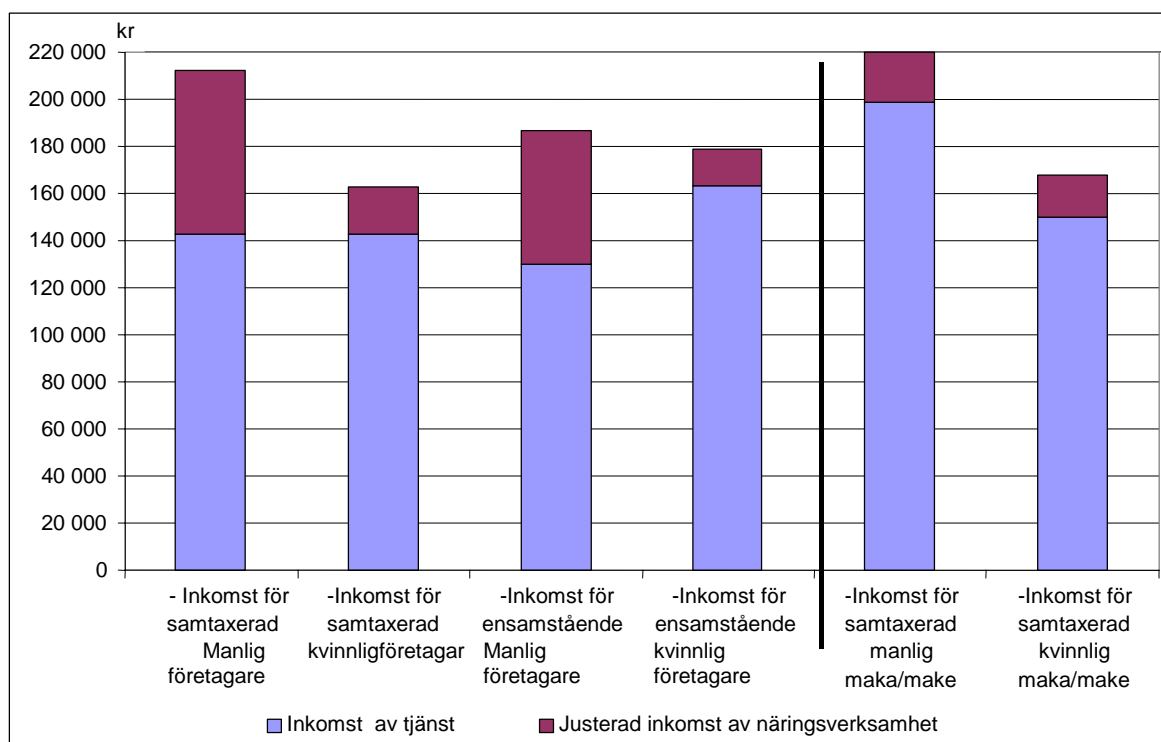
Inkomststatistiken gör det också möjligt att studera inkomsterna per person för de olika hushållsmedlemmarna. Bearbetningar avseende genomsnittliga inkomster per person har gjorts för ensamstående och samtaxerade företagare, samt maka/make till dessa. En uppdelning har också gjorts mellan män och kvinnor. Hushållet kan också bestå av hemmavarande barn men då dessa bidrar marginellt till inkomsterna har inkomsterna för övriga personer i hushållet inte bearbetats.

Resultaten som redovisas i tablå 7.2 visar att den största delen av företagarnas inkomster består av inkomstslaget tjänst. Inkomsten från justerad näringsverksamhet var i genomsnitt 59 248 kr för företagarna medan inkomsten från tjänst var 140 055 kr. Det innebär att 70 % av företagarnas förvärvsinkomst (summan av inkomster från tjänst och näringsverksamhet) härrör från inkomstslaget tjänst och endast 30 % från näringsverksamhet. Även för företagaren, alltså den person som är huvudsansvarig för jordbruksdriften, är alltså inkomst av tjänst mycket betydelsefullt.

Tablå 7.2 Inkomster per person för företagare och maka/make uppdelat efter ensamstående och samtaxerade företagare samt kvinnor och män år 2004, kronor.

	Justerad inkomst av näringsverk- samhet	Inkomst av tjänst inkomst av kapital	Justerad inkomst av kapital	Skattefria positiva transfere- ringar	Negativa transfere- ringar	Inkomst efter trans- fereringar	Antal personer
Samtliga hushåll							
-Inkomst för samtliga företagare	59 248	140 055	2 648	1 840	-70 843	132 948	65 547
-Inkomst för manlig företagare	65 437	138 457	3 015	664	-72 444	135 129	56 934
-Inkomst för kvinnlig företagare	18 337	150 617	222	9 610	-60 258	118 529	8 613
Samtaxerade hushåll							
-Inkomst för manlig företagare	69 770	142 811	..	..	..	..	38 745
-Inkomst för kvinnlig maka/make	17 350	150 518	775	10 814	-54 407	125 050	38 744
Samtaxerade hushåll							
-Inkomst för kvinnlig företagare	19 938	143 227	..	..	..	..	5 214
-Inkomst för manlig maka/make	20 750	199 385	-1 941	581	-75 512	143 263	5 215
Ensamstående hushåll							
-Inkomst för manlig företagare	56 532	130 045	..	..	..	..	17 853
-Inkomst för kvinnlig företagare	15 616	163 809	..	..	..	..	3 338

Digram 7.1 Inkomst av tjänst och justerad näringsverksamhet per person för företagare och maka/ make uppdelat efter ensamstående och samtaxerade företagare samt kvinnor och män år 2004, kronor.

Inkomsterna skiljde sig åt mellan manliga och kvinnliga företagare. Manliga företagare hade i genomsnitt 65 400 kr från justerad näringsverksamhet medan de kvinnliga företagarnas motsvarande inkomst från näringsverksamheten endast var 29 procent av de manliga brukarnas, 18 300 kr. De kvinnliga företagarna hade däremot högre inkomst av tjänst nämligen 150 600 kr jämfört med sina manliga kollegor vars inkomst från tjänst uppgick till 138 400 kr. Det innebär att de kvinnliga företagarnas inkomst av tjänst var 109 procent av de manliga företagarnas.

De manliga företagarna hade högre justerad inkomst från kapital, 3 000 kr medan de kvinnliga företagarna endast hade 200 kr. De kvinnliga företagarna hade dock högre skattefria positiva transfereringar, i genomsnitt 9 600 kr jämfört med de manliga företagarnas 664 kr. En anledning till detta kan vara att barnbidrag ingår i denna post.

Eftersom de manliga företagarnas inkomst var något högre än de kvinnliga företagarnas inkomst betalade de manliga företagarna cirka 12 000 kr mer i skatt än sina kvinnliga kollegor. Sammantaget innebär det att inkomsten efter transfereringar var 135 500 kr för de manliga företagarna och 118 500 kr för de kvinnliga företagarna. De kvinnliga företagarnas inkomst var därmed 87 procent av de manliga företagarnas inkomst efter transfereringar.

En jämförelse gjordes också av inkomsterna för hushåll med ensamstående respektive samtaxerade personer. Det visade sig att av de totalt 65 547 hushåll som ingår i undersökningen var 43 959 samtaxerade och 21 588 ensamstående. Resultaten som redovisas i tablå 7.2 och figur 7.1 visar att inkomsten för samtaxerade manliga företagare från såväl tjänst som kapital var högre än för ensamstående manliga brukare. De ensamstående manliga företagarna hade cirka 81 procent av den samtaxerades justerade inkomst av näringsverksamhet. Motsvarande andel från inkomst av tjänst var 92 %.

För ensamstående kvinnliga företagare skiljde sig dock resultaten åt. De kvinnliga ensamstående brukarna hade lägre inkomst från justerad näringsverksamhet, cirka 90 procent av sina samtaxerade kvinnliga kollegors. Vad gäller inkomst av tjänst hade de ensamstående kvinnorna däremot en högre inkomst, 114 procent av sina samtaxerade kollegors. Det innebär sammantaget att ensamstående kvinnliga företagare hade en något högre förvärvsinkomst 179 000 kr jämfört med samtaxerade kvinnliga företagare som hade 167 000 kr.

En studie av manliga och kvinnliga maka/make till brukarna visar att inkomsten från näringsverksamhet för dessa var låg 17 300 kr för kvinnorna och 20 700 kr för männen. Det innebär att oavsett om kvinnorna är företagare eller maka/make till företagare så var deras inkomst från näringsverksamhet mellan 16 000 kr och 21 000 kr. Vad gäller inkomst från tjänst är makens inkomst högre än makans. Männen inkomst från tjänst var i genomsnitt 199 000 kr medan kvinnornas inkomst var 151 000 kr.

Summeras inkomsterna för företagare respektive maka/make så var inkomsten störst i hushåll med kvinnliga brukare, vilket framför allt kan förklaras av makens relativt högre tjänsteinkomst.

Skillnaderna mellan mäns och kvinnors inkomst av näringsverksamhet är stora. En möjlig förklaring skulle kunna vara att de kvinnliga företagarna i genomsnitt är mindre sysselsatta i jordbruket än sina manliga kollegor. I strukturundersökningen år 2005 undersöktes både antal kvinnliga och manliga företagare och omfattningen av deras sysselsättning. Resultaten från strukturundersökningen visar att antalet företagare som var fysiska personer var 70 700. Antalet kvinnor var 10 100 och antalet män var 60 600. De kvinnliga brukarna arbetade totalt 3 322 årsverken i jordbruket medan de manliga företagarna arbetade 31 527 årsverken. Det medför att de kvinnliga företagarna i genomsnitt arbetade 0,33 årsverken per år medan de manliga företagarna arbetade 0,55 årsverken per år i jordbruket. Se också tablå 7.5.

De kvinnliga företagarnas arbetstid var i genomsnitt 65 procent av de manliga företagarnas arbetstid, medan de kvinnliga företagarnas inkomst av näringsverksamhet var 29 procent av de manliga företagarnas. Det innebär att en stor del, men långt ifrån hela skillnaden, mellan mäns och kvinnors inkomst av näringsverksamhet kan förklaras av att männen i genomsnitt arbetar mera i jordbruket än kvinnorna.

För denna studie gjordes en specialbearbetning där inkomsterna från näringsverksamhet och tjänst för år 2004 togs fram för manliga och kvinnliga företagare som arbetade mellan 1800 och 2400 timmar i jordbruket enligt strukturundersökningen år 2005.

Tablå 7.3 Justerad inkomst näringsverksamhet och tjänst för kvinnliga och manliga företagare med en årsarbetstid mellan 1 800 och 2 400 timmar år 2004, kr.

	Justerad inkomst av näringsverksamhet		Inkomst av tjänst		Förvärvsinkomst	
	manliga företagare	kvinnliga företagare	manliga företagare	kvinnliga företagare	manliga företagare	kvinnliga företagare
Ensamstående	96 848	30 446	51 261	114 710	148 109	145 156
Samtaxerade	128 252	71 590	52 124	32 494	180 376	104 084

Resultaten är svårtolkade och det bör noteras att resultaten bygger på ett litet antal kvinnor. Tablåen visar att ensamstående kvinnliga företagare som arbetar heltid i jordbruket hade ungefär en tredjedel av sina manliga kollegors justerade inkomst av näringsverksamhet. Skillnaderna är alltså ungefär desamma för denna grupp som för samtliga brukare. När det gäller inkomst av tjänst var däremot dessa kvinnors inkomster betydligt högre, vilket innebär att förvärvsinkomsten för manliga och kvinnliga heltidsarbetande företagare endast skiljer cirka 3 000 kr.

Samtaxerade kvinnliga företagare hade 55 procent av sina manliga kollegors justerade inkomst från näringsverksamhet. Här är alltså skillnaden mellan män och kvinnor mindre än vad fallet var för samtliga brukare. De samtaxerades inkomst av tjänst var dock betydligt lägre vilket innebär att förvärvsinkomsten också var betydligt lägre för kvinnliga företagare jämfört med manliga företagare.

Förhållandet mellan kvinnliga och manliga företagens inkomster påverkas också av företagens ålder. De kvinnliga företagen hade mellan 25 % och 30 % av sina manliga kollegors inkomst upp till 65 års ålder. Därefter minskade skillnaden och kvinnornas andel av de manliga företagens inkomst av näringsverksamhet ökade till 46 procent. Upp till 65 års ålder hade dock de kvinnliga företagen högre inkomst av tjänst än sina manliga kollegor. Detta förhållande förändrades dock efter 65 års ålder då kvinnorna endast hade 84 procent av de manliga företagens inkomst av tjänst. De kvinnliga företagens pension var alltså lägre än sina manliga kollegors.

Förutom förklaringen att kvinnliga företagare i genomsnitt arbetar mindre än manliga företagare kan skillnaderna t.ex. också bero på hushållets överväganden vid fördelning av inkomsten av näringsverksamhet mellan samtaxerade personer även om dessa arbetar lika mycket, arbetets karaktär, samt brukarnas ålder och driftsinriktning. Som en jämförelse kan noteras att kvinnors lön i genomsnitt i Sverige år 2004 var 92 procent av mäns lön, när hänsyn tagits till ålder, arbetstid, utbildning, sektor och yrkesgrupp (SCB, 2007. På tal om kvinnor och män).

Det är inte heller osannolikt att det finns fler kvinnliga ensamstående företagare som blivit företagare ofrivilligt t.ex. för att en äldre make avlidit. Den som anses vara företagare av makar följer ibland ägandet av företaget och inte den som ansvarar för driften och arbetet i företaget. Det be-

tyder att gruppen manliga och kvinnliga företagare kan tänkas skilja sig åt. Skillnader beroende på ålder och driftsinriktning kommer att behandlas i avsnitt 7.3.

7.2.1 Fördelning av inkomst per årsverke för män och kvinnor

För samtaxerade person har en fördjupade bearbetningar av inomstundersökningen och strukturundersökningen gjorts för att belysa hur företagaren och hans eller hennes maka/make fördelar sina inkomster mellan sig. Inomstuppgifterna har jämförts med det antal årsverken som företagaren och den person han eller hon var samtaxerad med utför.

På grund av något olika definitioner i de båda undersökningarna har jämförelsen gjorts enbart för de företag som matchar i båda undersökningarna.

Tablå 7.4 Inkomster och årsverken per person för företagare och maka/make uppdelat samtaxerade företagare samt kvinnor och män år 2004, kronor.

	Årsverke per person	Justerad inkomst av närings- verskamhet	Inkomst per årsverke
Samtliga hushåll			
- manlig företagare	0,55	65 400	118 900
- kvinnlig företagare	0,33	18 300	55 500
Samtaxerade hushåll			
-manlig företagare	0,52	69 770	134 200
-kvinnlig maka/make	0,20	17 350	86 700
Samtaxerade hushåll			
-kvinnlig företagare	0,38	19 938	52 500
-manlig maka/make	0,30	20 750	69 200

Tablåen visar att manliga företagare arbetar mer i företaget än kvinnliga företagare. Den justerade inkomst av näringsverksamhet som de manliga företagarna tar ut var också högre än den de kvinnliga företagarna tar ut. En jämförelse av den justerade inkomsten per årsverke visar att männen i genomsnitt hade 118 900 kr per årsverke medan kvinnorna hade 55 500 kr per årsverke. Det innebär att kvinnorna tar ut knappt hälften av männens inkomst per årsverke.

Tablåen visar att de kvinnliga företagarna och deras makar arbetar ungefär lika mycket i företaget, mellan 0,3 och 0,4 årsverken. Den justerade inkomst av näringsverksamhet per årsverke de tar ut från företaget skiljer sig inte heller åt i någon större utsträckning. Det kan också noteras att de kvinnliga företagarna har en lägre inkomst per årsverke än kvinnliga makor till manliga företagare.

De manliga företagarna däremot arbetar betydligt mer än sina makor 0,52 årsverken jämfört med de 0,2 årsverken som makorna i genomsnitt arbetar i företaget. Den justerade inkomst av näringsverksamhet per årsverke som de tar ut från företaget var också högre än den som deras makor tar ut.

Underlagsmaterialet visar att skillnaderna mellan kvinnors och mäns inkomst blir lägre när jordbruksföretagets storlek ökar. Skillnaderna mellan män och kvinnor var också lägre i de grupper där kvinnorna har en högre arbetsinsats i företaget.

7.3 Inkomster efter driftsriktning

Jordbruksföretagens driftsriktning påverkar både inkomsten av näringsverksamhet och de möjligheter jordbrukarna har att skaffa sig inkomster vid sidan av jordbruket. Såväl lönsamheten som den genomsnittliga arbetstiden per företag skiljer sig åt mellan olika driftsriktningar.

Driftsriktningar där den genomsnittliga arbetstiden per företag var hög är "Trädgårdsväxter" och "Mjölkkor" samt "Nötkreatur blandat". Driftsriktningar med liten arbetstid per företag var "Jordbruksväxter" och "Kötttdjur".

Tablå 7.4 visar att den justerade inkomsten av näringsverksamhet var högst med 189 000 kr per hushåll för driftsriktningen "Mjölkkor". Inkomsten från näringsverksamhet var lägst för driftsriktningarna "Andra husdjur" med 45 000 kr per hushåll och "Kötttdjur" med 59 100 kr per hushåll.

De genomsnittliga inkomsterna från tjänst per hushåll kompletterar inkomsten från näringsverksamhet och var således högst för de driftsriktningar där inkomsten från näringsverksamhet var lägre. Inkomsten från tjänst var för driftsriktningarna "Andra husdjur" högst med 307 500 kr per hushåll, "Jordbruksväxter", 278 100 kr per hushåll och "Kötttdjur" 263 500 kr per hushåll. Inkomsten av tjänst var lägst för driftsriktningen "Mjölkkor" med 132 000 kr.

Inkomsten efter transfereringar varierade från i genomsnitt 218 000 kr för "Blandad husdjurskötsel" till 246 000 kr för driftsriktningen "Jordbruksväxter".

Statistiken visar att den driftsriktning där inkomsten från näringsverksamhet hade störst betydelse för hushållets ekonomi var "Mjölkkor" där 59 procent av förvärvsinkomsten (tjänst + näringsverksamhet) härrörde från näringsverksamheten. Därefter följde "Nötkreatur blandat" med 55 procent. Den driftsriktning där inkomsterna från näringsverksamhet hade minst betydelse var "Andra husdjur" där endast 13 procent av hushållets förvärvsinkomst härrörde från näringsverksamhet. Andra driftsriktningar där inkomsten från näringsverksamhet hade liten betydelse var "Blandad husdjurskötsel" med 19 procent och "Jordbruksväxter" 21 procent.

I Diagram 7.2 redovisas företagarens inkomster från tjänst och näringsverksamhet. Inkomstredovisningen avser alltså den person som har det juridiska och ekonomiska ansvaret för verksamheten. Diagrammet visar att de förhållanden som redovisats ovan när det gäller hushållets inkomster också avspeglas hos den person som är företagare. Företagarens inkomst från justerad näringsverksamhet var högst för "Mjölkkor" och "Nötkreatur blandat" med drygt 140 000 kr och lägst för "Andra husdjur", "Blandad husdjurskötsel" och "Jordbruksväxter".

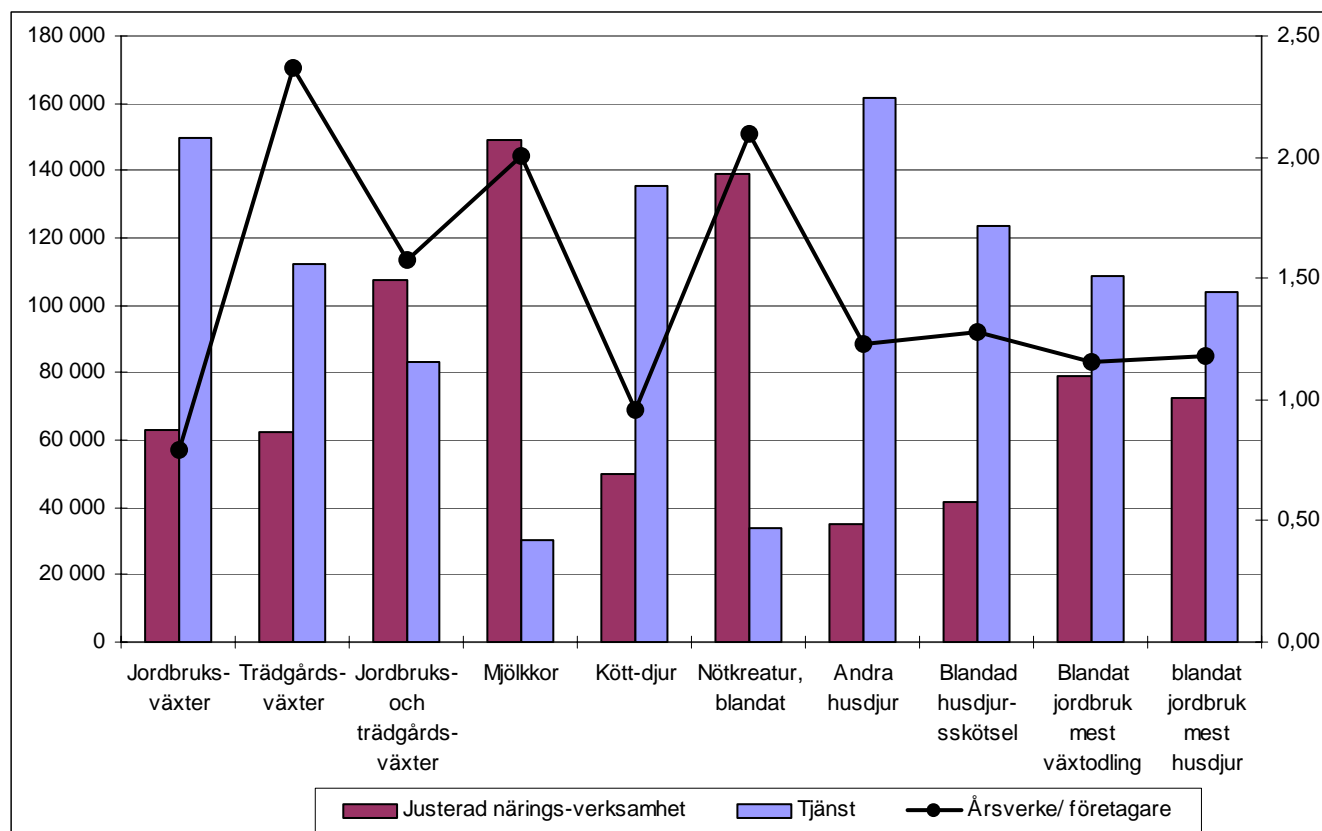
Resultaten visar alltså att för hushållet är inkomsterna från näringsverksamhet den största inkomstkällan endast för driftsriktningarna "Mjölkkor" och "Nötkreatur blandat". För företagarna själva var inkomsten från näringsverksamhet den största inkomstkällan för "Mjölkkor", "Nötkreatur blandat" och "Jordbruks- och trädgårdsväxter".

I Diagram 7.2 visas det genomsnittliga antalet årsverken per företagare för år 2005. Diagrammet visar att det genomsnittliga antalet årsverken per företagare var högst för "Trädgårdsväxter" "Mjölkkor" och "Nötkreatur blandat". Det framgår av diagrammet att inkomsten från näringsverksamhet som man skulle kunna förvänta sig ökar när företagarens arbetstid i jordbruksföretaget ökar.

Tablå 7.5. Justerade inkomster och transfereringar per jordbrukarhushåll efter driftsinriktning år 2004, kr.

År	Justerad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Justerad inkomst av kapital	Skattefria positiva transfereringar	Negativa transfereringar	Inkomst efter transfereringar
Jordbruksväxter	72 400	278 086	7 110	10 511	-121 526	246 581
Trädgårdsväxter	80 462	241 804	2 009	11 823	-113 363	222 735
Jordbruks- och trädgårdsväxter	132 359	202 564	13 894	13 284	-119 315	242 786
Mjölkkor	188 985	132 609	6 346	13 794	-104 187	237 546
Köttdjur	59 067	263 457	3 620	12 040	-108 493	229 691
Nötkreatur, blandat	172 813	139 214	9 408	12 433	-103 464	230 404
Andra husdjur	44 981	307 528	676	14 029	-121 734	245 479
Blandad husdjurskötselskötsel	54 621	256 963	377	13 820	-107 773	218 007
Blandat jordbruk						
Blandat jordbruk mest växtodling	94 443	240 033	3 806	12 520	-113 578	237 224
Blandat jordbruk mest husdjur	87 173	231 456	5 690	12 726	-108 114	228 932

Diagram 7.2 Företagarens inkomst från justerad näringsverksamhet och tjänst år 2004 samt antalet årsverken per företagare år 2005 efter driftsinriktning, kr.

I tabell 6b redovisas manliga och kvinnliga företagares inkomst av näringsverksamhet efter driftsriktning. Tabellen visar att skillnaden var minst inom driftsriktningen "Mjölkkor" där de kvinnliga företagarnas inkomst från näringsverksamhet var 59 procent av sina manliga kollegors. Skillnaden var störst för driftsriktningen "Blandad husdjursskötsel" där kvinnornas inkomst från näringsverksamhet endast var 10 procent av männens. Det innebär att skillnaderna mellan mäns och kvinnors inkomst från näringsverksamhet skiljer sig åt mellan de olika driftsriktningarna. Skillnaderna var mindre för driftsriktningar med djur och större för driftsriktningar med i huvudsak växtodling.

Företagarnas inkomst från tjänst jämnar i någon mån ut skillnaderna. Kvinnliga företagare hade för de flesta driftsriktningarna högre inkomst av tjänst än sina manliga kollegor. Studeras förvärvsinkomsten var de kvinnliga företagarnas förvärvsinkomst mellan 79 - 84 procent av de manliga företagarnas förutom för "Jordbruks- och trädgårdsväxter" där procentandelen var 69 procent.

Resultaten visar alltså att det finns relativt stora skillnader mellan manliga och kvinnliga företagares inkomster från näringsverksamhet mellan olika driftsriktningar. Företagarnas tjänsteinkomster jämnar dock ut skillnaderna. Det innebär att de kvinnliga företagarna jämfört med de manliga företagarna i genomsnitt hade högre tjänsteinkomster inom de driftsriktningar där deras inkomst från näringsverksamhet är låg i förhållande till männens. Sammantaget var dock de kvinnliga företagarnas förvärvsinkomst lägre än sina manliga kollegors för samtliga driftsriktningar.

Två driftsriktningar som är intressanta att närmare studera är "Mjölkkor" och "Jordbruksväxter". Dessa redovisas i tabell 7.6. Detta är två relativt homogena driftsriktningar som har olika sammansättning av inkomster från näringsverksamhet och tjänst. Från ett jordbruksperspektiv är driftsriktningen "Mjölkkor" dessutom intressant att studera eftersom det är den driftsriktning där inkomsten från näringsverksamheten, alltså från jordbruket har störst betydelse för hushållets ekonomi.

Tabell 7.6 Inkomster per person för företagare och maka/make uppdelat efter ensamstående och samtaxerade företagare samt kvinnor och män för driftsriktningar år 2004, kr.

Kategori	Driftsriktning: Mjölkkor				Driftsriktning: Jordbruksväxter			
	Justerad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Justerad förvärvsinkomst	Antal personer	Justerad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Justerad förvärvsinkomst	Antal personer
Samtliga hushåll								
-Inkomst för samtliga företagare	149 100	30 200	179 200	8 100	62 800	149 800	212 700	17 600
-Inkomst för manlig företagare	154 300	27 800	182 100	7 500	67 200	148 600	215 800	16 000
-Inkomst för kvinnlig företagare	91 700	56 600	148 300	700	19 200	162 400	181 600	1 600
Samtaxerade hushåll								
-Inkomst för manlig företagare	163 300	28 700	192 000	5 200	70 800	153 600	224 500	10 800
-Inkomst för kvinnlig maka/make	54 800	105 700	160 600	5 200	12 400	159 800	172 200	10 800
Samtaxerade hushåll								
-Inkomst för kvinnlig företagare	100 000	43 000	143 000	400	25 700	165 400	191 100	900
-Inkomst för manlig maka/make	62 100	110 700	172 800	400	21 400	205 000	226 300	900
Ensamstående hushåll								
-Inkomst för manlig företagare	133 900	25 600	159 500	2 200	60 300	139 000	199 300	5 100
-Inkomst för kvinnlig företagare	77 000	81 900	158 900	200	61 400	108 700	170 100	700

Tablå 7.6 visar att den justerade inkomsten från näringsverksamhet var högst för samtaxerade manliga företagare inom driftsinriktningen "Mjölkkor" med 163 300 kr.

Den justerade förvärvsinkomsten var dock högre för samtliga företagarkategorier i driftsinriktningen "Jordbruksväxter" jämfört med driftsinriktningen "Mjölkkor". Det beror på att inkomsten från tjänst var betydligt högre för personer inom driftsinriktningen "Jordbruksväxter".

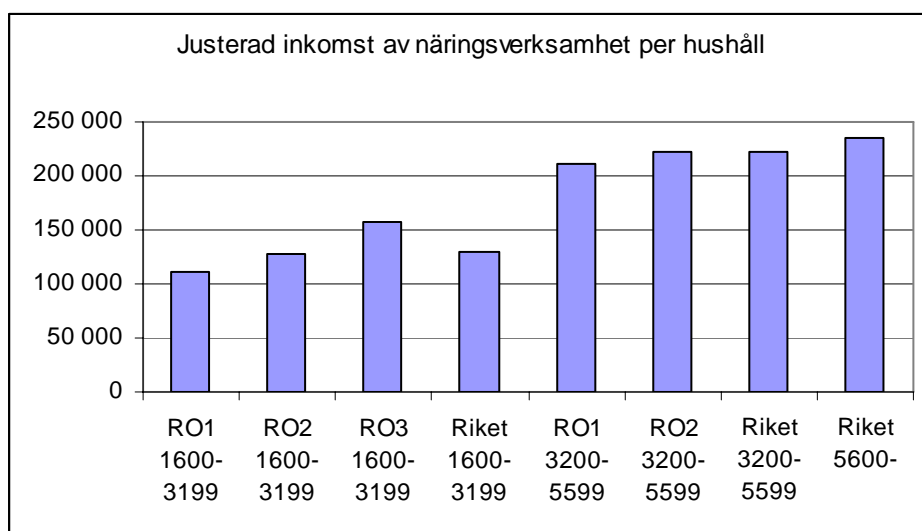
För samtaxerade hushåll delade kvinnliga företagare och hennes make relativt lika på inkomsten från näringsverksamhet såväl inom driftsinriktningen "Mjölkkor" som "Jordbruksväxter". Inom driftsinriktningen "Jordbruksväxter" var också inkomsten från tjänst relativt lika. Skillnaderna var däremot större inom driftsinriktningen "Mjölkkor" där maken hade 110 700 kr i inkomst av tjänst jämfört med 43 000 kr för den kvinnlig företagaren. För de ensamstående hushållen hade kvinnorna något lägre inkomst från näringsverksamhet jämfört med sina manliga ensamstående kollegor.

Resultat har också tagits fram för ett antal typgrupper av Jordbruksföretag. De grupper som redovisas är växtodlingsföretag för storleksgruppen 800-1599 standardtimmar cirka 50 hektar åker samt 1600-3199 standardtimmar, dvs. drygt 100 hektar åker inom riksområdet slättbygderna och gruppen mjölkföretag mellan 1600-3199 standardtimmar (cirka 20 kor), samt 3199-5999 standardtimmar (ca 40 kor). För mjölkgrupperna finns en uppdelning på de tre riksområdena, Slättbygder, Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder samt Norrland.

Resultaten från växtodlingsföretagen visar att den justerade inkomsten från näringsverksamhet var 82 600 kr per hushåll i den mindre storleksgruppen och 169 000 kr per hushåll i den större storleksgruppen. Skillnaden i resultat stämmer väl med resultaten från JEU/FADN.

Resultaten för de olika grupperna mjölkföretag redovisas i diagrammet nedan. Diagrammet visar att för mjölkföretag med 20 kor var hushållets inkomst från näringsverksamhet i genomsnitt 130 000 kr. Inkomsten var lägst i slättbygderna med 110 000 kr och högst i Norrland med 160 000 kr.

Diagram 7.7. Justerade inkomster och transfereringar per jordbrukarhushåll för driftsinriktning mjölkkor efter JEU/FADNs typgrupper år 2004, kr.

Den justerade inkomsten per hushåll var högre, cirka 210 000 kr genomsnitt, för gruppen med cirka 40 kor. Även i denna grupp ökade inkomsten per hushåll ju längre norrut i landet företaget

fanns. Resultaten stämmer väl med resultaten från JEU/FADN och beror framför allt på större intäkter från direktorsättningar och intäkter från skog.

7.4 Inkomst efter företagets storlek

Hushållets inkomster efter storlek i hektar åker redovisas i tablå 7.7. Tablåen visar tydligt att den justerade inkomsten av näringsverksamhet per hushåll ökar när företagets storlek ökar. Inkomsten av tjänst däremot minskar när jordbruksföretagets storlek ökar.

Tablå 7.7 Justerade inkomster och transfereringar per jordbrukarhushåll efter storlek år 2004, kr.

Storleksgrupp, ha åkermark	Justerad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Inkomst av tjänstinkomst av kapital	Skattefria positiva transfereringar	Negativa transfereringar	Inkomst efter transfereringar	Antal hushåll
2,1- 5,0	16 548	335 325	-114	10 611	121 152	241 218	9 736
5,1- 10,0	18 741	319 965	-525	10 624	116 953	231 854	11 478
10,1- 20,0	30 380	292 482	3 179	10 263	110 915	225 390	13 157
20,1- 30,0	60 361	259 230	5 802	10 620	108 535	227 477	7 453
30,1- 50,0	99 223	221 711	7 214	11 568	108 046	231 669	9 083
50,1-100,0	160 544	187 807	7 086	14 111	116 806	252 742	9 702
100,1-200,0	203 290	174 457	10 144	15 959	129 764	274 086	3 999
200,1-	259 072	171 606	8 790	17 571	153 801	303 239	840

Diagram 7.7. Justerade inkomster från näringsverksamhet och tjänst per företagare efter storlek år 2004, kr.

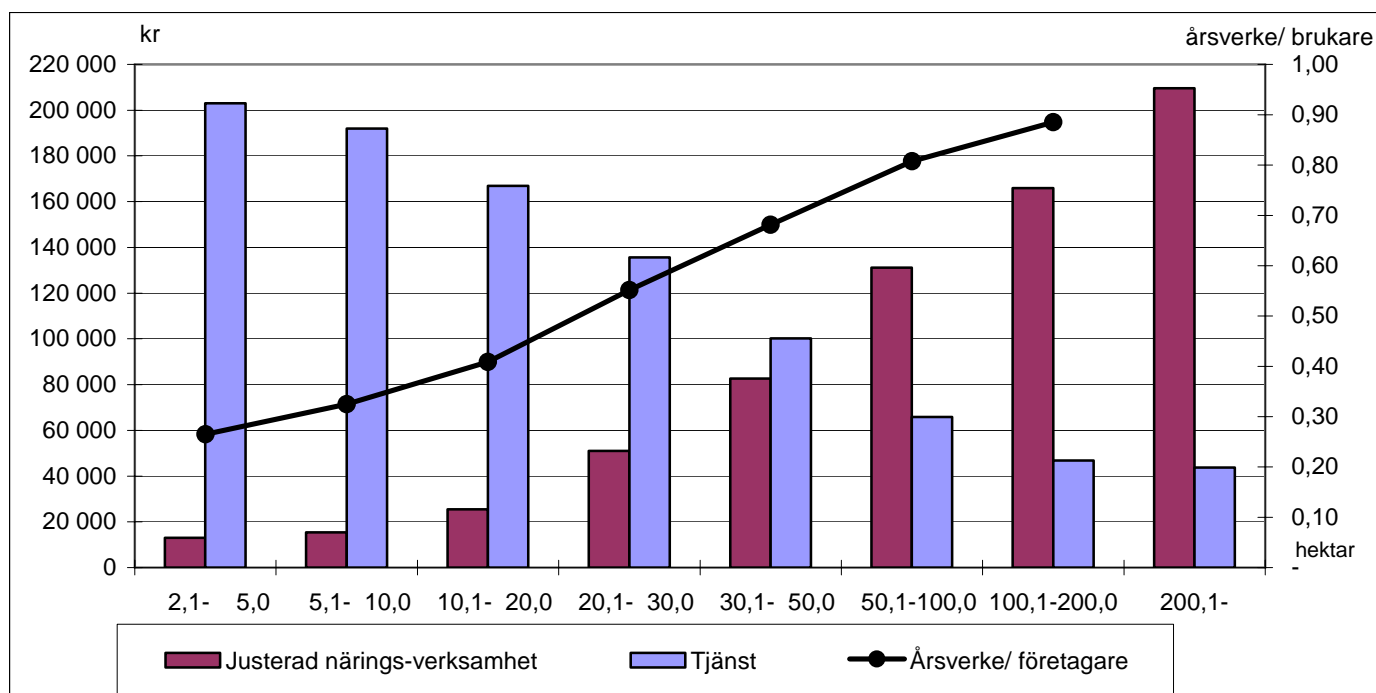

Diagram 7.7 illustrerar företagarens justerade inkomster från näringsverksamhet. Diagrammet visar att även för företagaren ökar inkomsten från näringsverksamhet när företagets storlek ökar. Samtidigt minskar inkomsten från tjänst. Som en linje i diagrammet visas antalet årsverke per företagare.

Diagrammet visar att antalet årsverken ökar när företagets storlek ökar och följer ökningen av inkomst från näringsverksamhet. Diagrammet antyder också att inkomsten från näringsverksamhet per årsverke för företagaren var något högre när företaget är större jämfört med när företaget är mindre. De större företagen var alltså något effektivare mätt i justerad inkomst av näringsverksamhet per arbetad timma.

Diagram 7.7 visar också att vid en företagsstorlek om 50 hektar eller mer så var justerad inkomst av näringsverksamhet den viktigaste inkomsten för företagaren. Motsvarande brytpunkt för hela jordbrukarhushållet kan utläsas av tablå 7.5. Tablåen visar att för företag med mer än 100 hektar åker så var inkomsten från justerad näringsverksamhet den viktigaste inkomsten för hushållet.

Skillnaderna mellan kvinnliga och manliga företagares inkomst av näringsverksamhet återfinns också i redovisningen efter storlek i tabellbilagan. Skillnaderna var störst för de mindre företagen. I storleksgrupperna under 20 hektar var de kvinnliga företagarnas andel av de manliga företagarnas inkomst från näringsverksamhet mellan 25 procent och 30 procent. När företagen ökar i storlek minskar dock skillnaden. För företag med en storlek av 40 hektar och uppåt var de kvinnliga företagarnas inkomst från näringsverksamhet hela 55 procent till 60 procent av de manliga företagarnas.

8. Slutsats

Syftet med den här rapporten har varit att försöka ge en bred belysning av jordbruksföretagets kombinationsverksamheter och jordbrukarhushållets inkomster. För vart och ett av dessa områden följer här en kort slutsats.

Jordbruksföretagets kombinationsverksamheter

Först och främst kan konstateras att på jordbruksföretagen i Sverige bedrivs i första hand jordbruksverksamhet. Av företagets totala omsättning står jordbruket för 71 %. Det betyder å andra sidan att inte mindre än 29 % av jordbruksföretagets omsättning härrör sig från olika kombinationsverksamheter. Dessa kombinationsverksamheter kan delas in i följande tre kategorier: ”Egen skog”, ”Verksamheter med direkt samband med jordbruket” samt ”Verksamheter utan direkt samband med jordbruket” vilka vardera svarar för 8, 9 respektive 11 procent av jordbruksföretagets totala omsättning.

Vi har också konstaterat att betydelsen av de två sistnämnda kategorierna kombinationsverksamheter tycks öka över tiden medan ”Egen skog” tycks få allt mindre betydelse för jordbruksföretagen.

När det gäller ”Verksamheter med direkt samband med jordbruket” så dominerar olika typer av entreprenadverksamhet. Dessa står tillsammans för merparten av omsättningen. ”Turism”, ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter” samt ”Kommersiell hästverksamhet” är de närmast mest betydelsefulla verksamheterna. Totalt bedriver ca 16 300 jordbruksföretag ”Verksamheter med direkt samband med jordbruket” och det totala antalet årsverken inom dessa verksamheter år 2005 var ca 11 300.

De båda verksamheterna ”Turism” och ”Produktion av förnybar energi” tycks vara de två enskilda verksamheter som haft den största procentuella ökningen av antal verksamma företag de senaste åren.

”Verksamheter utan direkt samband med jordbruket” utgörs av en rad olika typer av verksamheter. Dessa har inte klassificerats men bland de vanligast förekommande är maskin- och skogsentreprenad samt bygg- och anläggningsarbete. Totalt bedriver ca 13 500 jordbruksföretag sådan kombinationsverksamhet och det totala antalet årsverken i ”Verksamheter utan direkt samband med jordbruket” har skattats till ca 13 400.

”Egen skog” har större betydelse för jordbruksföretagen i Norrland och i Södra och Mellersta Sveriges skogsbygder än i slättbygderna. Skogens betydelse varierar också beroende på driftsinriktning. Totalt sett har två tredjedelar av landets jordbruksföretag skog. Den totala arbetsinsatsen i ”Egen skog” vid jordbruksföretag är okänd.

Den totala arbetstiden i övriga kombinationsverksamheter fördelar sig på ungefär samma sätt mellan företagaren, hans/hennes maka/make/sambo, övriga familjemedlemmar och anställda inom kombinationsverksamheterna som den gör inom jordbruksverksamheten. Ett undantag är anställda inom ”Verksamheter utan direkt samband med jordbruket” som svarar för en större andel av arbetstiden där än inom jordbruksverksamheten.

Kvinnor och män skiljer sig kraftigt åt när det gäller vilken kombinationsverksamhet de ägnar sig åt. Männerna bedriver i första hand entreprenadverksamhet medan kvinnorna bedriver ”Kommersiell hästverksamhet”, ”Turism” och ”Förädling och försäljning av gårdsprodukter”.

De yngre jordbruksföretagarna, oavsett kön, arbetar mer i kombinationsverksamheter än sina äldre kollegor. Företagare under 30 år arbetar ca 250 timmar i kombinationsverksamhet medan företagare i ålderskategorin 50-64 endast arbetar ca 150 timmar i kombinationsverksamhet.

Jordbrukarhushållets inkomster

När det gäller jordbrukarhushållens inkomster svarar inkomst från näringsverksamhet endast för 21 %. En övervägande majoritet av inkomsterna (78 %) kommer från inkomst av tjänst, medan en procent kommer från inkomst av kapital. Det är bara hos en minoritet av jordbrukarhushållen som den huvudsakliga inkomstkällan utgörs av näringsverksamhet. Jordbrukarhushåll med driftsinriktning "Mjölkcor" var den enda där hushållets inkomst från näringsverksamhet i genomsnitt var högre än inkomsten från tjänst.

Det har också konstaterats att kvinnliga företagare har lägre inkomst från näringsverksamhet än sina manliga kollegor. Kvinnliga företagens inkomst från näringsverksamhet utgör endast 29 procent av männens. Däremot är deras inkomster av tjänst något högre än männens, 9 procent högre.

Summeras inkomsterna från näringsverksamhet och tjänst för både företagare och dennes make/maka visar det sig att den sammanlagda inkomsten blev högst för de hushåll som hade en kvinnlig företagare.

Det har också visat sig att inkomsten från näringsverksamhet respektive av tjänst har ett starkt samband med företagets storlek (mätt i åkerareal). Inkomsten från näringsverksamhet ökar med storleken på åkerarealen medan inkomsten av tjänst minskar ju större åkerareal företaget har.

Tabeller

Teckenförklaring

Explanation of symbols

-	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
0,0	Mindre än 0,05	Less than 0.05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available
.	Uppgift kan inte förekomma	Not applicable
*	Preliminär uppgift	Provisional figure

1a. Antal företag, antal personer samt antal årsverken för olika verksamheter på jordbruksföretag år 2005, per område.

1a. Number of holdings, number of persons and number of annual working units (AWU) per activity on agricultural holdings 2005 per area

Område	Jordbruksverksamhet			Verksamhet som hade direkt samband med jordbruket			Verksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket		
	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)
Län									
Stockholm	2 005	5 613	2 582	678	1 803	565	516	1 176	383
Uppsala	2 679	6 140	2 599	764	1 461	525	608	1 388	665
Södermanlands	2 172	5 299	2 458	779	1 554	612	531	814	322
Östergötlands	3 600	8 786	4 097	1 104	2 435	903	764	1 307	650
Jönköpings	3 865	8 689	3 804	751	1 504	468	833	1 733	909
Kronobergs	2 617	5 671	2 453	405	898	335	371	519	200
Kalmar	3 400	8 576	4 216	889	1 618	605	602	872	413
Gotlands	1 680	3 956	2 158	335	689	252	209	562	..
Blekinge	1 409	4 085	1 470	202	552	200	336	556	267
Skåne	9 783	26 396	11 566	2 030	4 463	1 485	1 544	3 046	1 664
Hallands	3 707	8 570	3 794	598	1 297	500	486	1 399	1 056
Västra Götalands	15 144	32 034	12 723	3 272	5 747	1 895	2 799	4 715	2 428
Värmlands	4 176	8 784	2 866	596	..	258	640	958	548
Örebro	2 624	5 536	2 178	583	979	326	676	936	424
Västmanlands	2 279	4 849	1 952	484	964	400	409	1 501	..
Dalarnas	2 422	5 171	1 925	538	1 115	..	522	764	..
Gävleborgs	2 870	5 972	2 208	684	1 475	562	326	..	..
Västernorrlands	2 644	5 927	1 966	423	..	..	426	512	244
Jämtlands	2 094	4 281	1 690	417	891	278	247	351	141
Västerbottens	2 993	6 142	2 216	558	993	..	423	748	390
Norrbottnens	1 642	3 407	1 240	233	..	167	234	395	142
Produktionsområde									
Götalands södra slättbygder	5 754	16 103	7 518	1 355	2 899	1 049	767	1 836	985
Götalands mellanbygder	7 133	19 592	9 158	1 211	2 547	951	961	1 845	983
Götalands norra slättbygder	8 802	19 733	8 575	2 056	4 022	1 526	1 629	2 928	1 733
Svealands slättbygder	11 830	28 215	11 946	3 407	6 964	2 432	2 962	5 967	3 093
Götalands skogsbygder	21 979	47 964	19 813	4 655	9 105	2 919	4 372	7 762	4 011
Mellersta Sveriges skogsb.	7 798	16 026	5 604	1 344	2 618	777	1 065	1 753	795
Nedre Norrland	7 312	15 432	5 660	1 412	3 094	1 137	1 005	..	..
Övre Norrland	5 200	10 819	3 889	882	1 669	520	742	1 276	591
Riksområde									
RO1	33 519	83 643	37 196	8 029	16 432	5 959	6 319	12 576	6 794
RO2	29 777	63 990	25 417	5 999	11 723	3 695	5 438	9 515	4 806
RO3	12 512	26 251	9 549	2 294	4 763	1 657	1 747	..	..
Stödområde									
Stödområde 1	2 041	3 698	1 210	328	599	204	269	513	241
Stödområde 2a	5 066	11 037	4 098	980	2 047	547	701	1 048	470
Stödområde 2b	3 688	7 854	2 886	722	1 567	669	554	701	317
Stödområde 3	3 588	6 941	2 380	644	1 313	..	530	..	..
Stödområde 4a	4 836	10 284	3 526	741	1 381	452	625	1 056	553
Stödområde 4b	1 022	2 665	922	208	326	85	282	336	232
Stödområde 5a	11 698	25 055	10 239	2 648	4 821	1 624	2 413	3 682	1 770
Stödområde 5b	12 687	27 692	11 982	2 465	4 750	1 502	2 268	4 951	2 925
Stödområde 5c	4 134	10 188	4 373	1 268	2 658	742	753	1 440	543
Stödområde 5m	1 915	4 717	2 202	488	983	411	365	459	189
Övriga riket	25 133	63 754	28 344	5 832	12 473	4 680	4 744	9 722	5 250

Hela riket

1b. Antal företag, antal personer samt antal årsverken på jordbruksföretag år 2005 per driftsinriktning, brukarens ålder samt åkerareal

1b. Number of holdings, number of persons and number of annual working units (AWU) on agricultural holdings 2005 per type of farming, age and arable land.

Område Driftsinriktning	Jordbruksverksamhet			Verksamhet som hade direkt samband med jordbruket			Verksamhet som inte hade direkt samband med jordbruket		
	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)	Antal företag	Antal personer	Antal årsverken (AWU)
Driftsinriktning									
Jordbruksväxter	18 779	..	15 161	5 016	9 757	3 614	4 038	7 561	4 219
Trädgårdsväxter	1 313	..	4 502	173	625	181	86	223	115
Jordbr. - och trädgårdsväxter	751	..	1 411	213	648	223	152	415	..
Mjölkkor	7 542	..	15 657	1 823	4 388	1 706	828	1 435	461
Köttdjur	10 742	..	10 382	2 831	5 557	1 758	2 572	4 187	2 307
Nötkreatur, blandat	614	..	1 323	218	536	216	125	174	39
Andra husdjur	3 459	..	4 355	737	1 651	529	700	1 279	662
Blandad husdjurskötsel	1 965	..	2 638	402	1 045	354	328	598	238
Blandat jordbruk									
- mest växtodling	2 153	..	2 557	496	1 059	440	293	426	183
- mest husdjur	3 562	..	4 298	1 267	2 591	969	838	1 508	526
Småbruk	24 928	..	9 877	3 147	5 062	1 322	3 543	7 512	4 404
Företagarens ålder									
- 29 år	..	..	1 827	427	933	279	383	437	239
30-39 år	..	..	9 340	2 124	4 214	1 443	1 276	2 336	1 306
40-49 år	..	..	18 707	4 198	9 743	3 312	3 870	7 139	3 802
50-64 år	..	..	31 050	7 594	14 609	5 368	6 917	13 781	7 583
65- år	..	..	11 238	1 980	3 419	908	1 058	1 626	481
Storleksgrupp åker, hektar									
-2,0	945	5 143	2 772	129	..	..	115	..	..
2,1 - 5,0	14 486	25 377	6 367	1 585	2 644	521	2 056	4 169	2 216
5,1 - 10,0	14 117	26 580	7 688	2 031	3 330	958	2 080	4 428	2 674
10,1 - 20,0	14 147	29 661	9 851	2 438	4 818	1 558	2 813	4 312	1 981
20,1 - 30,0	7 583	15 576	6 418	1 774	3 517	1 010	1 559	2 633	1 555
30,1 - 50,0	8 862	20 535	9 831	2 915	5 476	2 021	1 943	3 437	1 882
50,1 - 100,0	9 569	25 885	14 367	3 097	6 208	2 218	1 871	3 880	2 013
Över 100,0	6 099	25 127	14 868	2 354	6 610	2 910	1 066	2 276	1 020
Hela riket	75 808	173 884	72 162	16 323	32 918	11 311	13 504	25 319	13 412

2. Antal företag med olika kombinationsverksamheter samt antal årsverken och omsättning på dessa.

2. Number of holdings with other gainful activities and annual working units (AWU) and value.

	Antal företag	Omsättning, miljoner kronor	Omsättning per företag, kronor
Verksamheter med direkt anknytning till jordbruket	16 323	5 611	343 748
<i>varav:</i>			
Övrigt	1 347	208	154 417
Kommersiell hästverksamhet	1 967	424	215 557
Farmartjänst	1 999	346	173 087
Förnybar energi	1 258	281	223 370
Entreprenad övrigt	4 100	570	139 024
Entreprenad snöröjning	5 070	823	162 327
Entreprenad åt andra jordbruksföretag	6 321	1 736	274 640
Förädling av trä	1 181	137	116 003
Hantverk	925	79	85 405
Förädling och försäljning av gårdsprodukter	1 995	459	230 075
Turism	3 546	549	154 822
Verksamheter utan direkt anknytning till jordbruket	13 504	6 911	511 774

	Antal företag	Antal årsverken	Timmar per
Verksamheter med direkt anknytning till jordbruket	16 323	11 311	1 247
<i>varav:</i>			
Övrigt	1 347	392	524
Kommersiell hästverksamhet	1 967	1 368	1 252
Farmartjänst	1 999	768	692
Förnybar energi	1 258	386	552
Entreprenad övrigt	4 100	1 298	570
Entreprenad snöröjning	5 070	1 307	464
Entreprenad åt andra jordbruksföretag	6 321	2 908	828
Förädling av trä	1 181	408	622
Hantverk	925	190	370
Förädling och försäljning av gårdsprodukter	1 995	1 016	917
Turism	3 546	1 267	643
Verksamheter utan direkt anknytning till jordbruket	13 504	13 412	1 788

3a. Antal företag, areal skogsmark samt andelen skog vid jordbruksföretag år 2005.

3a. Number of holdings, area of forest land and proportion of forest land at agricultural holdings in 2005.

Redovisningsgrupp	Antal före- tag	Antal företag med skog	Andel företag med skog procent	Areal skogsmark, hektar	Areal skog per företag med skog hektar
Län					
Stockholms	2 005	1 328	66%	89 378	67
Uppsala	2 679	1 951	73%	120 801	62
Södermanlands	2 172	1 508	69%	137 756	91
Östergötlands	3 600	2 265	63%	188 687	83
Jönköpings	3 865	2 985	77%	210 102	70
Kronobergs	2 617	2 097	80%	141 643	68
Kalmar	3 400	2 372	70%	206 191	87
Gotlands	1 680	1 252	75%	62 874	50
Blekinge	1 409	1 053	75%	61 716	59
Skåne	9 783	3 295	34%	136 506	41
Hallands	3 707	2 191	59%	92 029	42
Västra Götalands	15 144	10 971	72%	467 913	43
Värmlands	4 176	3 303	79%	233 069	71
Örebro	2 627	1 933	74%	135 836	70
Västmanlands	2 279	1 695	74%	111 562	66
Dalarnas	2 422	1 843	76%	136 444	74
Gävleborgs	2 870	2 306	80%	225 452	98
Västernorrlands	2 644	2 124	80%	215 480	101
Jämtlands	2 094	1 662	79%	237 495	143
Västerbottens	2 993	2 404	80%	249 693	104
Norrbottnens	1 642	1 305	79%	183 441	141
Produktionsområde					
Götalands södra slättbygder	5754	1 389	24%	58 508	42
Götalands mellanbygder	7133	3 695	52%	181 860	49
Götalands norra slättbygder	8802	5 822	66%	225 287	39
Svealands slättbygder	11830	8 533	72%	590 669	69
Götalands skogsbygder	21979	16 433	75%	1 018 086	62
Mellersta Sveriges skogsbygder	7 798	6 023	77%	450 696	75
Nedre Norrland	7 312	5 810	79%	618 559	106
Övre Norrland	5 200	4 138	80%	500 402	121
Stödområde					
Stödområde 1	2 041	1 576	77%	244 113	155
Stödområde 2a	5 066	4 074	80%	441 733	108
Stödområde 2b	3 688	2 980	81%	310 138	104
Stödområde 3	3 588	2 801	78%	221 831	79
Stödområde 4a	4 836	3 797	79%	267 354	70
Stödområde 4b	1 022	809	79%	70 897	88
Stödområde 5a	11 698	9 003	77%	574 518	64
Stödområde 5b	12 687	9 386	74%	545 969	58
Stödområde 5c	4 134	2 933	71%	246 485	84
Stödområde 5m	1 915	1 326	69%	80 351	61
Övriga riket	25 133	13 158	52%	640 678	49
Hela riket	75 808	51843	68%	3 644 068	70

3b. Antal företag, areal skogsmark samt andelen skog vid jordbruksföretag år 2005.

3b. Number of holdings, area of forest land and proportion of forest land at agricultural holdings in 2005.

Redovisningsgrupp	Antal före- tag	Antal företag med skog	Andel företag med skog procent	Areal skogsmark, hektar	Areal skog per företag med skog hektar
Driftsinriktning					
Jordbruksväxter	18779	11890	63%	946 050	80
Trädgårdsväxter	1288	381	30%	38 216	100
Jordbruks- och trädgårdsväxter	751	368	49%	24 968	68
Mjölkkor	7542	5739	76%	547 809	95
Köttdjur	10742	8076	75%	593 849	74
Nötkreatur, blandat	614	445	72%	38 301	86
Andra husdjur	3459	2247	65%	157 333	70
Blandad husdjursskötsel	1965	1326	67%	95 229	72
Blandat jordbruk					
- mest växtodling	2153	1378	64%	100 255	73
- mest husdjur	3562	2410	68%	214 779	89
Småbruk	24922	17583	71%	887 280	50
	75777				
Storleksgrupp åkermark, hektar					
-2	945	114	12%	15 964	140
2,1 - 5,0	14 486	9 950	69%	477 015	48
5,1 - 10,0	14 117	9 969	71%	492 764	49
10,1 - 20,0	14 147	9 998	71%	599 009	60
20,1 - 30,0	7 583	5 363	71%	368 885	69
30,1 - 50,0	8 862	6 249	71%	472 756	76
50,1 - 100,0	9 569	6 509	68%	572 111	88
100,1-	6 099	3 691	61%	645 564	175
Hela riket	75 808	51843	68%	3 644 068	70

4. Intäkter och kostnader i jord-och skogsbruk efter tre typgrupper år 2005

4. Receipts and costs in agriculture and forestry by three typegroups 2005

	Jordbruksväxter Mjök 1600-3199				Mjök 3200-5599	
	1600-3199 RO1	RO1	RO2	RO3	RO1	RO2
<u>Intäkter och kostnader i jordbruket år 2005</u>						
Intäkter	1 127 000	542 400	562 700	693 500	1400700	1299600
Driftskostnader	642 800	343 600	360 800	409 100	822900	778000
Resultat före avskrivningar år 2005	484 200	198 800	201 900	284 400	577 800	521 600
Arbetskostnader för anställda	18 700	2 500	7 100	4 600	44 100	41 700
Avskrivningar på maskiner och redskap	213 700	99 000	138 000	135 300	243 300	227 300
Resultat före räntenetto år 2005	251 800	97 300	56 800	144 500	290 400	252 600
Räntenetto	56 300	10 100	5 000	6 100	61 000	19 400
Arrendekostnader	91 600	10 900	8 000	5 700	36 000	19 800
Resultat till brukarfamiljens arbete och kapital från jordbruket år 2005	103 900	76 300	43 800	132 700	193 400	213 400
Resultat till brukarfamiljens arbete och kapital från jordbruket tidigare år						
år 2004	158 900	64 300	36 600	97 700	108 200	166 300
år 2003	211900	108900	63700	204500	164 100	258 200
år 2002	165200	71200	36000	166700	206 800	215 300
år 2001	209900	59100	44500	117800	116 400	194 500
<u>Intäkter och kostnader i skogsbruket år 2005</u>						
Intäkter	16 100	10 900	118 600	74 000	38300	107600
Driftskostnader	2 100	2 200	13 000	4 300	5100	21027
Resultat före avskrivningar år 2005	14 000	8 700	105 600	69 700	33 200	86 573
Arbetskostnader för anställda	1 700	0	1 300	0	2400	1944
Avskrivningar på maskiner och redskap	1 000	1 100	4 800	3 400	1200	5719
Resultat före räntenetto år 2005	11 300	7 600	99 500	66 300	29 600	78 910
Räntenetto	200	0	2 800	0	3500	4000
Arrendekostnader	0	0	0	0	0	0
Resultat till brukarfamiljens arbete och kapital från skogsbruket år 2005	11 100	7 600	96 700	66 300	26 100	74 910
Resultat till brukarfamiljens arbete och kapital från skogsbruket tidigare år						
år 2004	4 000	3 300	55 900	55 900	52 100	68 600
år 2003	-600	1 500	60 200	45 900	1 500	36 800
år 2002	17 300	6 300	52 300	32 500	-10 600	39 300
år 2001	14 428	11 436	105 410	54 089	17 091	26 696
Basfakta jordbruket år 2005						
Antal arbetade timmar	1 997	3 387	3 343	3 266	4 579	4 382
Tillgångar i jordbruket	8 199 100	2 874 000	2 338 600	2 222 900	5 182 300	4 233 000
-Marknadsvärde jordbruksdelen av fastigheten	6 447 300	2 142 900	1 451 100	1 186 900	3 420 600	2 550 600
- Övriga tillgångar	1 751 800	731 100	887 500	1 036 000	1 761 700	1 682 400
hektar åker	109	29	29	41	63	53
Antal kor	0	18	17	18	40	38
Basfakta skogsbruket år 2005						
Antal arbetade timmar	81	97	269	196	71	221
Tillgångar i skogsbruket	1 073 400	680 200	3 880 300	2 934 200	1 364 500	3 356 300

5a. Hushållens inkomster 2004. Medeltal, kr.

5a. Household income 2004. Average SEK.

	Samlad redovisad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto	Skattefria positiva transferingar	Negativa transferingar och allmänna avdrag	Hushållsinkomst efter transferingar
Hela riket	71 964	265 914	3 965	11 615	115 417	238 041
Produktionsområde						
PO 1	96 286	250 245	9 651	11 619	120 003	247 798
PO 2	89 256	225 162	5 069	12 651	108 078	224 059
PO 3	76 666	265 864	5 020	11 339	115 652	243 237
PO 4	85 223	262 496	3 764	11 569	121 862	241 190
PO 5	69 594	268 705	4 918	11 721	114 349	240 590
PO 6	46 560	287 567	1 217	10 575	114 631	231 286
PO 7	57 662	275 007	235	11 799	113 538	231 165
PO 8	49 132	292 879	-757	11 615	114 246	238 623
Stödområde						
Stödområde 1	43 350	268 424	-487	12 211	103 488	220 009
Stödområde 2a	57 155	290 660	-230	11 791	116 963	242 412
Stödområde 2b	52 757	284 227	-1 001	11 613	116 019	231 578
Stödområde 3	47 221	280 079	1 059	10 732	110 704	228 387
Stödområde 4a	46 805	292 671	1 993	10 874	117 687	234 657
Stödområde 4b	65 273	288 914	-2 062	11 940	121 756	242 309
Stödområde 5a	67 718	269 064	5 473	11 751	113 653	240 353
Stödområde 5b	70 134	264 796	3 125	11 661	114 217	235 498
Stödområde 5c	83 078	247 992	5 302	11 561	114 281	233 652
Stödområde 5m	85 649	227 768	5 892	13 268	107 597	224 980
Övriga riket	88 033	255 393	6 050	11 588	118 051	243 013
Åker, hektar						
2,1- 5,0	16 548	335 325	-114	10 611	121 152	241 218
5,1- 10,0	18 741	319 965	-525	10 624	116 953	231 854
10,1- 20,0	30 380	292 482	3 179	10 263	110 915	225 390
20,1- 30,0	60 361	259 230	5 802	10 620	108 535	227 477
30,1- 50,0	99 223	221 711	7 214	11 568	108 046	231 669
50,1-100,0	160 544	187 807	7 086	14 111	116 806	252 742
100,1-200,0	203 290	174 457	10 144	15 959	129 764	274 086
200,1-	259 072	171 606	8 790	17 571	153 801	303 239
Företagarens ålder						
30-39 år	70 797	247 631	-9 340	20 323	107 661	221 750
40-49 år	89 721	277 107	-1 960	22 250	125 280	261 838
50-64 år	83 362	287 543	6 280	7 943	128 368	256 760
65- år	30 206	219 859	15 318	1 467	82 729	184 121

5b. Hushållens inkomster 2004. Medeltal kr.

5b. Household income 2004. Average SEK.

	Samlad redovisad inkomst av näringsverksamhet	Inkomst av tjänst	Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto	Skattefria positiva transferingar	Negativa transferingar och allmänna avdrag	Hushållsinkomst efter transferingar
Hela riket	71 964	265 914	3 965	11 615	115 417	238 041
Driftsinriktning						
Jordbruksväxter	72 400	278 086	7 110	10 511	121 526	246 581
Trädgårdsväxter	80 462	241 804	2 009	11 823	113 363	222 735
Jordbruks- och trädgårdsväxter	132 359	202 564	13 894	13 284	119 315	242 786
Mjölkkor	188 985	132 609	6 346	13 794	104 187	237 546
Köttdjur	59 067	263 457	3 620	12 040	108 493	229 691
Nötkreatur, blandat	172 813	139 214	9 408	12 433	103 464	230 404
Andra husdjur	44 981	307 528	676	14 029	121 734	245 479
Blandad husdjursskötsel	54 621	256 963	377	13 820	107 773	218 007
Blandat jordbruk						
- mest växtodling	94 443	240 033	3 806	12 520	113 578	237 224
- mest husdjur	87 173	231 456	5 690	12 726	108 114	228 932
Urval av typgrupper						
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>						
800-1599	82 626	269 998	7 849	10 690	121 109	250 054
1600-3199	169 432	227 656	15 230	13 404	138 850	286 872
<i>Riksområde 1 Mjolk</i>						
1600-3199	110 508	122 381	9 418	7 252	75 556	174 003
3200-5599	211 076	122 377	7 027	15 112	107 667	247 925
<i>Riksområde 2 Mjolk</i>						
1600-3199	127 420	145 796	8 790	10 288	87 872	204 422
3200-5599	222 427	135 482	5 796	16 307	115 181	264 831
<i>Riksområde 3 Mjolk</i>						
1600-3199	157 010	138 979	2 628	11 528	94 523	215 622
<i>Hela riket Mjolk</i>						
1600-3199	130 326	138 223	7 453	9 822	86 373	199 451
3200-5599	223 029	128 659	5 691	15 944	113 837	259 487
5600-	234 395	131 643	5 509	17 490	121 381	267 657
<i>Hela riket Köttdjur</i>						
1600-3199	115 502	212 481	5 599	14 326	111 329	236 579
<i>Hela riket Svin</i>						
3200-5599	164 339	193 467	7 541	16 972	124 942	257 377

6a. Justerad inkomst av näringsverksamhet 2004. Medeltal kr.

6a. Business income 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	65 437	18 337	59 248	20 750	17 350	17 753	71 964
Produktionsområde							
PO 1	84 703	19 649	79 106	22 433	23 920	23 815	96 286
PO 2	78 494	12 757	71 894	22 672	25 040	24 845	89 256
PO 3	68 339	18 491	64 046	17 190	17 291	17 284	76 666
PO 4	79 417	22 317	72 165	21 523	17 756	18 171	85 223
PO 5	63 752	18 623	57 599	20 916	15 664	16 322	69 594
PO 6	44 772	9 395	39 006	12 074	10 476	10 721	46 560
PO 7	49 826	21 337	44 552	28 896	16 279	18 548	57 662
PO 8	40 696	23 424	37 595	20 432	16 765	17 437	49 132
Stödområde							
Stödområde 1	37 709	24 587	35 066	23 910	9 753	12 615	43 350
Stödområde 2a	46 512	26 949	43 008	26 327	18 562	19 995	57 155
Stödområde 2b	45 653	16 847	40 543	26 610	16 211	17 891	52 757
Stödområde 3	44 987	9 905	38 364	16 996	12 240	13 141	47 221
Stödområde 4a	44 043	12 572	38 624	15 332	10 813	11 546	46 805
Stödområde 4b	61 443	20 507	55 407	13 820	14 716	14 599	65 273
Stödområde 5a	62 120	18 057	55 923	19 650	15 705	16 239	67 718
Stödområde 5b	64 368	18 208	58 110	19 029	16 210	16 552	70 134
Stödområde 5c	76 822	16 324	69 601	21 257	18 673	18 936	83 078
Stödområde 5m	75 576	24 241	69 955	28 398	21 862	22 422	85 649
Övriga riket	78 641	19 323	73 180	21 916	20 298	20 418	88 033
Åker, hektar							
2,1- 5,0	15 537	3 794	12 974	10 561	3 410	4 773	16 548
5,1- 10,0	18 109	3 652	15 395	11 067	3 302	4 639	18 741
10,1- 20,0	28 581	8 066	25 561	13 973	5 797	6 949	30 380
20,1- 30,0	54 252	24 072	50 976	27 072	11 603	13 323	60 361
30,1- 50,0	85 725	50 466	82 724	38 350	21 684	23 021	99 223
50,1-100,0	134 114	84 427	131 139	62 580	37 326	38 650	160 544
100,1-200,0	169 232	94 139	165 964	62 219	46 892	47 428	203 290
200,1-	216 166	66 411	209 570	41 093	58 408	58 007	259 072
Företagarens ålder							
30-39 år	70 521	19 284	62 838	20 437	11 289	12 723	70 797
40-49 år	84 742	20 446	75 362	27 797	19 074	20 269	89 721
50-64 år	73 342	20 606	67 129	19 379	21 461	21 240	83 362
65- år	25 346	11 533	23 583	12 814	9 672	9 973	30 206

6b. Justerad inkomst av näringsverksamhet 2004. Medeltal kr.

6b. Business income 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	65 437	18 337	59 248	20 750	17 350	17 753	71 964
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	67 250	19 151	62 847	21 359	12 441	13 145	72 400
Trädgårdsväxter	68 765	12 714	62 256	29 033	21 854	22 702	80 462
Jordbruks- och trädgårdsväxter	113 731	40 562	107 583	-21 579	36 427	32 822	132 359
Mjölkkor	154 287	91 707	149 052	62 112	54 829	55 392	188 985
Köttdjur	53 312	23 864	49 712	22 892	11 395	12 864	59 067
Nötkreatur, blandat	143 708	75 664	139 262	63 098	46 942	47 864	172 813
Andra husdjur	42 358	6 810	35 093	12 168	12 196	12 190	44 981
Blandad husdjurskötsel	49 049	5 095	41 545	16 445	17 237	17 104	54 621
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	84 766	17 272	78 767	13 438	20 953	20 374	94 443
- mest husdjur	78 544	20 708	72 675	28 826	18 644	19 547	87 173
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	75 273	26 077	72 618	43 444	12 661	14 041	82 626
1600-3199	150 856	70 163	148 298	22 257	26 592	26 489	169 432
<i>Riksområde 1 Mjolk</i>							
1600-3199	99 707	54 602	94 488	29 104	28 794	28 828	110 508
3200-5599	169 274	108 680	166 180	68 579	60 442	60 798	211 076
<i>Riksområde 2 Mjolk</i>							
1600-3199	112 321	63 191	106 828	46 076	27 946	30 086	127 420
3200-5599	179 445	110 816	175 934	80 132	58 411	59 293	222 427
<i>Riksområde 3 Mjolk</i>							
1600-3199	132 718	93 281	125 872	60 053	44 713	47 638	157 010
<i>Hela riket Mjolk</i>							
1600-3199	113 778	71 146	108 330	48 131	32 128	34 277	130 326
3200-5599	176 665	128 881	173 865	87 545	63 519	64 725	223 029
5600-	178 021	110 424	175 507	74 608	71 721	71 811	234 395
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	100 628	67 930	98 054	44 778	20 977	22 986	115 502
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	126 496	..	126 597	..	38 616	39 293	164 339

7a. Inkomst av tjänst 2004. Medeltal kr.

7a. Employment income 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	138 457	150 617	140 055	199 385	150 518	156 315	265 914
Produktionsområde							
PO 1	117 932	149 811	120 674	215 785	150 430	155 046	250 245
PO 2	106 955	135 191	109 790	189 009	139 240	143 352	225 162
PO 3	139 087	151 565	140 162	209 578	151 378	155 281	265 864
PO 4	133 716	158 216	136 827	216 601	150 806	158 054	262 496
PO 5	140 029	148 822	141 228	200 080	149 018	155 416	268 705
PO 6	161 389	157 232	160 711	203 782	155 970	163 301	287 567
PO 7	150 186	144 385	149 112	178 175	155 086	159 239	275 007
PO 8	165 647	155 991	163 914	184 972	160 472	164 961	292 879
Stödområde							
Stödområde 1	151 100	138 666	148 595	159 891	160 084	160 045	268 424
Stödområde 2a	162 038	154 239	160 641	184 748	158 686	163 495	290 660
Stödområde 2b	156 967	156 313	156 851	185 088	156 767	161 343	284 227
Stödområde 3	156 471	143 382	154 000	187 484	158 106	163 669	280 079
Stödområde 4a	167 314	159 647	165 994	210 637	156 109	164 944	292 671
Stödområde 4b	160 873	164 517	161 410	209 770	157 573	164 430	288 914
Stödområde 5a	141 574	144 222	141 946	201 551	149 028	156 131	269 064
Stödområde 5b	138 005	149 710	139 591	195 812	147 759	153 582	264 796
Stödområde 5c	122 493	152 457	126 069	200 079	145 662	151 208	247 992
Stödområde 5m	110 852	137 256	113 743	167 906	138 269	140 809	227 768
Övriga riket	126 591	153 589	129 076	217 839	149 688	154 744	255 393
Åker, hektar							
2,1- 5,0	210 301	176 923	203 016	231 190	167 706	179 807	335 325
5,1- 10,0	198 138	165 137	191 942	221 915	163 821	173 829	319 965
10,1- 20,0	169 847	149 927	166 914	198 222	158 212	163 850	292 482
20,1- 30,0	135 911	133 705	135 672	182 960	151 785	155 251	259 230
30,1- 50,0	99 016	112 030	100 123	150 038	141 948	142 597	221 711
50,1-100,0	63 968	96 442	65 913	131 835	132 715	132 669	187 807
100,1-200,0	44 457	98 826	46 822	136 280	132 741	132 865	174 457
200,1-	41 903	82 295	43 682	145 551	128 366	128 764	171 606
Företagarens ålder							
30-39 år	147 160	153 043	148 042	220 307	146 145	157 775	247 631
40-49 år	138 770	158 871	141 703	210 807	160 005	166 966	277 107
50-64 år	134 743	161 557	137 902	200 963	160 866	165 116	287 543
65- år	141 085	118 316	138 179	151 738	118 504	121 685	219 859

7b. Inkomst av tjänst 2004. Medeltal kr.

7b. Employment income 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	138 457	150 617	140 055	199 385	150 518	156 315	265 914
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	148 581	162 406	149 847	204 984	159 782	163 349	278 086
Trädgårdsväxter	112 263	110 236	112 027	176 035	139 305	143 645	241 804
Jordbruks- och trädgårdsväxter	80 066	120 494	83 463	167 833	133 575	135 704	202 564
Mjölkkor	27 783	56 634	30 197	110 675	105 747	106 128	132 609
Köttdjur	136 829	127 858	135 732	178 563	152 205	155 574	263 457
Nötkreatur, blandat	31 128	68 565	33 574	109 501	114 395	114 116	139 214
Andra husdjur	162 262	160 260	161 853	218 733	157 575	168 997	307 528
Blandad husdjurskötsel	121 109	136 320	123 706	189 671	144 346	151 927	256 963
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	105 252	146 265	108 897	200 691	148 855	152 848	240 033
- mest husdjur	101 417	125 225	103 832	181 533	146 772	149 856	231 456
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	141 335	159 224	142 301	191 649	159 830	161 256	269 998
1600-3199	83 617	117 113	84 679	203 973	159 449	160 503	227 656
<i>Riksområde 1 Mjök</i>							
1600-3199	31 431	60 953	34 847	158 023	118 288	122 578	122 381
3200-5599	21 254	42 341	22 331	71 658	98 544	97 367	122 377
<i>Riksområde 2 Mjök</i>							
1600-3199	38 354	63 291	41 142	136 145	118 033	120 171	145 796
3200-5599	20 914	59 753	22 902	81 240	107 230	106 174	135 482
<i>Riksområde 3 Mjök</i>							
1600-3199	36 178	60 575	40 414	103 853	111 744	110 239	138 979
<i>Hela riket Mjök</i>							
1600-3199	36 079	61 860	39 374	128 338	116 594	118 171	138 223
3200-5599	21 686	48 860	23 279	80 286	101 872	100 788	128 659
5600-	28 446	64 843	29 799	108 761	96 324	96 714	131 643
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	83 738	96 037	84 706	149 517	144 708	145 114	212 481
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	39 164	..	39 821	..	130 192	129 984	193 467

8a. Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto 2004. Medeltal kr.

8a. Net income from capital excl. Net interest adjustment for self-employed 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	3 015	222	2 648	-1 941	775	453	3 965
Produktionsområde							
PO 1	5 518	3 282	5 325	-181	3 757	3 479	9 651
PO 2	3 482	-2 787	2 852	-6 603	2 019	1 307	5 069
PO 3	3 440	125	3 154	345	1 189	1 132	5 020
PO 4	3 709	-1 322	3 070	-5 226	494	-136	3 764
PO 5	3 708	1 378	3 390	-743	797	604	4 918
PO 6	1 260	1 069	1 229	-2 787	-702	-1 022	1 217
PO 7	529	-680	305	-826	-958	-934	235
PO 8	-998	-362	-884	-607	-766	-737	-757
Stödområde							
Stödområde 1	-1 466	360	-1 098	3 325	-723	95	-487
Stödområde 2a	-163	-149	-160	-1 877	-727	-939	-230
Stödområde 2b	524	-3 240	-143	-1 620	-2 103	-2 025	-1 001
Stödområde 3	31	2 639	523	-1 173	201	-59	1 059
Stödområde 4a	2 498	-1 320	1 840	-3 300	-556	-1 000	1 993
Stödområde 4b	-377	-2 178	-643	735	-3 340	-2 805	-2 062
Stödområde 5a	3 979	3 734	3 944	124	636	566	5 473
Stödområde 5b	2 612	-101	2 244	-1 356	130	-50	3 125
Stödområde 5c	4 619	-458	4 013	-6 426	1 188	412	5 302
Stödområde 5m	6 665	-7 114	5 156	-12 295	788	-333	5 892
Övriga riket	3 891	-317	3 504	-3 190	2 201	1 802	6 050
Åker, hektar							
2,1- 5,0	990	981	988	-4 758	-2 206	-2 692	-114
5,1- 10,0	303	-2 038	-136	-3 136	-1 360	-1 666	-525
10,1- 20,0	3 183	-131	2 695	-941	-260	-356	3 179
20,1- 30,0	4 410	1 104	4 051	-521	1 571	1 339	5 802
30,1- 50,0	4 375	1 477	4 128	2 396	2 989	2 942	7 214
50,1-100,0	3 873	5 077	3 945	775	2 142	2 071	7 086
100,1-200,0	6 133	2 395	5 970	-717	3 057	2 925	10 144
200,1-	1 332	-19 850	399	-18 487	7 447	6 847	8 790
Företagarens ålder							
30-39 år	-5 884	-7 724	-6 160	-9 769	-5 221	-5 934	-9 340
40-49 år	-1 704	-4 607	-2 127	-6 411	-2 181	-2 761	-1 960
50-64 år	4 406	2 451	4 176	1 630	1 519	1 531	6 280
65- år	11 504	9 462	11 244	6 466	6 236	6 258	15 318

8b. Nettoinkomst av kapital exkl. räntefördelning netto 2004. Medeltal kr.

8b. Net income from capital excl. Net interest adjustment for self-employed 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	3 015	222	2 648	-1 941	775	453	3 965
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	5 442	300	4 971	-1 033	1 920	1 687	7 110
Trädgårdsväxter	1 402	-7 949	316	-503	52	-14	2 009
Jordbruks- och trädgårdsväxter	11 418	-4 575	10 074	-15 502	3 246	2 081	13 894
Mjölkkor	3 023	3 736	3 083	1 603	2 790	2 698	6 346
Köttdjur	2 399	593	2 178	2 119	446	660	3 620
Nötkreatur, blandat	5 159	5 271	5 166	1 709	4 676	4 506	9 408
Andra husdjur	925	-259	683	-5 544	-740	-1 637	676
Blandad husdjurskötsel	-573	1 428	-231	-1 175	-275	-426	377
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	2 445	-2 705	1 987	-13 623	1 726	544	3 806
- mest husdjur	3 949	-1 123	3 434	-267	1 599	1 433	5 690
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	5 503	2 020	5 315	1 956	2 122	2 114	7 849
1600-3199	9 573	5 286	9 437	-4 064	5 410	5 185	15 230
<i>Riksområde 1 Mjök</i>							
1600-3199	6 564	1 928	6 028	-4 253	6 257	5 122	9 418
3200-5599	2 106	4 198	2 213	4 492	4 291	4 300	7 027
<i>Riksområde 2 Mjök</i>							
1600-3199	5 612	4 414	5 478	1 433	3 699	3 432	8 790
3200-5599	2 521	9 121	2 859	-1 499	1 630	1 503	5 796
<i>Riksområde 3 Mjök</i>							
1600-3199	1 645	1 419	1 606	4 332	-33	800	2 628
<i>Hela riket Mjök</i>							
1600-3199	4 944	2 857	4 677	1 477	3 390	3 133	7 453
3200-5599	2 074	4 673	2 226	2 104	2 496	2 477	5 691
5600-	1 254	-1 276	1 160	-219	2 953	2 854	5 509
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	2 639	1 228	2 528	3 899	2 019	2 178	5 599
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	5 006	..	5 066	..	-1 328	-1 330	7 541

9a. Skattefria positiva transfereringar 2004. Medeltal kr.

9a. Tax-free positive transfer 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	664	9 610	1 840	581	10 814	9 600	11 615
Produktionsområde							
PO 1	485	9 335	1 246	55	10 378	9 649	11 619
PO 2	899	11 299	1 943	677	11 392	10 507	12 651
PO 3	590	9 444	1 352	938	10 776	10 116	11 339
PO 4	570	10 231	1 797	240	10 331	9 219	11 569
PO 5	632	9 889	1 894	681	11 132	9 822	11 721
PO 6	727	8 305	1 962	343	9 973	8 496	10 575
PO 7	701	9 336	2 300	865	11 083	9 246	11 799
PO 8	925	8 633	2 309	598	11 169	9 232	11 615
Stödområde							
Stödområde 1	1 368	9 905	3 088	1 557	11 784	9 717	12 211
Stödområde 2a	766	9 065	2 253	532	11 374	9 373	11 791
Stödområde 2b	687	9 226	2 202	994	10 650	9 090	11 613
Stödområde 3	719	7 972	2 088	101	10 650	8 652	10 732
Stödområde 4a	763	9 352	2 242	504	9 802	8 295	10 874
Stödområde 4b	544	9 808	1 910	535	10 982	9 609	11 940
Stödområde 5a	608	9 229	1 821	636	11 529	10 056	11 751
Stödområde 5b	684	10 256	1 981	671	11 082	9 821	11 661
Stödområde 5c	494	10 003	1 629	772	9 973	9 035	11 561
Stödområde 5m	1 088	11 345	2 211	671	12 233	11 242	13 268
Övriga riket	597	9 935	1 457	344	10 459	9 708	11 588
Åker, hektar							
2,1- 5,0	837	10 357	2 915	658	9 105	7 495	10 611
5,1- 10,0	850	10 342	2 632	546	9 844	8 242	10 624
10,1- 20,0	719	8 373	1 846	495	9 793	8 482	10 263
20,1- 30,0	665	8 580	1 524	727	9 791	8 783	10 620
30,1- 50,0	554	8 052	1 192	367	11 047	10 189	11 568
50,1-100,0	515	9 992	1 083	786	12 806	12 176	14 111
100,1-200,0	368	14 767	994	725	13 946	13 484	15 959
200,1-	336	9 858	755	0	15 599	15 238	17 571
Företagarens ålder							
30-39 år	982	24 398	4 493	1 743	28 918	24 656	20 323
40-49 år	1 037	17 986	3 509	498	23 427	20 286	22 250
50-64 år	303	1 909	492	286	4 030	3 633	7 943
65- år	736	1 845	878	317	440	428	1 467

9b. Skattefria positiva transfereringar 2004. Medeltal kr.

9b. Tax-free positive transfer 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	664	9 610	1 840	581	10 814	9 600	11 615
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	643	8 669	1 378	337	9 747	9 005	10 511
Trädgårdsväxter	1 268	7 405	1 981	278	8 379	7 422	11 823
Jordbruks- och trädgårdsväxter	508	14 847	1 713	245	11 460	10 763	13 284
Mjölkkor	490	7 607	1 086	869	13 525	12 547	13 794
Köttdjur	651	9 268	1 705	397	11 884	10 416	12 040
Nötkreatur, blandat	321	8 180	834	844	13 180	12 475	12 433
Andra husdjur	769	11 550	2 973	430	11 140	9 140	14 029
Blandad husdjurskötsel	695	11 177	2 485	1 542	11 929	10 191	13 820
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	710	9 366	1 479	451	11 605	10 746	12 520
- mest husdjur	568	9 401	1 464	389	11 354	10 381	12 726
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	509	8 045	916	96	9 885	9 446	10 690
1600-3199	474	10 894	804	2	11 394	11 124	13 404
<i>Riksområde 1 Mjök</i>							
1600-3199	361	4 123	796	106	6 998	6 254	7 252
3200-5599	478	8 929	909	654	14 001	13 417	15 112
<i>Riksområde 2 Mjök</i>							
1600-3199	473	5 728	1 060	857	10 674	9 515	10 288
3200-5599	505	8 451	911	0	15 389	14 764	16 307
<i>Riksområde 3 Mjök</i>							
1600-3199	628	7 301	1 787	349	10 487	8 554	11 528
<i>Hela riket Mjök</i>							
1600-3199	480	5 879	1 170	541	9 798	8 555	9 822
3200-5599	535	9 732	1 074	1 176	14 818	14 133	15 944
5600-	222	14 889	767	761	17 252	16 735	17 490
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	497	10 824	1 310	853	14 223	13 094	14 326
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	743	..	1 016	..	11 829	11 635	16 972

10a. Negativa transfereringar och allmänna avdrag 2004. Medeltal kr.

10a. Negative transfers and general deductions 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	72 444	60 258	70 843	75 512	54 407	56 911	115 417
Produktionsområde							
PO 1	72 832	66 699	72 304	84 891	57 067	59 033	120 003
PO 2	66 082	56 021	65 072	72 905	53 861	55 434	108 078
PO 3	72 727	58 892	71 536	79 221	54 190	55 869	115 652
PO 4	78 007	65 943	76 475	83 359	55 595	58 653	121 862
PO 5	71 575	59 217	69 890	76 245	52 713	55 662	114 349
PO 6	73 625	59 400	71 306	73 564	53 957	56 964	114 631
PO 7	71 144	57 541	68 626	68 749	55 974	58 272	113 538
PO 8	71 594	60 891	69 673	67 277	57 040	58 915	114 246
Stödområde							
Stödområde 1	65 283	54 386	63 088	59 373	54 629	55 588	103 488
Stödområde 2a	72 685	61 806	70 737	69 334	57 397	59 600	116 963
Stödområde 2b	73 204	60 883	71 018	70 581	56 526	58 797	116 019
Stödområde 3	70 522	53 781	67 361	67 765	55 324	57 680	110 704
Stödområde 4a	76 483	60 580	73 744	77 496	54 638	58 342	117 687
Stödområde 4b	80 282	63 653	77 831	81 171	54 937	58 383	121 756
Stödområde 5a	71 486	56 839	69 426	76 453	52 489	55 730	113 653
Stödområde 5b	71 716	59 974	70 124	74 539	53 068	55 669	114 217
Stödområde 5c	71 131	64 922	70 390	78 397	53 699	56 216	114 281
Stödområde 5m	67 404	56 454	66 205	61 634	52 289	53 090	107 597
Övriga riket	73 306	63 971	72 446	83 851	55 354	57 468	118 051
Åker, hektar							
2,1- 5,0	81 028	65 010	77 532	83 015	54 747	60 136	121 152
5,1- 10,0	77 802	60 332	74 522	80 805	53 906	58 540	116 953
10,1- 20,0	71 255	56 992	69 155	72 956	52 726	55 577	110 915
20,1- 30,0	67 394	55 559	66 110	70 348	52 745	54 702	108 535
30,1- 50,0	64 652	55 490	63 872	63 874	53 001	53 874	108 046
50,1-100,0	68 695	62 951	68 351	65 418	55 200	55 735	116 806
100,1-200,0	75 808	70 094	75 560	72 324	60 044	60 473	129 764
200,1-	93 663	67 566	92 514	63 096	66 264	66 191	153 801
Företagarens ålder							
30-39 år	75 491	60 101	73 183	83 344	49 270	54 613	107 661
40-49 år	79 287	65 107	77 218	82 286	58 266	61 557	125 280
50-64 år	75 551	66 501	74 485	76 688	60 272	62 011	128 368
65- år	57 101	42 939	55 293	52 360	39 653	40 870	82 729

10b. Negativa transfereringar och allmänna avdrag 2004. Medeltal kr.

10b. Negative transfers and general deductions 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	72 444	60 258	70 843	75 512	54 407	56 911	115 417
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	77 694	65 802	76 606	79 078	56 609	58 382	121 526
Trädgårdsväxter	66 804	50 424	64 902	68 609	53 501	55 286	113 363
Jordbruks- och trädgårdsväxter	73 645	52 735	71 889	58 584	55 938	56 102	119 315
Mjölkkor	60 454	49 056	59 500	55 010	51 408	51 687	104 187
Köttdjur	66 791	51 752	64 953	68 604	52 321	54 402	108 493
Nötkreatur, blandat	59 940	48 235	59 175	54 292	52 466	52 570	103 464
Andra husdjur	74 004	60 371	71 218	79 637	55 281	59 830	121 734
Blandad husdjurskötsel	61 651	54 841	60 489	71 593	52 734	55 889	107 773
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	67 159	58 724	66 409	71 660	55 072	56 350	113 578
- mest husdjur	63 780	51 357	62 519	70 997	53 851	55 372	108 114
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	77 257	69 557	76 841	81 429	55 871	57 016	121 109
1600-3199	84 456	74 953	84 154	80 708	63 064	63 482	138 850
<i>Riksområde 1 Mjolk</i>							
1600-3199	43 932	39 957	43 472	56 522	46 975	48 006	75 556
3200-5599	62 906	48 976	62 195	44 704	51 031	50 754	107 667
<i>Riksområde 2 Mjolk</i>							
1600-3199	49 707	41 390	48 777	59 955	46 047	47 688	87 872
3200-5599	66 044	58 190	65 642	49 346	52 485	52 357	115 181
<i>Riksområde 3 Mjolk</i>							
1600-3199	55 114	49 885	54 206	52 132	49 559	50 049	94 523
<i>Hela riket Mjolk</i>							
1600-3199	49 470	43 863	48 754	56 522	47 092	48 359	86 373
3200-5599	65 746	58 438	65 318	53 031	52 988	52 990	113 837
5600-	70 113	55 492	69 570	58 500	55 183	55 287	121 381
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	64 676	56 173	64 007	71 885	54 358	55 838	111 329
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	63 570	..	63 711	..	55 005	55 142	124 942

11a. Hushållsinkomst efter transfereringar 2004. Medeltal kr.

11a. Household income after transfers 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	135 129	118 529	132 948	143 263	125 050	127 211	238 041
Produktionsområde							
PO 1	135 805	115 377	134 048	153 202	131 418	132 956	247 798
PO 2	123 748	100 438	121 408	132 850	123 831	124 576	224 059
PO 3	138 728	120 733	137 179	148 831	126 444	127 945	243 237
PO 4	139 405	123 499	137 385	149 778	123 792	126 655	241 190
PO 5	136 545	119 494	134 221	144 689	123 897	126 502	240 590
PO 6	134 524	116 601	131 603	139 849	121 759	124 533	231 286
PO 7	130 098	116 837	127 643	138 361	125 517	127 827	231 165
PO 8	134 676	126 795	133 262	138 118	130 600	131 977	238 623
Stödområde							
Stödområde 1	123 428	119 132	122 563	129 310	126 269	126 884	220 009
Stödområde 2a	136 468	128 299	135 004	140 396	130 498	132 325	242 412
Stödområde 2b	130 628	118 263	128 435	140 490	124 999	127 502	231 578
Stödområde 3	131 686	110 117	127 614	135 643	125 873	127 723	228 387
Stödområde 4a	138 135	119 671	134 956	145 678	121 531	125 443	234 657
Stödområde 4b	142 200	129 001	140 254	143 689	124 994	127 450	242 309
Stödområde 5a	136 794	118 402	134 207	145 508	124 410	127 263	240 353
Stödområde 5b	133 952	118 099	131 803	139 617	122 114	124 235	235 498
Stödområde 5c	133 297	113 403	130 922	137 284	121 796	123 375	233 652
Stödområde 5m	126 777	109 274	124 860	123 046	120 863	121 050	224 980
Övriga riket	136 415	118 559	134 771	153 058	127 292	129 204	243 013
Åker, hektar							
2,1- 5,0	146 638	127 045	142 362	154 637	123 268	129 248	241 218
5,1- 10,0	139 597	116 761	135 310	149 586	121 700	126 504	231 854
10,1- 20,0	131 076	109 243	127 862	138 793	120 814	123 348	225 390
20,1- 30,0	127 844	111 902	126 113	139 891	122 006	123 994	227 477
30,1- 50,0	125 018	116 535	124 296	127 277	124 666	124 876	231 669
50,1-100,0	133 775	132 986	133 727	130 558	129 789	129 829	252 742
100,1-200,0	144 381	140 033	144 192	126 184	136 594	136 230	274 086
200,1-	166 074	71 147	161 893	105 061	143 556	142 664	303 239
Företagarens ålder							
30-39 år	137 288	128 900	136 030	149 374	131 861	134 607	221 750
40-49 år	143 558	127 589	141 228	150 406	142 060	143 203	261 838
50-64 år	137 243	120 022	135 214	145 571	127 605	129 509	256 760
65- år	121 571	98 217	118 590	118 974	95 199	97 474	184 121

11b. Hushållsinkomst efter transfereringar 2004. Medeltal kr.

11b. Household income after transfers 2004. Average SEK.

	Företagare			Make/maka			Hushåll
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	
Hela riket	135 129	118 529	132 948	143 263	125 050	127 211	238 041
Driftsinriktning							
Jordbruksväxter	144 222	124 724	142 437	146 570	127 282	128 804	246 581
Trädgårdsväxter	116 895	71 982	111 679	136 234	116 089	118 469	222 735
Jordbruks- och trädgårdsväxter	132 077	118 594	130 945	72 414	128 771	125 268	242 786
Mjölkkor	125 130	110 627	123 916	120 249	125 483	125 078	237 546
Köttdjur	126 400	109 831	124 374	135 366	123 608	125 111	229 691
Nötkreatur, blandat	120 376	109 445	119 661	120 861	126 727	126 392	230 404
Andra husdjur	132 310	117 990	129 384	146 150	124 890	128 860	245 479
Blandad husdjurskötsel	108 628	99 179	107 015	134 889	120 502	122 908	218 007
Blandat jordbruk							
- mest växtodling	126 013	111 473	124 721	129 298	128 067	128 162	237 224
- mest husdjur	120 698	102 853	118 887	139 483	124 518	125 846	228 932
Urval av typgrupper							
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>							
800-1599	145 364	125 810	144 309	155 715	128 627	129 841	250 054
1600-3199	160 065	128 503	159 065	141 459	139 780	139 820	286 872
<i>Riksområde 1 Mjök</i>							
1600-3199	94 131	81 649	92 687	126 459	113 361	114 776	174 003
3200-5599	130 205	115 173	129 437	100 679	126 246	125 127	247 925
<i>Riksområde 2 Mjök</i>							
1600-3199	107 052	95 233	105 730	124 556	114 305	115 515	204 422
3200-5599	137 341	129 951	136 963	110 526	130 175	129 376	264 831
<i>Riksområde 3 Mjök</i>							
1600-3199	116 055	112 691	115 471	116 456	117 353	117 182	215 622
<i>Hela riket Mjök</i>							
1600-3199	105 811	97 880	104 797	121 965	114 817	115 777	199 451
3200-5599	135 214	133 709	135 125	118 080	129 717	129 132	259 487
5600-	137 829	133 388	137 664	125 410	133 067	132 827	267 657
<i>Hela riket Köttdjur</i>							
1600-3199	122 825	119 846	122 590	127 162	127 569	127 534	236 579
<i>Hela riket Svin</i>							
3200-5599	107 838	..	108 788	..	124 304	124 440	257 377

12a. Justerad inkomst av näringsverksamhet efter ensamstående och samtaxerade förtagare 2004. Medeltal kr

12a. Adjusted business income by single and married holders 2004. Average SEK.

	Justerad inkomst av näringsverksamhet				Antal			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	Ensamstående förtagare	Samtaxerade företagare	Ensamstående företagare	Samtaxerade brukare	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare
Hela riket	56 532	69 770	15 616	19 938	17 853	38 745	3 338	5 214
Produktionsområde								
PO 1	74 958	88 818	23 377	16 831	1 166	2 909	163	220
PO 2	69 559	83 125	14 062	11 833	1 765	3 809	278	343
PO 3	58 972	72 918	19 058	17 795	2 248	5 064	326	364
PO 4	71 600	83 356	22 361	22 181	2 762	6 074	528	752
PO 5	54 587	67 977	14 019	21 142	5 418	12 000	1 032	1 720
PO 6	39 559	47 500	8 331	9 944	1 819	3 760	407	681
PO 7	40 854	54 549	12 783	26 159	1 551	3 055	373	670
PO 8	33 526	44 218	16 278	26 675	1 124	2 074	231	464
Stödområde								
Stödområde 1	26 902	44 734	19 819	27 903	433	671	108	170
Stödområde 2a	41 402	48 943	17 273	31 174	1 110	2 122	222	479
Stödområde 2b	34 843	50 841	12 290	19 732	740	1 588	194	306
Stödområde 3	38 380	48 376	5 712	11 727	813	1 494	187	349
Stödområde 4a	39 030	46 804	5 523	16 917	1 182	2 436	282	471
Stödområde 4b	60 893	62 575	25 389	16 968	267	529	58	80
Stödområde 5a	54 805	65 800	14 343	19 818	2 948	6 356	528	994
Stödområde 5b	53 325	69 543	15 193	20 243	3 105	6 751	617	932
Stödområde 5c	71 717	79 551	13 021	18 729	982	2 238	183	254
Stödområde 5m	68 155	79 390	25 999	22 559	479	992	89	93
Övriga riket	69 393	82 896	20 718	17 869	5 794	13 568	870	1 086
Åker, hektar								
2,1- 5,0	15 008	15 616	4 191	3 371	2 437	5 112	904	1 204
5,1- 10,0	18 220	17 919	-702	6 358	3 173	6 077	876	1 266
10,1- 20,0	26 983	29 541	6 771	8 806	3 809	7 333	721	1 203
20,1- 30,0	51 048	56 416	24 150	23 679	2 243	4 365	259	546
30,1- 50,0	77 884	89 520	41 206	55 438	2 571	5 708	270	496
50,1-100,0	124 192	138 140	78 849	88 278	2 516	6 564	211	363
100,1-200,0	159 819	171 882	100 656	89 857	915	2 898	69	105
200,1-	228 186	213 995	141 587	-43 847	167	633	22	15
Förtagarens ålder								
30-39 år	67 425	72 600	15 481	21 285	2 557	4 194	412	780
40-49 år	75 060	88 850	16 893	22 235	4 117	9 364	812	1 488
50-64 år	62 444	77 712	18 835	21 340	6 705	17 260	1 146	2 044
65- år	21 275	27 348	10 210	12 780	3 708	7 625	852	807

12b. Justerad inkomst av näringsverksamhet efter ensamstående och samtaxerade förtagare 2004. Medeltal kr

12b. Adjusted business income by single and married holders 2004. Average SEK.

	Justerad inkomst av näringsverksamhet				Antal			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare	Ensamstående företagare	Samtaxerade företagare
Hela riket	56 532	69 770	15 616	19 938	17 853	38 745	3 338	5 214
Driftsinriktning								
Jordbruksväxter	60 285	70 847	25 662	14 047	5 109	10 834	674	927
Trädgårdsväxter	60 198	72 068	26 301	8 405	104	306	13	41
Jordbruks- och trädgårdsväxter	129 098	110 525	61 370	22 592	113	332	19	22
Mjölkkor	133 923	163 255	76 967	99 999	2 232	5 204	240	435
Köttdjur	47 526	56 248	14 195	27 741	3 155	6 551	394	960
Nötkreatur, blandat	134 007	148 553	72 095	78 176	209	446	19	27
Andra husdjur	36 640	44 363	2 372	8 640	675	2 077	230	477
Blandad husdjurskötsel	42 243	51 835	-1 681	8 041	455	1 145	100	230
Blandat jordbruk								
- mest växtodling	61 663	94 075	31 496	8 108	501	1 246	67	104
- mest husdjur	64 105	84 529	12 797	25 682	868	2 116	131	206
Urval av typgrupper								
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>								
800-1599	73 054	76 646	24 303	27 078	1 236	2 707	97	126
1600-3199	146 117	152 679	106 870	40 618	563	1 690	33	41
<i>Riksområde 1 Mjolk</i>								
1600-3199	95 783	102 745	60 263	48 640	293	347	40	42
3200-5599	160 641	172 949	86 953	122 403	478	1 245	36	57
<i>Riksområde 2 Mjolk</i>								
1600-3199	97 202	121 036	45 330	71 511	463	822	51	110
3200-5599	163 133	184 920	109 746	110 880	450	1 417	39	60
<i>Riksområde 3 Mjolk</i>								
1600-3199	120 763	140 316	66 257	104 727	207	366	36	85
<i>Hela riket Mjolk</i>								
1600-3199	101 835	121 498	55 965	79 371	963	1 535	127	237
3200-5599	162 917	181 729	111 482	139 412	1 064	3 084	93	163
5600-	159 918	183 054	122 290	103 832	167	556	10	18
<i>Hela riket Köttdjur</i>								
1600-3199	99 372	100 718	64 265	69 900	737	1 616	51	149
<i>Hela riket Svin</i>								
3200-5599	168 582	120 651	..	..	25	180	1	3

13a. Inkomst av tjänst efter ensamstående och samtaxerade förtagare 2004. Medeltal kr

13a. Income from employment by single and married holders 2004. Average SEK.

	Inkomst av tjänst				Antal			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	Ensam- stående företa- gare	Sam- taxerade företaga- re	Ensam- stående företaga- re	Sam- taxerade företagare	Ensam- stående företagare	Sam- taxerade företagare	Ensam- stående företagare	Sam- taxerade företagare
Hela riket	130 045	142 811	163 809	143 227	17 853	38 745	3 338	5 214
Produktionsområde								
PO 1	115 158	119 587	152 490	149 019	1 166	2 909	163	220
PO 2	98 612	111 143	150 852	123 834	1 765	3 809	278	343
PO 3	134 523	141 563	155 314	149 177	2 248	5 064	326	364
PO 4	127 584	136 825	169 027	152 108	2 762	6 074	528	752
PO 5	127 052	146 399	164 896	139 928	5 418	12 000	1 032	1 720
PO 6	150 624	167 402	171 198	149 902	1 819	3 760	407	681
PO 7	143 395	153 917	162 786	135 457	1 551	3 055	373	670
PO 8	154 646	172 428	171 223	149 411	1 124	2 074	231	464
Stödområde								
Stödområde 1	145 855	155 530	150 260	131 646	433	671	108	170
Stödområde 2a	151 699	168 185	172 680	146 844	1 110	2 122	222	479
Stödområde 2b	151 723	159 501	167 495	150 818	740	1 588	194	306
Stödområde 3	144 842	163 366	166 926	131 866	813	1 494	187	349
Stödområde 4a	156 956	173 207	168 444	155 626	1 182	2 436	282	471
Stödområde 4b	138 998	172 151	169 698	160 760	267	529	58	80
Stödområde 5a	125 137	149 659	161 453	135 661	2 948	6 356	528	994
Stödområde 5b	128 377	142 952	168 908	137 933	3 105	6 751	617	932
Stödområde 5c	114 646	126 519	164 218	144 573	982	2 238	183	254
Stödområde 5m	104 097	114 389	137 128	137 379	479	992	89	93
Övriga riket	122 115	128 883	160 296	149 943	5 794	13 568	870	1 086
Åker, hektar								
2,1- 5,0	191 078	220 880	189 957	168 924	2 437	5 112	904	1 204
5,1- 10,0	180 368	208 976	175 389	158 939	3 173	6 077	876	1 266
10,1- 20,0	147 977	181 884	156 558	146 905	3 809	7 333	721	1 203
20,1- 30,0	121 348	143 670	145 362	129 085	2 243	4 365	259	546
30,1- 50,0	92 255	102 174	128 241	103 615	2 571	5 708	270	496
50,1-100,0	64 597	63 799	120 680	83 122	2 516	6 564	211	363
100,1-200,0	41 040	45 558	109 675	91 697	915	2 898	69	105
200,1-	42 456	41 665	101 211	54 550	167	633	22	15
Förtagarens ålder								
30-39 år	136 167	153 844	166 405	146 181	2 557	4 194	412	780
40-49 år	129 032	143 212	168 722	153 963	4 117	9 364	812	1 488
50-64 år	125 520	138 558	187 690	147 950	6 705	17 260	1 146	2 044
65- år	134 538	146 025	129 191	108 993	3 708	7 625	852	807

13b. Inkomst av tjänst efter ensamstående och samtaxerade förtagare 2004. Medeltal kr

13b. Income from employment by single and married holders 2004. Average SEK..

	Inkomst av tjänst				Antal			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
	Ensam- stående företa- gare	Sam- taxerade företaga- re	Ensam- stående företaga- re	Sam- taxerade företagare	Ensam- stående företagare	Sam- taxerade företagare	Ensam- stående företagare	Sam- taxerade företagare
Hela riket	130 045	142 811	163 809	143 227	17 853	38 745	3 338	5 214
Driftsinriktning								
Jordbruksväxter	138 978	153 616	159 957	165 438	5 109	10 834	674	927
Trädgårdsväxter	109 155	113 566	144 091	99 501	104	306	13	41
Jordbruks- och trädgårdsväxter	77 427	81 447	108 749	130 637	113	332	19	22
Mjölkkor	25 583	28 697	81 941	42 999	2 232	5 204	240	435
Köttdjur	122 198	144 229	149 144	119 602	3 155	6 551	394	960
Nötkreatur, blandat	24 782	34 086	49 045	82 301	209	446	19	27
Andra husdjur	152 788	165 679	176 748	152 889	675	2 077	230	477
Blandad husdjurskötsel	105 427	127 204	145 288	132 421	455	1 145	100	230
Blandat jordbruk								
- mest växtodling	107 506	104 570	144 145	147 631	501	1 246	67	104
- mest husdjur	100 800	101 966	134 975	119 694	868	2 116	131	206
Urval av typgrupper								
<i>Riksområde 1 Jordbruksväxter</i>								
800-1599	129 220	147 551	160 567	158 993	1 236	2 707	97	126
1600-3199	80 875	84 471	116 876	117 303	563	1 690	33	41
<i>Riksområde 1 Mjolk</i>								
1600-3199	23 966	37 757	75 741	47 894	293	347	40	42
3200-5599	19 816	21 713	74 160	22 246	478	1 245	36	57
<i>Riksområde 2 Mjolk</i>								
1600-3199	35 151	40 191	88 107	52 003	463	822	51	110
3200-5599	17 358	21 983	84 039	44 817	450	1 417	39	60
<i>Riksområde 3 Mjolk</i>								
1600-3199	28 533	40 428	101 470	43 255	207	366	36	85
<i>Hela riket Mjolk</i>								
1600-3199	30 325	39 697	88 000	48 137	963	1 535	127	237
3200-5599	19 869	22 263	79 093	32 026	1 064	3 084	93	163
5600-	25 140	29 398	65 450	64 506	167	556	10	18
<i>Hela riket Köttdjur</i>								
1600-3199	74 187	88 373	120 155	88 203	737	1 616	51	149
<i>Hela riket Svin</i>								
3200-5599	48 597	37 853	..	..	25	180	1	3

Bilagor

---

1. Definitioner med betydelse för kombinationsverksamhet inom jordbruksstatistiken

I denna bilaga ges en beskrivning av de undersökningar som ligger till grund för denna rapport samt hur jordbruk och kombinationsverksamhet har beaktats i dessa.

1.1 Defintioner av population och företag

Med jordbruksföretag menas inom jordbruk, husdjursskötsel och trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning. Vilket om en och samma driftsledning innebär vid en jämförelse med de stödansökningar (kundnummer) som används vid Jordbruksverket att ett företag inom jordbruksstatistiken kan bestå av en eller flera stödansökningar.

Det finns en lägsta tröskel för att ett företag ska ingå i statistiken. Målet är att statistiken ska omfatta 99 % av jordbruksproduktionen mätt i standardtäckningsbidrag. Populationen är identisk med Lantbruksregistret 2005 och består totalt av 75 808 företag. För Sveriges del innebär detta att företaget:

- brukade mer än 2,0 ha åkermark, eller
- innehade stora djurbesättningar - minst 50 kor eller 250 nötkreatur eller 50 sugor eller 250 svin eller 50 tackor eller 1 000 höns (inklusive kycklingar), eller
- innehade minst 2 500 kvadratmeter frilandsareal för trädgårdsproduktion, eller
- innehade minst 200 kvadratmeter växthusyta för trädgårdsproduktion

Definition av företagare

En företagare är den eller de personer som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten på jordbruksföretaget. Varje jordbruksföretag har en företagare (huvudbrukare).

Defintion av jordbrukarhushåll

I inkomststatistiken bildas en familj bestående av maka/make samt sambo om paret har gemensamma barn, samt barn runt de företagare som återfinns i lantbruksregistret. Ett jordbrukarhushåll bildas runt varje företagare som hittas från lantbruksregistret. Om flera företagare ingår i samma hushåll slås dessa samman, så att endast ett hushåll bildas.

Hushållen definieras på samma sätt som i registret över totalbefolkningen (RTB). I RTB-hushållet ingår personer som är gifta med varandra (även registrerat partnerskap), barn oavsett ålder som bor på samma fastighet som föräldrarna samt sammanboende, som har gemensamt barn. RTB-hushållet kan bestå av maximalt två generationer. För sammanboende par utan gemensamma barn finns inget underlag för att skapa korrekta hushåll, vilket leder till att andelen ensamstående hushåll överskattas.

För jordbrukarna blir antalet vuxna barn som förs till samma hushåll som föräldrarna överdrivet stort, eftersom det ofta finns mer än en bostad på jordbruksfastigheterna. Vid bearbetningen för jordbrukarhushållens inkomster har därför en schablon införts som innebär att barn i jordbrukarfamiljer anses ha eget hushåll från och med det år de fyllt 30 år.

1.2 Definition av kombinationsverksamhet i olika jordbruksstatistiska källor

I rapporten används olika jordbruksstatistiska källor för att belysa jordbruksföretagets verksamheter och jordbrukarhushållens inkomster.

Källorna består av:

- Strukturundersökningen 1999, 2003 och framförallt år 2005
- EAA för åren 2002-2005
- Jordbruksekonomiska undersökningen (JEU/FADN) för år 2000-2005
- En enkät om kombinationsverksamhet som avsåg år 2005
- En enkät om kombinationsverksamhet som avsåg år 2002

I ovanstående källor definieras kombinationsverksamhet på olika sätt. Definitionerna i den enkät om kombinationsverksamhet som avsåg år 2005 överensstämmer i störst utsträckning med figur 1. Definitionerna i enkäten för år 2005 har också stämts av för att göra resultaten jämförbara med såväl enkäten från år 2002 som strukturundersökningarna.

Definition av kombinationsverksamhet i strukturundersökningarna

Syftet med strukturundersökningen är att belysa jordbrukets struktur inom EU.

I strukturundersökningarna (EG1444/2002) definieras kombinationsverksamhet som ”annan inkomstbringande verksamhet som inte omfattar något jordbruksarbete--- men som har ett direkt samband med jordbruksföretaget och har ekonomisk betydelse för detta. Olika slag av verksamhet kan bedrivas på samma företag. Alla dessa skall redovisas. Icke särskiljbar inkomstbringande verksamhet ingår inte. Verksamhet i skogen ingår inte.” Verksamheten ska bedrivas av företagaren dennes amka/make eller annan familjemedlem eller en eller flera delägare i jordbruksföretaget. Den uppgift som avses är om verksamheten finns på företaget eller inte. Omfattningen av verksamheten efterfrågas inte.

Verksamheten ska vara direkt relaterad till jordbruksföretaget genom att jordbruksföretagets resurser (mark, byggnader, maskiner osv) eller jordbruksföretagets produkter används. Om endast anställdas arbetskraft används för verksamheten och inga av jordbrukets resurser eller produkter anses verksamheten inte vara direkt relaterad till jordbruket.

I förordningen finns ett antal exempel på verksamhet som ska redovisas:

- Turism uthyrning och andra fritidsaktiviteter
- Hantverk
- Förädling av gårdsprodukter
- Förädling av trä t.ex. sågning
- Vattenbruk, t.ex. produktion av fisk, kräftor som odlas på jordbruksföretaget
- Produktion av förnybar energi för marknaden
- Entreprenadarbete med företagets utrustning, Entreprenadarbetet kan vara både inom och utom jordbruksbranchen. Det innebär att entreprenadarbete åt andra jordbruksföretag ingår
- Övrigt, t.ex. uppfödning av pälsdjur.

I sysselsättningsdelen av strukturundersökningen efterfrågas sysselsättningen i jordbruket för företagaren, dennes maka/make, övriga medlemmar av företagarens familj, anställd arbetskraft (annan arbetskraft som ej är familjemedlemmar) som är stadigvarande respektive tillfälligt sysselsatt.

För nationella behov ställs i Sverige frågan om areal skog vid jordbruksföretaget.

För företagaren och dennes maka/make finns också en fråga om sysselsättning i annan inkomstbringande verksamhet. Med detta menas all verksamhet som inte är jordbruksverksamhet och som utförs mot ersättning. Inkomstbringande verksamhet som inte är jordbruk som utförs på jordbruksföretaget t.ex. camping, liksom verksamhet i företag utanför jordbruket. Även jordbruksarbete på andra företag ingår i definitionen.

Lantbrukarna ska ange om de har annan inkomstbringande verksamhet som huvudsyssla eller bisyssla. För att räknas som huvudsyssla ska tiden i den inkomstbringande verksamheten för företagaren och/eller dennes maka/make överstiga tiden i jordbruket.

Definition av kombinationsverksamhet i EAA

Syftet med EAA är att belysa jordbrukets intäkter och kostnader på makronivå. I möjligaste mån ska endast ”karaktäristiska jordbruksaktiviteter” enligt huvudgrupp 01 i NACE Rev1 ingå i kalkylerna. De överrensstämmer ganska väl med vad vi allmänt menar med jordbruksverksamhet.

I många fall är det svårt att ur statistiken som ligger till grund för beräkningarna särskilja kostnader för ”karaktäristiska jordbruksaktiviteter” och kostnader för andra aktiviteter. Därför säger manualen för EAA att i de fall där kostnaderna för andra typer av aktiviteter inte kan särskiljas ska också intäkterna från dessa ingå i kalkylen. De betecknas ”ej särskiljbara sekundära icke-jordbruksaktiviteter”.

I Sverige har vi bokföringsdata från LRF som grund för skattningen av kalkylernas kostnadssida. Ur bokföringens kostnadsposter går det inte att separera de karaktäristiska jordbruksaktiviteterna från kostnader för andra aktiviteter, varför även intäkter från ”ej särskiljbara sekundära icke-jordbruksaktiviteter” tvingas ingå i den svenska EAA-kalkylen. Underlaget för dessa intäkter hämtas också från LRF:s bokföringsdata.

I bokföringsdatat finns intäkter för en lång rad (namngivna) s k ”sidoaktiviteter” vilka definitionsmässigt borde stämma relativt väl överrens med vad vi kallar ”kombinationsverksamhet som har samband med jordbruket”.

Definition av kombinationsverksamhet i JEU/FADN

Innehållet i den jordbruksekonomiska undersökningen styrs av EU:s direktiv 79/65/EEC avseende FADN. Syftet med FADN är att på ett likartat sätt i samtliga EU-länder redovisa jordbrukets intäkter och kostnader. Mikromaterial skickas från medlemsländerna till en gemensam databas vid kommissionen. Databasen omfattar för närvarande ca 80 000 företag. I FADN finns ett antal koder som kan användas för att precisera intäkter och kostnader i kombinationsverksamhet. Dessa är:

Kod 77	Kostnader för skog
Kod 160	Intäkter från förädlade produkter från växtodling
Kod 170	Intäkter från förädlade produkter från animalier. (Tillverkning av ost och vin har särskilda koder)
Kod 174-176	Försäljning av timmer och skogsprodukter
Kod 177	Körslor
Kod 179	Intäkter från gårdsturism (intäkter fr. turister som camping, logi, ridning, jakt, fiske)
Kod 182	Övrigt

Några koder för att särredovisa arbetstid finns inte. Verksamhet ska endast redovisas då den har mindre betydelse och då det är svårt att särskilja kostnaderna.

Sverige och t.ex. Finland redovisar inte skog till FADN. Anledningen är att den ses som en verksamhet som inte har samband med jordbruk. I den svenska jordbruksekonomiska undersökningen särredovisas skogen. Det innebär att för nationella behov särredovisas intäkter och samtliga kostnader för skog.

Definition av kombinationsverksamhet i enkäten avseende år 2005

Med kombinationsverksamhet i jordbruket, avses annan näringsverksamhet än jord- och skogsbruk på det egna företaget. Exempel på detta är turism, entreprenad-verksamhet och vidareförädling av produkter. Till kombinationsverksamhet räknas också:

- Jordbruksverksamhet åt andra jordbruksföretag, såsom körning mot ersättning vid t.ex sådd, gödselspridning och skörd.
- Verksamhet i annans skog, t.ex. åt andra jordbruksföretag eller åt skogsbolag.

Både annan inkomstbringande näringsverksamhet som har ett direkt samband med jordbruket och sådan verksamhet som inte har det ingår i enkäten. Inkomst av tjänst ingår inte. Verksamheten ska drivas/ledas av företagaren, maka/make/sambo eller annan familjemedlem som arbetar i företaget.

I verksamhet som har direkt samband med jordbruket används jordbruksföretagets resurser, som mark, byggnader och maskiner eller jordbruksföretagets produkter, t.ex. genom vidareförädling av gårdsprodukter. Skogsbruk, med massa- och virkesproduktion i egen skog skall inte räknas med, däremot ingår produktion av förnyelsebar energi som ved och flis. Verksamhet med jordbrukets maskiner åt andra jordbruksföretag (körning mot ersättning) och/eller i annans skog redovisas som entreprenadverksamhet.

I verksamhet som inte har direkt samband med jordbruk ingår all annan näringsverksamhet som drivs/leds av företagaren, maka/make/sambo eller annan familjemedlem som arbetar på företaget, men som inte utnyttjar jordbruksföretagets resurser eller produkter. Verksamheten kan vara av vilket slag som helst, t.ex. försäljning av IT-konsulttjänster eller vidareförsäljning av maskiner. Skogsbruk i annans skog med skogsmaskiner t.ex. med skotare ingår också.

Definition av kombinationsverksamhet i enkäten avseende år 2002

Annan verksamhet än jordbruk som är av betydelse för företagets inkomster och sysselsättning. Mer än en sådan verksamhet kan redovisas. Vanligen (men inte nödvändigtvis) finns ett samband med jordbruket genom att företagets resurser i form av mark, byggnader, maskiner etc. används.

Arbete i den egna skogen eller anställning/tjänst utan samband med jordbruksföretaget medräknas inte.

1.3 Sammanfattning av definitionerna

Inom den officiella jordbruksstatistiken som i stort styrs av EUs direktiv och förordningar vad gäller innehåll och definitioner ingår i de flesta fall endast verksamhet som är direkt relaterade till jordbruksföretaget. Skog ingår i de flesta fall inte i definitionen om vad som är en kombinationsverksamhet. En översikt ges i figur B1.

Figur B1. Redovisning av kombinationsverksamhet i olika statistiska undersökningar.

Undersökning	Kombinationsverksamhet		Anställning
	Jordbrukets resurser- Direkt samband med jordbruket	Resurser utan sam- band med jordbruket	Tjänst, Anställnings- förhållande
Struktur Undersökningen	Antal av verksamheter ej skog Sysselsättningens omfattning mätt i bisyssla respektive huvudsyssla	Ingår ej	Ingår ej
EAA	Intäker och kostnader för ej separerbara aktiviteter	Ingår ej	Ingår ej
Jordbruksek. undersökningen JEU/FADN	Intäker och kostnader för vissa aktiviteter Intäker och kostnader för skog ingår i svenska delen	Ingår ej	Ingår ej
Jordbrukarhus- hållens inkomster	Inkomst från alla näringsverksamhet dvs också jordbruk (så ingår ej)		Inkomst från tjänst
Enkät 2005	Verksamhet, omsättning sysselsättning	Verksamhet, omsättning sysselsättning	Ingår ej
Enkät 2002	Verksamhet, sysselsättning		Ingår ej

Av figur B1 framgår också att förvärvsverksamhet i form av anställning eller tjänst i de flesta fall inte beaktas i jordbruksstatistiken. I de flesta fall kan kombinationsverksamhet som har direkt samband med jordbruket särskiljas från annan verksamhet.

Den teoretiska utgångspunkten för att definiera icke särskiljbara sekundära aktiviteter i EAA genom att endast ta med de som inte är särskiljbara skiljer sig från utgångspunkten i strukturundersökningen att endast ta med dem där jordbrukets resurser används. I praktiken blir dock tillämpningen av kriterierna likartad. I de fall jordbrukets resurser t.ex. en traktor används kommer det att på kostnadssidan vara svårt att särskilja den del av kostnaden för traktorn som används i kombinationsverksamheten och den som används i jordbruket. Ett flertal länder använder FADN för att beräkna kostnader i EAA.

2. Tillgänglighet av data

Tillgängligheten av data redovisas i figur B2. Enkäten för Jordbruksföretagens kombinationsverksamhet är jämförbar på mikronivå med strukturundersökningen från år 2005. Det innebär att t.ex. sysselsättningen i kombinationsverksamheten för ett specifikt företag eller en viss företagare och dennes maka/make/sambo kan jämföras med uppgifter om t.ex. sysselsättningen i för företaget och individerna i strukturundersökningen. Pilarna i figuren illustrerar de variabler som kan knytas till varandra på individnivå.

I FADN kan ett specifikt företag knytas till ett företag i strukturundersökningen. För Jordbrukarhushållens inkomster finns vid SCB uppgifter på individnivå där företagaren i strukturundersökningen kan knytas till en person i hushållet. Dessa uppgifter finns dock för denna bearbetning inte tillgängliga. Istället kan jämförelser göras för redovisningsgrupper.

Figur B2. Variableinnehåll

Jordbruksföretagens Kombinations - verksamheter 2005	Struktur - undersökningen 2005	Bearbetning av Jordbrukarhushållens inkomster	FADN	EAA (Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn)
Uppgifter för: Företag individ	Uppgifter för: Företag individ	Uppgifter för: Hushåll individ	Uppgifter för: Företag	Uppgifter för: driftsinriktning
Variabler för var och en av kombinationsverksamhet med och kombinationsverksamhet utan anknytning till jordbruket: På företagsnivå Typ av verksamhet Omsättning På individnivå Arbetstimmar Kön Person -brukare -maka/make/sambo -familjemedlemmar -anställda	Variabler för Kombinationsverksamhet med anknytning till jordbruket: På företagsnivå Typ av verksamhet Variabler för Jordbruksverksamhet: På individnivå Arbetstimmar Kön Person -brukare -maka/make/sambo -familjemedlemmar -anställda	Variabler olika Inkomstslag, Transfereringar, Disponibel inkomst På hushållsnivå Inkomst av: -tjänst -kapital -näringsverksamhet Transfereringar Disponibel inkomst På individnivå Inkomst av: -tjänst -kapital -näringsverksamhet Transfereringar Disponibel inkomst	Variabler för Kombinationsverksamhet med anknytning till jordbruket: På företagsnivå Intäkter för vissa verksamheter Variabler för Jordbruksverksamhet:	Variabler för Kombinationsverksamhet med anknytning till jordbruket: På driftsinriktning Typ av verksamhet Omsättning

Den redovisningsgrupp som är gemensamma för samtliga undersökningar är driftsinriktning. För samtliga undersökningar exklusive EAA kan redovisningen göras på FADNs typgrupper, storlek mätt i åkerareal, produktionsområde och stödområde

3 Modellantaganden i 2005 års kombinationsverksamhetsenkät

Variablerna arbetstid, kön, person och omsättning finns inte fördelat på enskilda kombinationsverksamheter (vare sig i strukturundersökningen eller kombinationsenkäten). Uppgifterna finns endast totalt per företag. Undantag är de fall där företaget bedriver endast en kombinationsverksamhet. Där har vi full koppling mellan typ av verksamhet och dessa variabler. För alla företag med mer än en verksamhet har vissa modellantaganden tvingats gjorts.

3.1 Modellantaganden arbetstid och omsättning

Bland de företag som besvarat enkäten fanns det 1 269 stycken som endast hade en kombinationsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket. Förhållandena på dessa företag har utnyttjats för att fördela arbetstimmar och omsättning på olika kombinationsverksamheter där flera sådana finns.

Två fördelningsnycklar skapades utifrån förhållandena på de 1 269 företagen:

1. Genomsnittlig omsättning per arbetstimme för var och en av de olika typerna av verksamheter.
2. Genomsnittlig arbetstid för var och en av de olika typerna av verksamhet samt för företagare, maka/make, övrig familjemedlem och anställda, alla också uppdelade på kön.

Med hjälp av dessa fördelningsnycklar fördelades sedan företagens totala antal arbetstimmar och totala omsättning ut på de verksamheter man hade.

Svagheten med modellen är att alla timmar smetas ut på alla personer så att alla på företaget arbetar med allt. Det gör att vi får en överskattning av antalet personer som arbetar med en viss kombinationsverksamhet. Därför redovisar vi heller inte några sådana siffror. Däremot bedömer vi att de totalskattningar som gjorts, t.ex. antalet arbetstimmar för anställda män, blir korrekta skattningar.

3.1 Modellantaganden omsättning

Variabeln *omsättning* i 2005 års enkätundersökning om kombinationsverksamhet har en oändlig övre klass. Klassindelningen är följande:

Omsättning, kr

1 –	50000 –	150 000 –	300 000 –	600 000 –	1 200 000
49 999	149 999	299 999	599 000	1 199 000	-

Verksamheter med direkt anknytning till jordbruket

Av de 6 224 svar vi har från undersökningen är det 365 företag som angett en omsättning på 1 200 000 kr eller mer för verksamhet med direkt anknytning till jordbruket. Antalet företag är inte så stort men effekten av att inte göra någon korrigering kan bli förödande. Vissa av dessa företag kan ha väldigt stor omsättning!

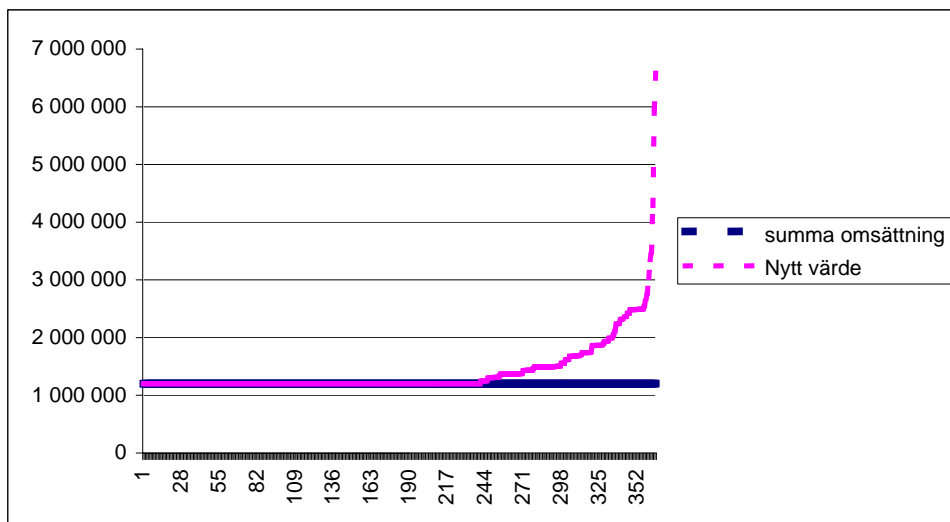
En tidig tanke har varit att utnyttja ett troligt samband mellan arbetstimmar och omsättning. Fler timmar borde ge mer omsättning. Detta har också kontrollerats matematiskt och det visade sig att

korrelationen mellan timmar och omsättning var så hög som 0.61. Det bedöms vara ett tillräckligt högt samband för att kunna utnyttjas.

Den genomsnittliga omsättningen per arbetstimme har beräknats på några olika sätt, bl a på hela populationen samt på de som angett omsättning mindre än 1 200 000. De olika metoderna gav ganska lika resultat och beräkning av den genomsnittliga omsättningen per arbetstimme har beräknats på hela populationen och för alla omsättningsklasser. Dels är underlaget för skattningen som störst då, dels visade det sig att om gruppen 1 200 000 kr – uteslöts från beräkningen gav det ett lägre genomsnitt trots att korrigering inte gjorts. Den genomsnittliga omsättningen per arbetstimme för hela populationen efter uppräknig till LBR-populationen blev 261 kr/arbetstimme.

En skattning av ”beräknad omsättning” som $261 \times$ arbetstimmar gjordes sedan för varje företag. De företag som fick en ”beräknad omsättning” $> 1\,200\,000$ kr och som kryssat den högsta klassen i enkäten har därefter fått värdet 1 200 000 kr ersatt av ”beräknad omsättning”. Det rör sig om 125 företag. Som högst imputerades ett värde på 6 582 000 kr.

Resultatet av korrigeringen kan illustreras så här:

Denna korrigering medförde att den skattade totala omsättningen av verksamheter med direkt anknytning till jordbruket höjdes från 5,30 miljarder kr till 5,66 miljarder kr. En ökning med knappt 7 %. Efter korrigering och uppräknig blev den genomsnittliga omsättningen per arbetstimme för hela populationen 276 kr/arbetstimme.

Verksamheter utan anknytning till jordbruket

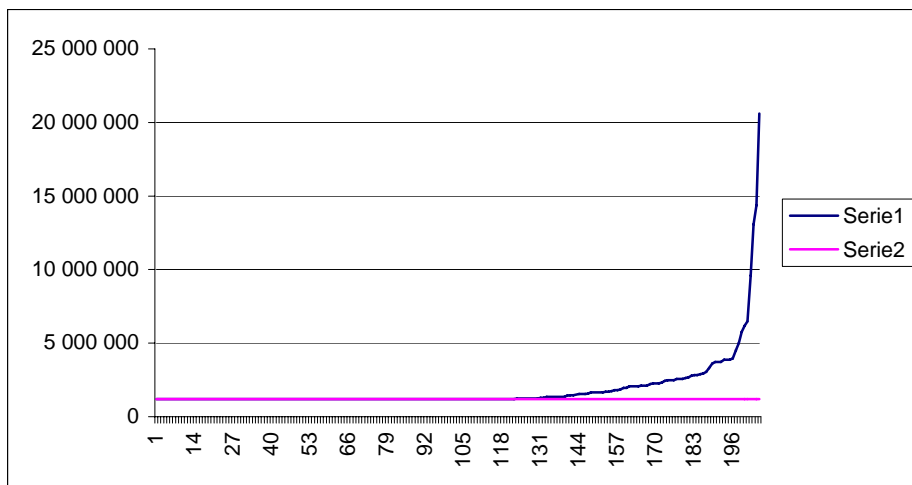
Här har korrigering gjorts på samma sätt. Det var 206 företag som korrigerades med ett värde högre än 1 200 000 kr. Spridningen på omsättningen är betydligt större i den här gruppen och det finns några riktigt stora företag med många arbetstimmar. Det högsta värdet som korrigerades var t.ex. drygt 20 miljoner kr i omsättning.

Omsättning per timme som användes för den beräknade omsättningen var för dessa verksamheter 229 kr/timme (att jämföra med 261 kr/timme).

Den totala skattade omsättningen före korrigering var 5,53 miljarder kr vilket steg till 6,17 miljarder kr efter korrigeringen. En ökning med knappt 12 %. Ändringen blir större på verksamheter utan anknytning till jordbruket eftersom vissa av dem har väldigt mycket arbetstid och därför bör omsätta betydligt mer än 1,2 miljoner kr. Efter korrigering och uppräknig blev den genomsnittliga omsättningen per arbetstimme för hela populationen 256 kr/arbetstimme.

Resultatet av korrigeringen kan illustreras så här:

In English

Summary

The purpose of this report has been to give an overview of "other gainful activities" on the agricultural holding and income of the agricultural household. A short summary of the results follows below.

Other gainful activities on the agricultural holding

The main business income, about 71 percent, at agricultural holdings comes from agricultural activities. However, 29 percent of the business income comes from other gainful activities. These activities can be divided into three categories "Activities with direct relation to agriculture", "Activities without direct relation to agriculture" and "Forestry" which respectively represents 9, 11 and 8 percent of the total business incomes on agricultural holdings.

It has been stated that "Forestry" seems to have less and less importance for the holdings over time while the other two kinds of activities seems to be more and more important.

The most important activities within the category "Activities with direct relation to agriculture" is different kinds of contract work. Together they represents a majority of the total turnover for the category. "Tourism", "Processing and selling agricultural products" and "Commercial horse activities" are the next most important single activities.

The total working hours in "Activities with direct relation to agriculture" and "Activities without direct relation to agriculture" are distributed very similar to how it looks for the holdings agricultural activities looking at the holder, husband/wife, other family members and employees. However, there is one exception. Employees within "Activities without direct relation to agriculture" have a larger proportion there than in other categories.

Woman and men prefer very different other gainful activities. Men seems to focus on contract work while woman prefer "Tourism", "Processing and selling agricultural products" and "Commercial horse activities".

Income of the agricultural household

Business activities only represents 21 percent of the total income of the agricultural household. A majority, 21 percent, comes from employment, while 1 percent comes from income from capital. There is only on a minority of the agricultural households where the main part of the incomes comes from business activities. The only type of farming where incomes from business activities were higher in average was "Dairy cows".

It has also been stated that female holders have lower income from business than male holders. Female holders only get 29 percent of the male holders. On the other hand, female holders have higher income from employment (9 percent higher).

Income from business activities has a strong positive correlation to the size of arable land. The more arable land the higher income from business activities. Income from employment shows the opposite, the less arable land the higher income from employment.

List of tables

Explanation of symbols	47
1a. Number of holdings, number of persons and number of annual working units (AWU) per activity on agricultural holdings 2005 per area	48
1b. Number of holdings, number of persons and number of annual working units (AWU) on agricultural holdings 2005 per type of farming, age and arable land.	49
2. Number of holdings with other gainful activities and annual working units (AWU) and value.	50
3a. Number of holdings, area of forest land and proportion of forest land at agricultural holdings in 2005.	51
3b. Number of holdings, area of forest land and proportion of forest land at agricultural holdings in 2005.	52
4. Receipts and costs in agriculture and forestry by three typegroups 2005	53
5a. Household income 2004. Average SEK.	54
5b. Household income 2004. Average SEK.	55
6a. Business income 2004. Average SEK.	56
6b. Business income 2004. Average SEK.	57
7a. Employment income 2004. Average SEK.	58
7b. Employment income 2004. Average SEK.	59
8a. Net income from capital excl. Net interest adjustment for self-employed 2004. Average SEK.	60
8b. Net income from capital excl. Net interest adjustment for self-employed 2004. Average SEK.	61
9a. Tax-free positive transfer 2004. Average SEK.	62
9b. Tax-free positive transfer 2004. Average SEK.	63
10a. Negative transfers and general deductions 2004. Average SEK.	64
10b. Negative transfers and general deductions 2004. Average SEK.	65
11a. Household income after transfers 2004. Average SEK.	66
11b. Household income after transfers 2004. Average SEK.	67
12a. Adjusted business income by single and married holders 2004. Average SEK.	68
12b. Adjusted business income by single and married holders 2004. Average SEK.	69
13a. Income from employment by single and married holders 2004. Average SEK.	70
13b. Income from employment by single and married holders 2004. Average SEK..	71

List of terms

Aktiebolag	Limited company
Allmänna avdrag	general deductions
Andel	Percentage
Andra	Other
Andra husdjur	other animals
Antal	Number
Arbetsbehov	Labour requirement

Arbetsid	Working hours
Areal	Area, acreage
Avdrag	deduction
Belopp	amount
beskattningsbar	taxable
Blandat jordbruk	Mixed farming
Brukare	farmer, holder
Brukningsform	Type of holding
Delvis	Partly
Detaljtyp	Detailed type
Djur	animal
Driftsinriktning	Type of Farming
Driftsledare	Manager, holder
Därav	Of which
Enskild firma	Private firm
Familjeinkomst	family income
Familjemedlemmar	Family members
Fjäderfä	Poultry
Frukt	Fruit
Får	Sheep
Företag, jordbruksföretag	Holding, farm
Företagare	Holder
Förvärvsinkomst	income from employment and business
Förändring	change
Genomsnitt	Average
Gifta	married
Grundavdrag	tax free allowance
Hektar	Hectare
Hela riket	Whole of Sweden
Helt	Whole
Husdjur	Livestock
Husdjursskötsel	Animal husbandry
Hushåll	household
Hushållsmedlem	household member
Huvudtyp	Main type
Inkomst	income

Inkomst av kapital	income from capital
Inkomst av näringsverksamhet	income from business
Inkomst av tjänst	income from employment
Inkomstslag	type of income
Jordbruk	Agriculture
Jordbruksföretag	Agricultural holding, farm
Jordbruksväxter	Field crops
kalkylerad	calculated
kapital	capital
kapitalinkomst	income from capital
kapitalutgift	capital expenditure
Kombinerat	Mixed, combined
kronor, (kr)	SEK
Kvinnor	Women
Köksväxter	Vegetables
Kön	Sex
Köttdjur	Beef cattle
Län	County
Maka	Wife
Make	Husband
Medelfel	Standard error
Minskning	decrease
Mjölkkor	Dairy cows
Mycket	Much
Män	men
Netto	net
Nettoförändring	net change
Nettoinkomst	net income
Näringsverksamhet	business
Nötkreatur	Cattle
Område	Region
Omsättning	Turnover
Plantskoleväxter	Nursery plants
Positiva	positive
Potatis	Potatoes
Procent, (%)	per cent

Produktionsområde	Production area
Prydnadsväxter	Ornamental plants
Riket	the whole country
Riksområde	major region
Sambo	Common law husband/wife
Sammanräknad förvärvsinkomst	total income from employment
Samtliga	Total, all
Skatt	tax
Skattning	Estimate
Skogsmark	Forest land
Småbruk	Small farms
Standardtimme	Standard man-hour
Storlek	Size
Storleksgrupp	Size group
Stödområde	Support area
Summa	Total, sum
Svin	Pigs
Sysselsatt	Occupied, employed
Tabell	Table
Timmar	Hours
Tjänst	employment
Totalt	Total
Transfereringar	transfers
Trädgårdsväxter	Horticultural plants
Typklassificering	Typology
Underskott	deficit
Varav	Of which
Växtodling	Crop production
Åkerareal	Area of arable land
Åkermark	Arable land
Ålder	Age
Åldersklass	Age group
År	year
Årlig	Annual
Ökning	increase
Övrigt	Other